

A NEURALIZMUS EREDETE ÉS MIBENLÉTE

© DR. GARZÓ LÁSZLÓ

2012

TARTALOMJEGYZÉK

I. FEJEZET

A világ tündöklése és bukása, avagy a jövő rózsái

- 1.1. Ami a modern után jön
- 1.2. Ami a posztmodern után jön
- 1.3. Az információs társadalom
- 1.4. A mesterséges intelligencia és a gépi hatalom hatása a politikára
- 1.5. Az Elektrokrácia

II. FEJEZET

A neuralizmus vagy eredete és mibenléte

1. Kinek a fejéből pattan ki az álom?
2. A gépi hatalom hatása a politikára
3. A neuralizmus értelmezései
4. A neuralizmus korlátozó tényezői
5. A neuralista politika-politikus
6. Lesz-e a jövőben politika, szükség van-e rá?
7. Kötelező részvétel?
8. Gépek által igazgatott állatkert?
9. Modern Luddisták?
10. Miért kell az imperátor?
11. A Média-imperátor
12. A nevelési központok
13. Közellátó társaság, pénz és munkarendszer

III. FEJEZET

A Neuralizmus evolúciója avagy hasonlóságok és különbségek.

1. A társadalmi folyamatok
2. Technológiai folyamatok
3. A politikai folyamatok
  - 1.1. Az evolúció és a Neuralizmus
  - 1.2. Az emberarcú Neuralizmus
  - 1.3. Mi van akkor, ha diktatúra?
  - 1.4. A jövő felé tekintve
  - 1.5. A deviáns Neuralizmus
  - 1.6. A tökéletességbe vetett hit
  - 1.7. Üzenet az Agynak

IV. FEJEZET

Az érett neuralizmus

- 1.1 A kiépült rendszer
- 1.2 A kiépült rendszer támasza
- 1.3. A hatalommegosztó bizottság
- 1.4. A hatalommegosztó bizottság az Imperatori köztársaságban

- 1.5. A lélekben túl erős vágy
- 1.6. Vágy a Föld-Agy rendszer iránt
- 1.7. A neuralizmus kiépülése / bevezetése

V. Fejezet

Függelék

- 1.1. Avagy az ókori Athén közvetlen demokráciája, a középkori gondolkodók közvetlen demokrácia elképzelései
- 1.2. A közvetlen demokratikus követelések megjelenése a korai polgári forradalmi ideológiában, és azok hatása az angolszász világban.
  - 1.2.1. A közvetlen demokrácia radikális polgári értelmezése és megvalósításának kísérlete a kontinens nagy forradalmaiban.
  - 1.2.2. A nagy francia forradalom közvetlen demokráciája
  - 1.2.3. A közvetlen demokrácia fejlődési irányai Svájcban
  - 1.2.4. A népi alkotmányozó hatalom az USA-ban.
  - 1.2.5. A közvetlen demokrácia Németországban az I. Világháború után

KÉNYSZERŰ ELŐSZÓ

A felgyorsuló társadalmi, technológiai változások és tudományos eredmények arra ösztönöztek, hogy ideje eredeti formájában, minden késlekedés nélkül nyilvánosságra hozni jelen művet, mielőtt más megelőz, vagy a világ túlhaladja azt.

Egyértelmű, hogy itt kopogtat mindaz, amikről szó lesz. Egy évtizeddel ezelőtt még a mesterséges intelligencia a jövő volt, holnap pedig már a valóság. Egy ENSZ számára készült tanulmány, és kutatók, tudósok kiáltványa figyelmeztet arra, hogy küszöbön az új kor.

Küszöbön vannak a társadalmi változások is, most amikor már a LÉT-pénzről hallani. Bevezették Indiában és kísérleti jelleggel Európában is.

Sokáig halogattam, hogy ez a mű megjelenjen. Nem akartam politizálni, nem éreztem aktuálisnak. Más részről pedig finomítani, csiszolni akartam művem. De be kell látnom, az idő ellenem dolgozik. Így nyilvánosságra hozom most jóslataim az eredeti formában. Ezért elnézést kérek, hogy főleg a statisztikai adatok nem naprakészek (a terv nem ez volt), de a tendenciák önmagukért beszélnek, valamint a múlt adatait igazolják a jelen tényei is.

Dr. Garzó László
Szerző

Kecskemét, 2016. június 3.

„Amikor a nép főhatalmi testületként gyűlik össze, a kormány minden rendelkezési joga szünetel, a végrehajtó hatalom fel van függesztve és a legutolsó polgár személye éppen olyan szent és sérthetetlen, mint a legfőbb államhivatalnoké, mert a képviseltek jelenlétében nem létezik többé képviselő...

A képviseleti rendszer az újabb korban keletkezett, a feudális kornak igazságtalan és esztelen kormányformájának következménye, amelyben az emberi méltóságot lábbal tiporták és az emberi nevet, meggyalázták. A régi népeknél, még ha monarchiák voltak is, a népnek nem voltak képviselői, még csak e nevet sem ismerték.”

(J.J. Rousseau, Társadalmi szerződés. III. könyv XIV. Fejezet)

Előjáték

Avagy bevezetés előszó helyett

A 21. század hajnalán ismét felvetődött a közvetlen demokrácia gondolata. Egyre többen foglalkoznak az elméletével és megvalósíthatóságának lehetőségével. Köszönhető ez annak, hogy az utóbbi 30 évben az informatika és társtudományai mind a gyakorlatban, mind elvont módon exponenciális fejlődésnek indultak. De ugyanez igaz a biotechnológiára és a nanotechnológiára. Egész világképünk átalakulóban van, ha csak az internetre és más elektronikus hálózatokra gondolunk... Az internet és a virtuális médiák korlátlansága olyan eszközöket és szabadságot nyújt a politikának is, hogy immáron számítani lehet az utópisztikus elképzelések sorából a közvetlen demokráciát, és a neuralizmus gondolata is valósággá válhat. Most talán eljön az idő, amikor a nép visszaveheti, majd talán másra ruházhatja át elidegeníthetetlen és szuverén jogait...

Célul tűzöm ki, hogy bemutassam a politológia szemüvegén át a fejlődési lehetőségeket, hogy megmutassam a közvetlen demokrácia jövőjét, a benne rejlő lehetőségeket. A megvalósíthatóság kulcskérdéseit. De nem csak szűk értelemben vett értekezés ez. A cél, hogy sok szemszögből vizsgálja a kérdést. A társadalom, a technika, a politika, az államelmélet kérdései is helyet kapjanak. Kerek egészként legyen ábrázolva a probléma, az univerzális látásmód szellemében. Hiszen ahhoz, hogy teljes képet kapjunk, nem feledkezhetünk meg arról a közegről, melyben élünk. Hiszem, hogy ez a helyes látásmód. Nem lehet azonban megállni csupán a múlt és a jelen tanulmányozásánál. Ez az értekezés arra is vállalkozik, hogy a jövőbe tekintsen, és végső konklúzióként felvázoljon egy alternatív jövőt. Mivé lehet a közvetlen demokrácia uralta világ. Felvillan az elektrokrácia ideája, sőt egy olyan lehetőség is, mely a testi sejtet hasonlítja a polgárt, melyek összessége alkotja a nagy szervezetet, a társadalmat, ezt behálózza a neuronok mintájára az információs kábel. A négyzetre emelt politika gondolata ez, a neuralizmusé.

A kalandozás, melyre az olvasót hívom a posztmodern politizáció és az azt követő kor témáját kívánja kifejtetni, oly módon, hogy általánosságban meg kívánja fogalmazni a posztmodern, majd kiemelni a közvetlen demokrácia gondolatát, mint egy lehetséges alternatívát. Fel kívánom tárni a közvetlen demokrácia mélységeit, rávilágítani az ellentmondásokra, és ugyanakkor a lehetséges jövőképet felvázolni. Megoldandó problémának tekintem, hogy a közvetlen demokrácia alkalmazhatóságának kérdéseit vázoljam, és legfőképpen azt, hogy mívé fejlődhet a politika az elkövetkezendő évtizedekben. Az alkalmazott módszer a politológia és az ehhez kapcsolódó tudományok széles palettája. Úgy hiszem, hogy a problémakör bemutatásához szükséges az informatika, a tudomány és technika, a társadalmi folyamatok, és a jövőkutatás szemüvegén megvilágítani a kérdést. Bemutatni és felvázolni egy lehetséges alternatívát, mely élesen szemben áll a mai köznapi értelemben vett politikával.

I. FEJEZET
A világ tündöklése és bukása
Avagy
A jövő rózsái

1.1 Ami a modern után jön

Könnyen úgy vélhetjük, hogy a jelen társadalma, vagy éppen politikai berendezkedése állandó és örök, a történelem véget ért, s elértük az ideálist. Ez a nézőpont azonban hamis. Olyan illúzió, mint mikor a régi rómaiak azt hitték, hogy a Pax Romanae, a római birodalom, a civilizáció soha ki nem alvó lángja, mely elhozta a káoszba a rendet. De a régi egyiptomiak is hasonlóképpen vélekedtek országukról, melyet a maat, az isteni igazság és tökéletesség etalonjának tekintettek. Mint tudjuk mindannyian tévedtek. A 20. század után is eljött a 21. század, s az után eljön majd a 22. is. Amit most jónak és örök érvényűnek gondolunk nem biztos, hogy időt álló marad. A nyugat politikai, rendszere a demokrácia is változik. A társadalom, a tudomány és a technika újabb és újabb vívmányai kijelölik azokat a fejlődési pontokat melyek mentén a kultúra és a társadalom előre halad.

A modern kor után beköszöntött a posztmodern, a posztindusztriális társadalom. Miben nyilvánul ez meg? A fejlett nyugati országokban az 1970-es évektől nagy átalakulás kezdődött meg és ment végbe. Ezek a gazdaságban, a társadalomban, a művészetben éreztették hatásukat. A gazdaságban a ma oly divatos globalizáció tanúi lehetünk. A nemzeti gazdaságok beolvadnak a nagy földrészeket felölelő integrációs folyamatokba. Ezeknek legfontosabb egységei: Japán és a csendes-óceáni térség, Kína, az észak-amerikai gazdaság és az EU, Dél Amerika és a fejlődő országok, mint például India. Ezzel párhuzamosan csökken a nyugat politikai jelentősége, ezen belül az egyes országoké és helyét a konglomerátum veszi át. Erre jó példa a minket szorosan érintő Európai Unió esete, mely mind jobban erősödik politikai téren is. Multipoláris világ alakul ki, nagy civilizációs körök, melyek vetélkednek. Ilyen civilizációs körök S.P. Huntington szerint: a Kínai, Hindu, Iszlám, Ortodox, Nyugati, Latin-Amerikai, Afrikai (vitatott). Ezek a civilizációs körök létrehozzák államközösségeiket, politikai és gazdasági rendszereiken keresztül befolyást gyakorolnak.

A posztmodern tendenciákban az ipari társadalom kritikája jelenik meg, előre vetítve egy új kor kezdetét. Ez az új kor lehet az a kor, mely társadalmilag, politikailag és gazdaságilag gyökeresen eltér mindattól, melyet ismerünk. Magvai azonban már itt hevernek, sőt ki is csíráztak, s lassan szárba szökkennek, hogy meghozzák a jövő rózsáit. A jövő rózsája pedig maga a neuralizmus rendje. A neuralizmus tendenciái a jelenből indulnak ki. A társadalmi, politikai, gazdasági változások szemmel láthatók.

A fenti tendenciákról először Daniell Bell nyújtott átfogó képet. Szerinte a kapitalizmus megváltozott. Megjelent a menedzseri elit. A technokratikus ismeretek és a tudomány sokkal többet számít, mint a tulajdonjogok. A fejlett országokban a harmadik szektor válik uralkodóvá. Az osztályharc áthelyeződik a jóléti állam konfliktusainak területére. Bell szerint eltűnnek a nagy utópisztikus víziók. (én személy szerint ezzel nem értek egyet, inkább azok is átértékelődnek, új dimenziót nyernek). Bell szerint a nyugati demokráciában konszenzus alakul ki az alábbi kérdéseket tekintve:

1. a liberális demokrácia elengedhetetlen volta
2. a decentralizált hatalom kívánalma
3. a legelőnyösebb a vegyes gazdasági rendszer
4. a politikai pluralizmus ¹

A posztmodern Bell koncepciójában egy negatív érték, mely azonos az irracionálizmussal, a narcisztikus hedonizmussal és a túlzott igényekkel. A merőben új életstílust a megváltozott médiakultúra képviselőiben kell keresni. Az ún. Jappik habzsoló konzumkultúrájában keresi a posztmodern egyik forrását. E rétegek életvitele és értékei kifejeződnek az állandóan önmagát tükröző szimbólumokkal telített posztmodernben. ²

Mi is akkor a posztmodern ennek értelmében? A posztmodern fogalom első hallásra zavartságot kelt. Valahányszor fellép egy új jelenség, melyre nincs megfelelő név, az előző korszak kap egy poszt-jelzős szerkezetet, s ez lesz az új név. Mi akkor a modernizmus? Tág értelemben a modernizmus:

1. új dinamikus időtudat, a kor előrébb tart, mint a korábbiak
2. új időszemlélet, az evolúció és a haladás gondolata
3. a politika szekularizációja
4. a technikai civilizáció felfutása ³

A posztmodern ebben az értelemben támadást indított a fentiek ellen. A szemléletváltás lényege:

1. a nem egyidejű egyidejűsége, azaz a lineáris helyett a szinkronitás, kultúrák egyidejűsége
2. a haladás eszméjének feladása, a történelemnek nincs célja, továbbá az emberiség parazita életmódja
3. identitásválság, új individualizmus, értelemhiány és antipolitika. Az egyén ki van szolgáltatva a politikai manipulációnak
4. szuverenitáskritika
5. a tudományos racionalizmus elvesztése, továbbá A tudomány elveszti ártalmatlanságát. A káoszelmélet alkalmazása a társadalomra ⁴

A posztmodern mátrix – mint szimbólum –

A neuralizmus, melynek fogalmát a későbbiekben jóval bővebben fogom tárgyalni, egyik lehetséges alternatívája a mátrix világ. Az anyagi és szellemi valóság megtestesülése, a neuralizmus egyik totális változata. A Mátrix c. film egyben jó példája mindannak, amiről ez a könyv szól. A Mátrixban központi szerepet kap a posztmodern életérzés. A főhős Thomas Anderson, aki később Neoként híresül el, maga is egy Jappi. Adatkalózkodással foglalkozik szabadidejében, míg napközben egy irodában robotol.

A rádöbbenés a mátrixra azonban döntő fordulatot hoz az életében. A neuralizmus szempontjából valós alternatíva lehet, hogy a mesterséges intelligencia öntudatra ébredése folytán úgy tekint az emberiségre, mint valami parazitára, melyet legyőzött, s a helyzet fordultával „hogyan végül ez légy” – mondja Morpheus – egy duracell elemet elővéve, az emberiség sorsa megpecsételődni látszik.

Ám az emberiség önként is választhatja az effajta létet. A neuralizmus lelket felszabadító álomvilág mivoltának illúzióját is öltheti magára. Miképpen maga Platon fogalmazza meg a híres barlang teóriát.

A posztmodern nem feltétlenül új korszakhatár, bár magam is afelé hajlok, hogy igen, mint mások. Ehelyett inkább egy új gondolkodás. Jó példa erre a Mátrix című film. A film megjeleníti tehát mindazt a negatív utópiát, amelyet a társadalom szül. A gépek álmvilágban tartják az embert, miközben energiát nyernek belőlük. A multikulturalizmus sokfélesége szól hozzánk. A posztmodern társadalom. Egy új gondolatvilág, mely azonban nagyon régi gyökerekből merít, de azokat újraértelmezi. Az előzményekből megtudhatjuk, hogy a mátrix világ egyben a modernkor politikai rendszere bukásának következménye. A kultúrák egymás mellett élésének feladása, a totális háború. Szintén jó példa a totális ellenőrzésre, melyről szó lesz. A Nagy Testvér világa teljes egészében megvalósul. A számítógépes hálózat, a mátrix mindenről és mindenkiről mindent tud.

A hatalom elveszti központi szerepét, s feloldódik a társadalom viszonyaiban. A technokrácia minden eddiginél radikálisabb. Az informatikai forradalom megteremti a totális ellenőrzés vízióját. Kieleződik a szellemi és politikai pluralizmus problémája. Az állam mondjon le irányítási igényéről, s valósuljon meg az önigazgatás. A posztmodern uralkodóvá teszi a multikulturalizmust. És aláássa a hatalom legitimitációját. A csoportok fragmentálódnak, új társadalmi mozgalmak jelennek meg.⁵

A posztmodern egyben megtagadja a nemzetállamot. A globalizáció előretörésével mind nagyobb szerephez jutnak az olyan szuperállam törekvések, melyeknek egyik jó példája az Európai Unió. Az erősödő gazdasági verseny és a tömbösödő világ egyébként is lehetetlenné teszi, hogy egy-egy állam maga vegye fel a versenyt a világgazdasággal. Ezek az egyesülések sok kultúrájú egységek, ahol a kultúrák keverednek, és új szervezeti egységek jönne létre, illetve véleményem szerint egyfajta új életérzést és szuperkultúrát teremtenek.

A hagyományos civilizációs körök, melyeket Huntington említ egymásra hatásuk fokozott volta miatt keverednek. Nagyon érdekes megfigyelni, hogy a nyugati kultúrára milyen hatással van az ázsiai kultúra és megfordítva. Nyugaton például nagy divatja van a Japán kultúrának. A fiatalok mangát (japán képregény) és animé-t (rajzfilm) olvasnak, néznek. Ugyanakkor a kínai fiatalok körében az Internet terjedésével megjelenik a nyugati életvitel és érték, a demokrácia iránti vágy.

A neuralizmus egyik lehetséges létrejötté a totális háború után előpattanó rendszer allegóriája. Mindezek fényében azonban ez kevésbé elképzelhető (bár nem lehetetlen) ugyanis a kulturálisan és gazdaságilag egységesülő világnak nem áll érdekében globális háborút kirobbantania. Érdekellentétek ugyan mindig lesznek, de ezek egyre inkább olyanná válnak, mint a belső viták.

Az új mozgalmak kifejezik és hordozzák a posztmodern világnézetét az ipari társadalom, a haladás és egyoldalú racionalizmus és forradalom kritikájában. Nézetükben a radikális politizálás formái ellehetetlenültek. Ezen új társadalmi mozgalmak jelentős politikai újításként tarthatók számon. Az, hogy mennyiben újak ezek a mozgalmak, jó kérdés. Hisz már ott voltak korábban a luddisták, antikapitalisták. A mai mozgalmak azonban már nem nyomhatók el. Globális méretekben jelentkeznek. Ilyenek a zöldmozgalmak, nőmozgalmak vagy tömeges békemozgalmak. Ezeknek a törekvéseknek olykor bizarr szövetségesei vannak. „a proletár világforradalom diákmozgalmi misszionáriusainak és a térdnadrágos, lokálpatrióta természetbarátoknak ez az összekapcsolódása„ ahogy Joschka Fischer frankfurti zöldpárti vezető nevezte jelentős változásokra utal. A diákmozgalmak a vietnámi háború és a Római Klub figyelmeztető jelentése nyomán születtek. Az új lázadók ugyanakkor új kérdéseket és

témákat is teremtettek. Ezek a munkán kívüli élet, a társadalmi reprodukció. A fejlett nyugati országokban – például Svédország, de az olajsejkségek is – a munka nagyobbik felének terhe alól számos ember megszabadul az automatizálás és jólét következtében. Az ő újfajta mozgalmak már jelentősen eltérnek az előző kor hierarchikusan szervezett szakszervezeti és munkásmozgalmaitól. Lényeges fegyverük az állampolgári engedetlenség. E mozgalmak posztmodernként elvetik a haladás fogalmát. Ezek a mozgalmak mindezek ellenére jelentős demokratikus erőt képviselnek. Egyik ilyen irányvonal a közvetlen demokrácia hívei. A zöldek már ma is ott ülnek számos ország parlamentjében. A zöldek sikerei és kudarcai egyben a posztmodern politika korlátjait és lehetőségeit jelzik. ⁶

Visszatérve a korábbi gondolatmenethez: a világban ma a nyugat egyetemes kultúrája térhódításának lehetünk tanúi. A távolkelet, elsősorban Japán és Kína megnyílt. Ugyan akkor ez mégsem ilyen egyszerű. Az európai-amerikai kultúrkörbe jelentős ázsiai kultúra-elemek beáramlása figyelhető meg. A művészetek és az életfelfogás területén. Ezek kihatnak a társadalom egészére, és végső soron a politikára is. A monokultúra jelenséget leginkább úgy értelmezhetnénk, hogy globális. Értve ez alatt egy olyan keveréket, mely magába olvaszt innen is és onnan is egy kicsit. Valami új jön létre.

Vissza az ipari társadalomhoz! Ezt manapság a közvélemény nagy többsége követi és elismeri. Valóban alá is támasztható számos érveléssel. Az ipari fejlődés egyértelmű, melyet csak „modernségellenes” anarchista elemeket magukba olvasztó szervezetek tagadnak. ⁷

Az ipar azonban átalakulóban van. Új iparágak és tevékenységek jelennek meg. A nanotechnológia, a biotechnika, az információs technológiák. Ezek átformálják régi világgépünket.

Az ipar harmadik és negyedik pillére egyre nagyobb hatással lesz életünkre, s a mindennapjainkra, az kihat a politikára is. 50 évvel ezelőtt csak a legmerészebb sci-fi írók fejében létezett mindaz, amely manapság már lassan valósággá válik. Sőt olyan elemek is beépülnek a köztudatba, melyekről még csak gondolati szinten sem tettek említést. A nanotechnológia keltette ipari forradalom tanúi lehetünk. Ez az ipari forradalom azonban merőben más, mint az első volt. Itt fehérköpenyes tudósok és gépek vívják harcukat a fejlődés úttörőiként. A nanoforradalom behatol életünkbe. Új számítástechnikai eszközök jelennek meg. Karöltve a biotechnológiával pedig valóságos csoda vár ránk. Az emberi géntérkép megalkotása és megértése utat nyithat a génmanipulációnak, a génszűrésnek és őssejtkutatás egy nap elhozhatja a hosszú és egészséges élet titkát, melyet az emberiség oly rég óta keresett.

A jövőkutatás, avagy a posztmodern kristálygömbje: amit ma posztmodernnek nevezünk, hosszas érlelés eredménye. Közvetlenül a tudományos gondolkodásból nőtt ki. Sokáig úgy látszott a korszakot inkább „posztstrukturalizmus”-nak nevezik el. Egyenesen tudományos forradalomról lehetett beszélni a 70-es években. Nem annyira a tudományelméleti elvek változnak, mint inkább az azok hordozására hivatott definíciók. A posztmodern egyfajta szimbólum. A posztmodern maga teremti meg vizsgálódásának tárgyát, mégpedig oly módon, hogy virtuális dolgokat kíván elemezni, melyek azután materializálódnak az idő függvényében. ⁸

Ám mint láttuk, újfajta forradalom közeleg. Így hát a posztmodern ipari forradalmat elvető kritikája átértelmeződik. Az új ipari társadalom alapjai bontakoznak ki.

A posztmodern egyben történeti korszak is. Az a posztmodern, mely a 70-es évektől alakult ki, azonban az ezredforduló utánra maga is változáson ment át. Érdekes megvizsgálni a kérdést, hogy vajon még mindig a posztmodernben élünk, vagy a 21.

század egyben véget is vetett annak, amit posztmodernnek hívunk. Ötödik kor jellegű világban élünk. Ez azt jelenti, hogy a változások gyorsan lezajlanak egy viszonylag rövid periódus alatt, s amit magukkal hoznak, évtizedekre előre meghatározzák az elkövetkezendő időszakot. A változások exponenciális ütemet vesznek fel. A tudás és ismeret növekedése ilyen szakaszban van. Önmagát gerjeszti. Ez gyorsan és drasztikusan, szemmel láthatóan formálja a társadalmat és azon keresztül a politikai akaratot.

A miletoszi Eubulidész, Arisztotelész egyik kortársa egyik rejtvénye a meghatározhatatlanság problémájáról szól. Ha elfogadjuk, hogy egy szem gabona nem alkot kupacot, s a hozzáadott még egy szem sem, akkor a tízezer szem sem, mert a szám mindig egyel nő.⁹

Amikor a posztmodern fentebb leírt folyamatait próbáljuk elemezni hasonló problémával találjuk magunkat szemben.

Néhány szó a „civilizátum” fogalmáról. Ezt a terminust a posztmodernnel összefüggésben vezetjük be. Ezzel a szóval jelölhetjük az elektronikai-kibernetikai médiumokkal megerősített világunkat.¹⁰ Ez a világ merőben új. Mint szó esett és még szó lesz róla, az elektronikus média és az Internet alapú hálózatok átformálják gondolkodásunkat. A politikát is merőben új, vagy talán régi-új köntösben jeleníthetik meg. Felmerül a közvetlen demokratikus gondolkodásformák igénye. A posztmodern egyik lehetősége a közvetlen demokrácia. Az elektrokráciával átszótt világ egy új kor küszöbét jelentheti. Az első lépéseket már megtettük. A 21. század problémájaként megfogalmazhatjuk Pethő Bertalan állítását: „miután az ember kiemelkedett a természetből, s szembefordult vele...mostantól azon mérheti fejlődését, hogy mennyiben képes beleiktatni civilizációját a természet menetébe...”

Pethő Bertalan állítása igen érdekes. Az éghajlatváltozás rémképétől fenyegetett embernek valahogy meg kell tanulnia kidolgozni egy zöld technológiát, egy zöld társadalmat. Ez már mai is lehetséges lenne, a technológiai háttér adva van. Az üzemanyagcellák, melyek hidrogén elégetésén alapulnak teljesen környezetkímélőek. Velük meghajthatjuk autóinkat és gépeinket, táplálhatjuk árammal számítógépeinket. Az ipari villamos energia egy részét nyerhetnénk megújuló energiaforrásokból, más részére pedig a fúziós energiatermelés nyújthatna lehetőséget. Hogy miért nem állunk át mégsem? Mert nem érdekünk rövidtávon megvalósítani mindezt. Legalábbis így hisszük. Amíg az olaj olcsó, az marad gazdaságunk alapja.

A korábbi gondolatmenethez visszatérve, mielőtt elkalandoztunk egy zöld utópia felé, essen szó másról.

A globális gazdaság: Masao Miyoshi az alábbiakat fogalmazza meg ezzel kapcsolatban: jelenleg 5,5 milliárd ember él a földön (1990), s ebből kevesebb, mint 1 milliárd él az USA-ban, Európában, és Japánban. A többi 4-5 milliárd brutális körülmények között, a tőkeáramlásból egyre jobban kikapcsolva fog élni. A széthulló nemzetállamszerkezet nem tudja megvédeni őket. Az afrikai régióban terjed az éhínség és a háború. A globalizmussal szembeni ellenállás reménytelen. A véges energiaforrások, melyekkel a 21. századnak szembe kell néznie, azonban komoly ütőkártya lehet.¹¹

A 21. század fő problémája lehet a környezetszennyezés és a nyersanyaghiány. Ezek megoldása csak a nemzetek közösségének együttes fellépése által sikerülhet. Jelenleg nincs egyetértés. Az eddigi környezetvédelmi egyezmények meglehetősen vegyes képet tárnak elénk. A fejlődő világot rá akarja a Nyugat kényszeríteni az emisszió korlátozására, ugyanakkor maga a nyugat csak mérsékelt vállalásokat tesz. A globális klímaváltozás és egyéb környezeti gondok azonban nem ismerik a földrajzi

határokat. Afrika elsivatagosodása, az éhínség és a háborúk máris milliókat kényszerítenek a jobb világ reményében Európába. Újfajta népvándorlással nézhetünk szembe, miközben a világtengerek emelkedése újarajzolná a partvonalakat. Ez politikailag sem elhanyagolható tényező.

A másik probléma a nyersanyaghiány. A jégtakaró olvadásával párhuzamosan máris megindult a verseny az arktisz jege alatt húzódó ásványkincsek kiaknázásáért. Ezt a területet Antarktisszal ellentétben ugyanis nem védi moratórium. Ám a század közepére lejár az Antarktiktól óvó moratórium is, és akkor nyitottá válik a kérdés. Meglehet, hogy ha elfogynak a politikai és diplomáciai érvek, háborúk indulnak az értékes ásványkincsek kiaknázásáért. Ám ezek sem tartanak örökké az egyre növekvő felhasználás tükrében.

Hasonló problémát – igaz a távolabbi jövőben – vet fel az égitestek, elsősorban a Hold és a Mars kiaknázása. Ezeket is egyezmény védi, de a kísértés nagy. A technika pedig gyorsan fejlődik.

Visszatérve a posztmodern lényegének fejtegetésébe elmondhatjuk, hogy a radikális konzervativizmus és a posztmodern közötti kapcsolat nem pusztán elmélet. Mi az összefüggés? Feltűnőek az egyezések a korai Jünger és a posztmodernizmus között. Ezek Nietzsche-re vezethetők vissza. Egyaránt érdeklődik az erőszak, a halál, az örület – a „mátság” iránt. A konzervativizmus mögött egy hierarchikus társadalom képe áll. Ha helyesen akarjuk látni a posztmodern állapotot és annak megjelenési okait, számolni kell a világgazdaság, az információ és kultúra globalizálódásával. Manapság (1990) kedvezőek a feltételek a radikális konzervativizmus feléledéséhez, mely gyakran összemosódik a jobboldali szélsőségekkel. Létjogosultságot kaphat a nacionalizmus és a nemzeti mítosz. Ennek elkerüléséhez vissza kell helyezni az időt a saját medrébe. A legjobb érv a radikális konzervativizmus ellen a kulturális univerzalizmus.¹²

A félelem politikája: A 90-es évek két egymással szemben álló politikai tendencia szétválásával kezdődött. A virtuális osztály győzedelmes technotópiája az egyik oldalon és a retro-fasizmus a másik oldalon.¹³

A nemzeti populizmus előretörése figyelhető meg G.W. Bush elnöksége alatt az USA-ban. A konzervativista-populista felfogása az Afganisztán és Irak elleni háborúban csúcspontot ért el. De megemlíthetnénk az abortuszról és a meleg házasságáról vallott konzervatív nézeteit is. Ez a politika igen veszélyes. A világ békéjét és stabilitását ássa alá. Ugyanakkor az USA államháztartásának hiánya is rekord összegeket ért el, köszönhetően a háborúk sok milliárd dollárt felemésztő vállalkozásainak. A következő időszakban Barack Obama megválasztása némi fordulatot hozott az amerikai politikában. Bár politikai elképzeléseit nem sikerült teljes mértékben megvalósítania, ugyanakkor lépéseket tett az irányba, hogy Amerikában is kövessék az európai jóléti állam modelljét, azét a gondoskodó államét, melynek fontosak a polgárai. Amerikában azonban nagy hagyományai vannak az öngondoskodásnak és azon nézeteknek, hogy az állam a lehető legkevésbé szóljon bele az emberek életébe, így heves ellenérzéseket váltottak ki egyesekből az elnök elképzelései. Gondolva például a kötelező egészségbiztosításra, mely Európában bevett intézmény. Sajnos amennyiben nem választják újra Obamát, szinte biztos, hogy kezdeményezéseinek nem lesz továbbvívője. Ellenfelei éppen olyan konzervatívok, elvakultak és radikálisok, mint amilyen Bush volt.

Az Európai Unió, mint a megvalósult utópia

Az EU 1950-től futó történetét talán elkönnyvelhetjük igazi sikersztorinak. Bár voltak buktatók és megtorpanások, de a nagy álom rendületlenül épült. 2007-ben már 27 állam alkotja. Egy igazi posztmodern képződmény. Bár volna mit finomítani, de még így is szép. Az alapító atyák mítosza és egyesült Európa víziója olyan kulturális és politikai önállóságot nyert, mely nélkül jelen korunk elképzelhetetlen volna. A politikai akarat, hogy Európa visszaszerezheti politikai és gazdasági hatalmát, melyet a 20. században elvesztett, meglehetősen nehéz feladatot ró megvalósítóira. Bár az alábbi táblázat adatai reményt adhatnak erre.

	Népesség(millió)	Terület(millió)	GDP pps	GDP(milliárd Euro)
EU-25	456,8	3,9	21400	9755,4
USA	291	9,6	32900	9727,7
Japán	127,2	0,4	24400	3798,5
Kína	1288,4	9,6	3900	1253

Forrás: Eurostat

Az unió igen bonyolult felépítése megérett volna az egyszerűsítésre. A döntéshozatal és a végrehajtás meglehetősen nehézkes, már-már a működésképtelenség határán mozog. Ezen némileg segített volna az új alkotmány, de a folyamat elakadt, köszönhetően az euroszeptikusok táborának. Azonban, ha Európa azt akarja, hogy versenyben maradjon globalizált világunkban, új politikára, és nagyobb fokú integrációra van szükség. Ennek talán lendületet adhat a Lisszaboni Szerződés. Az egyesült Európa liberális szemlélete olyan táptalajt nyújthat, mely hiányzik az USA-ban és Kínában. Utat engedhet ez a struktúra a másként gondolkodóknak, az új politikai rendszereknek. Gondolva itt főként a közvetlen demokratikus intézményekre. Európa jól példázza a szuverenitásuk egy részéről lemondó államok közös vízióját. A posztmodern kor jellegzetes példája lehetne.

Sajnos azonban a nagyra törő víziókat kiábrándulás követte. A gazdasági válság Európa növekedésének gátat szabott, sőt a folyamat vizsályára fordult. Az integráció mélyülésének hiánya és az adósság- és euróválság igencsak megtépázta az unió tekintélyét, sőt egyesek a széteséséről beszélnek, valamint Görögország teljes csődjéről. Elkésérítő módon Európa politikai elitje nem találja a kivezető utat, mely egyértelműen az integráció mélyítése lenne, s végre el kellene gondolkozni egy tudatos és megvalósítható jövőképen, mely akár a neuralizmus megvalósításában testesedhetne ki.

Két gondolat Kínáról:

Kína a 21. századba lépve alaposan megváltozott. Bár még mindig a kommunista ideológia irányítja az országot, de a gazdaság már kapitalista, vagy legalábbis annak egy keveréke. A lényeg azonban az, hogy a politikai rendszer megtalálta azt az utat, hogy komoly gazdasági, politikai és katonai tényező legyen az ország. A technológia fejlődés és fejlesztés olyan ütemet diktál, mellyel jelenleg sem az EU, sem az USA nem képes felvenni a versenyt. Gondoljunk csak a néhány év alatt pusztaságból kinövő városokra.

Kína szárnyalása már-már odáig fajul, hogy lassan a világ motorja lesz és az adóssággal küzdő nyugati hatalmakat teljes egészében a kínai bankok finanszírozzák. Ez nem feltétlenül jelent rosszat, de arra kényszeríti a nyugatot, hogy merőben másként viszonyuljon Kínához és átértékeljék az együttműködést és a gazdasági-politikai kapcsolatokat.

1.2. Ami a posztmodern után jön (jöhet)

A posztmodern kor, mint azt látni fogjuk, lehetőséget ad arra, hogy a közvetlen demokratikus formák ismételten megjelenjenek, és fejlődésnek induljanak. Ez egy alternatíva. Nem biztos, hogy élni fog vele a társadalom, de mint lehetőség adva van. Szókratészt humánus elveinek hirdetése miatt halálra ítélték. Az igazságot kívánta beleoltani tanítványaiba. Ma is fel lehet tenni a kérdést, erényesek-e és alkalmasak-e a világ vezetői arra, hogy a népet képviseljék? A válasz nem. Az erényesség idegen a politika számára. A legfejlettebb demokráciában is egyenlőtlen erők küzdelme zajlik. Platón elképzelése, hogy családjuktól elkülönült és vagyontalan filozófusok uralkodjanak, már abban az időben is lehetetlen volt. A politikai világrend problémáit először országokon belül kell megoldani. A jelentős társadalmi változások országokon belül kezdődnek majd. Az általános jólét, és béke teremti meg a politikamentes rendszer alapjait, mely sokkal jobb lesz, mint a mostani. A demokratikus országokban a rendszert a politikai pártok módszereivel is meg lehet reformálni. Egy lehetőség a politikamentes blokk megszervezése. A blokk feladata, hogy a választások előtt széles körben elhintse az új eszmét. A versenyt csak úgy lehet felvenni, ha a blokk jól szervezett. A változtatásokat csak alapos tanulmányok alapján, lépésenként lehet bevezetni. Az átmenetnek zökkenőmentesnek kell lennie. ¹⁶

Ha a posztmodern kritika volt, akkor, ami az után jön, azt még inkább nevezhetjük annak. Egyrészt kritika lesz a fennálló társadalmi renddel szemben, másrészt kritikája lesz a kapitalizmusnak. Nevezzük el összefoglalóan ez a kort neuralizmusnak. Mit értünk ezen? Egyrészt egy olyan szimbiotikus társadalmat, mely együtt él az új technológiai vívmányokkal, másrészt igyekszik szakítani a múlttal, s csak a jövőbe tekint. A neuralizmus egy olyan politikai társadalmi rendszer, ahol az egyes polgárok a nagy egész sejtjei, konkrétan idegsejtjei az információs társadalomnak. Innen eredeztethető az elnevezés. Az összesség, a Föld–Agy rendszer pedig egy olyan multikulturális és információs rendszer, mely a gépesített tömegtermelés gazdasági rendjén nyugszik. Politikai rendszere az elektrokratikus közvetlen demokrácia.

El is nevezhetnénk Deukalion világának. Deukalion történetét biztosan sokan ismerik. A görög mítoszról elég itt most annyit tudni, hogy Zeusz özönvizet küld a földre, s csak ketten élnek túl. Deukalion és Pürrha. Az újonnan sarjadó emberiség anyja és apja lesznek.

Ám mi köze van ennek a neuralizmushoz? Deukalion világa egy sci-fi novella címe. A lényeg azonban az, hogy igen nyers erővel magáról a neuralizmusról szól. Arról a politológiai fogalomról, mely körül kalandozik ez a könyv is. A történet a megvalósuló neuralizmus problémakörét járja körül szépirodalmi módon. De számos olyan kérdést feszeget, melyet jó volna megismerni. A neuralizmus létre jöhet szerves fejlődés részeként, vagy egy kataklizma után. Ahogy a második világháború után is új világrend született. A nagy világégés után megszületik a neuralizmus, mely egy csodálatos álommal kezdődik, miután kontinensek és városok hamvadnak el. Ez esetben lehet egy igen gyors kiépülés, feltételezve azt, hogy a társadalmi-gazdasági-technológiai alapok lényegesen nem sérülnek. Itt csupán arról van szó, hogy a háború okozta sok jobb belátásra kényszeríti az emberiséget, s utat enged egy alternatív politikai elképzelésnek, mely szakít a kapitalizmus gazdasági rendszerével és egyúttal új politikai rendszert generál. Másrészt a neuralizmus, mely most fikción alapul, létre jöhet hosszútávon is. Évek, évtizedek, vagy évszázadok szerves fejlődése által, amikor is az emberiség belátja, hogy a kizsákmányoló kapitalizmus

nem járható út. A képviseleti demokrácia álsága pedig maga a „democsokrácia”. E helyett létrejön a technikai és technológia fejlődés szellemében a gépesített tömegtermelés, míg politikai szempontból a közvetlen demokrácián alapuló valamilyen más elektrokratikus forma.

Az előző korok kritikája

1. Társadalmi kritika:

Mi ez a társadalmi álm? A neuralizmus jelszava: közösség-azonosság, szabadság-egyenlőség értékduálok. A neuralizmusban nincsenek családok. Ennek oka, hogy az emberiség feladja a természetes úton történő szaporodást, mivel az biológiai kockázatot rejti. E helyett a mesterséges és genetikai tervezés valósul meg a fogamzáskor. A család, a jelenlegi tendenciákat a jövőbe extrapolálva, a nyugati társadalomban halódik. Sok a válás, a szingli és a futó kapcsolat. Ez nem megfelelő társadalmi alap egy gyermek felneveléséhez. Sőt sok nyugati karrierista nő már gyereket sem akar. Ez adódik a munkahelyi helyzet miatt, vagy egyszerűen abból, hogy az életvitele, életfelfogása mást diktál. A sokat emlegetett nukleáris családmodell, a két szülő és egy vagy két gyermek is lassan már a múlté lesz. Ehelyett beszélhetünk olyan poszt nukleáris családmodellről, ahol 1 gyerek és egy szülő van. Ez esetben a társadalom vagy szembenéz az elöregedéssel (a nyugati társadalmak fogynak) vagy közösségi kézbe veszi a reprodukciót, mely közösségi ügy lesz. A társadalom egyénekre atomizálódott. Ám ahhoz, hogy a társadalom működőképes legyen, kell a közösség. Amolyan újkommunista közösségtudat. Tehát közösség. A közösségben azonban ott az azonosság, ami esetünkben önazonosságot jelent, azaz az egyén megőrzi egyéniségét, és nem olvad bele a nagy egységbe. Szabadság. Az atomizálódás szintjén megvalósul a liberalizmus legfőbb alapfeltevése, az egyén szabadsága. Csak az egyén számít. Az egyén szabadságát azonban korlátok közé kell szorítani, hogy elkerüljük az anarchiát. Erre hivatott az egyenlőség. Mindenki egyenlő. Ez az egyenlőség nemcsak politikai és jogi értelemben veendő, hanem gazdasági téren is. A neuralizmus elektrokráciájának gazdasága a gépek tömegtermelésén alapszik. A gyárak néhány évtized múlva képesek lesznek nélkülözni az emberi munkaerőt, mely költséges és nem hatékony. Már most is van olyan gyár, ahol egy felügyelő lézeng a gyártósor mellett, a többi a gép dolga. Így mindenki egyformán részesül mindabból, amit megtermelnek. Sokan már most legyintenek. De ha logikusan végig gondolja valaki, hogy társadalmilag a gép termelése ingyen van, akkor könnyen belátható, hogy bizonyos dolgok mindenkinek alanyi jogon járnak. Közgazdasági értelemben persze a gép termelésének is ára van. Például energiát fogyaszt. Ám ha sikerül megoldani a korlátlan és olcsó energiatermelést, például magfúzió útján, akkor ez is „ingyen lesz” (Európában az ITER projekt)

A társadalom jelene és jövője:

A politikai folyamatok megértéséhez szükség van egy kis társadalomtudományi kitekintésre. A társadalom ugyanis átalakulóban van. A hagyományos család felbomlóban. Teret hódít az úgynevezett poszt nukleáris család, mint az említve volt. A konzervatív-keresztény szemlélet, mely a családra helyezi a hangsúlyt, a jövőben véleményem szerint visszaszorulóban lesz.

Válással megszűnt házasságok:

Év	házasságkötéstől eltelt		teljes válás
	öt	tíz	
	éven belül		
	100 házasságra		
1990	9,9	17,9	30,6
1991	10,4	18,5	30,7
1992	8,9	16,3	27,5
1993	9,4	17,4	29,7

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal – ELTE Állam és Jogtudományi kar DEMOGRÁFIA, Budapest 1996 238. oldal

Családok és családban élők családösszetétel szerint (százalék)

Év	Házaspár (élettársak is)			Egy szülő gyerekkel		
	együtt	gyerek nélkül	gyerekkel	együtt	apa	anya
					gyerekkel	
1949	87,1	26,8	60,3	12,9	1,6	11,2
1960	86,6	30,8	55,8	13,4	1,2	12,2
1970	89,8	33,7	56,1	10,2	1,3	8,9
1980	88,7	35,2	53,5	11,3	1,9	9,4
1990	84,5	33,4	50,2	15,5	3,1	12,5
1994	85,1	33,2	53	14,9	2,3	12,6

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal – ELTE Állam és Jogtudományi kar DEMOGRÁFIA, Budapest 1996 149. oldal

A népesség növekedése a fejlett és fejlődő világban (millió fő és évi %)

Év	Népességszám		Népességnövekedés	
	Fejlett	Fejlődő	Fejlett	Fejlődő
1950	832	1684	0,5	1,6
1960	945	2074	1,3	2,1
1970	1049	2648	1	2,5
1980	1137	3310	0,8	2,2
1990	1211	4048	0,6	2,1
2000	1278	4950	0,5	1,9
2010	1341	5809	0,5	1,6
2020	1387	7150	0,3	1,4
2025	1403	8050	0,2	1,2
2050	1400	8472	0	0,9

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal – ELTE Állam és Jogtudományi kar DEMOGRÁFIA, Budapest 1996 29. oldal

A tendenciák, a legfrissebb számokat figyelembe véve, és ismerve közvélemény kutatások, erről szóló tanulmányok eredményeit, azt mutatják, hogy a jövőben egyre jobban terjed az egyszemélyes „család” ehhez legfeljebb élettárs kapcsolódik. De ezek az élettársi kapcsolatok is egyre inkább rövidebbek. Gyermekek ilyen esetben legtöbbször már szóba sem kerül. A karrier ezeknél a nőknél vagy férfiaknál előtérbe helyeződik.

A gyerekszám csökkenése és az egyedülállók számának növekvése jelentős kihatással lehet a politikára és az egyének politikai beállítottságára. Magyarországon ezek a tendenciák még kevésbé érezhetők, bár kétségtelenül jelen vannak. A jövőben azonban véleményem szerint a számok a nyugati szinthez igazodnak. Sőt nyugaton ezek az irányvonalak előre törhetnek. Továbbá figyelembe kell vennünk, hogy a táblázatok adatai torzítanak, mert az egész népességet vizsgálják. Körülbelül azt mondhatjuk, hogy minden harmadik házasság végződik válással, de ebben benne vannak azok a házasságok, melyeket a konzervatív értékrenddel rendelkező ma már 70-80 évesek kötöttek még anno, s már 50 éve együtt élnek. Ha a számokat csak a fiatalok körére szűkítenénk, akkor meglátásom szerint azt kapnánk, hogy a házasságok több mint fele válással végződik, s azok élettartama 10 év alatt van.

Az adott évben Magyarországon házasságot kötöttek

Időszak	Mutatók
	Házasságkötések száma (eset)
1995. év	53463
1996. év	48930
1997. év	46905
1998. év	44915
1999. év	45465
2000. év	48110
2001. év	43583
2002. év	46008
2003. év	45398
2004. év	43791
2005. év	44234
2006. év	44528
2007. év	40842

Válások száma

Időszak	
1995. év	24 857
1996. év	22 590
1997. év	24 992
1998. év	25 763
1999. év	25 605
2000. év	23 987
2001. év	24 391
2002. év	25 506
2003. év	25 046
2004. év	24 638
2005. év	24 804
2006. év	24 869
2007. év	25 160

Forrás: KSH

A fenti frissebb adatokból már világosan látszik, hogy 2007-ben 40842 házasságra már 25160 válás jutott.

A fiatalok a továbbtanulás miatt egyre később kerülnek ki a szülői házból. Ez sokszor 30 éves korig is kitolódik a férfiaknál. Ők már nem gondolkoznak a hagyományos családmódban. Sőt sokan legszívesebben családot sem alapítanak. Ugyanígy vannak nők, akik elzárkóznak a gyerekvállalástól. Házasságkötésről a fenti esetekben már szó sincs. Helyette futó élettársi kapcsolatok kerülnek előtérbe.

Miben nyilvánul meg a fiatalok társadalomkritikája?

1. a házasság intézménye
2. a család intézménye
3. a gyermekvállalás intézménye
4. a munka intézménye
5. az idősekhez való viszonyulás, azok eltartása

Ezek közül kiemelendő még a munkával szemben tanúsított hozzáállás. A posztmodern tendenciákat felerősítve és kivetítve a jövőbe a következőt mondhatjuk. Egyre kevésbé akarnak majd az emberek fizikai munkát végezni. Előbb–utóbb a technika fejlődése által rájönnek arra, hogy először az iparban, később másutt is, gépekkel helyettesítsék a drága és kevésbé hatékony humán erőt. Hiszen a gép állandóan dolgozhat, nincsenek biológiai szükségletei, nem kér fizetésemelést. Majd az egyre tökéletesedő és intelligens gépek az élet minden területén átvehetik az ember munkavégző szerepét. Lesznek ipari robotok, szolgáltató robotok, és olyan humanoid gépi intelligenciák, melyek közvetlenül az emberekkel érintkeznek. Az ember fent tarthat magának néhány szegmenset, például a művészet, ahol önmaga szeretne alkotni.

Ilyen keretek között az emberek felszabadulnak a munka terhe alól. Ez gyökeresen változtatja meg a társadalom összetételét, képét. Ez egyúttal a politika megváltozását is jelenti. Az időtényező lehetőséget nyújt az embereknek a közvetlen demokratikus intézményekben való részvételre.

Az új társadalmi és politikai rend alapja tehát közösség által kézbe vett népesség-szabályozás lesz. Ez lehetővé teszi azt, hogy annyian szülessenek, ahányan meghalnak, ezáltal optimalizálják a korlát, másrészt a biotechnológia segítségével tökéletesebb, egészségesebb egyedek kerüljenek a társadalomba. Nagy kérdés persze az, hogy az ilyen gyermekek, miként és hogyan nőnek fel. Vajon családba születnek-e? Ha ugyanis az egyéni önzés szétzúzza a család intézményét, akkor valahogyan gondoskodni kell a felnövekvő nemzedék neveléséről. A közösségi nevelés általában ma nem hatékony. Deviáns, és sérült fiatalok kerülnek ki a nevelőotthonokból. De vajon egy áttervezett rendszer is ugyanezt produkálná? Vagy bízzuk a megszülető gyermeket gépek gyámkodására? A válasz nehéz. De mindenféleképpen politikai aspektusa van.

Az elértéktelenedő társadalom:

Sajnos a világtendenciák azt mutatják, (hol markánsabban, hol kevésbé) hogy a társadalom tudásba vetett hite lassan szétfoszlik. A felnövekvő fiatalság számára a tudás nem érték. S még ha meg is szereznek bizonyos fokú iskolákat, az azok nyújtotta színvonal értéktelen, vagy legalábbis kevesebbet ér. Az általános műveltség a széles rétegekben fehér holló. Van persze mentális elit, akik az átlagot jóval

meghaladják, de arányuk a többségi társadalomhoz képest vékony, folyamatosan csökken. A felnövekvő generáció csodabogárként tekint rájuk és igyekszik kivetni maga közül őket. Amikor a dicsőség a kocsmatúra és az átmulatott drogozással telt éjszaka, akkor a tudás szerepe devalváló tényező.

Ez igen sajnálatos, mert a társadalom magáról állít ki szegénységi bizonyítványt. De ez még hagyján. A tudatlanság veszélyes dolog. A tudatlanság ugyanis erő. Képzeljük el a széles bamba néptömeget, amelyet a hatalmi elit ravasz fondorlata a kedvére manipulál. A nép ennek tudatában sincs, mert buta. Nem lát át a szeme elé vont káprázatvilágon, vagy egyszerűen nem érti a dolgok mögöttes értékét. Maholnap már újra felüti fejét az analfabetizmus is. Ilyen körülmények között elcsépelet szó csupán a tudás alapú társadalom, melyre ténylegesen szükség volna, főleg akkor ha elektrokráciát akarunk. A nép tudatlansága erő és hatalom annak kezében, aki maga tudással van felfegyverkezve, s magához kívánja ragadni a politikát a kivetítők villódzása által.

A tudatlan társadalom ugyanakkor kedvez a devianciának is. Nő az erőszakos bűncselekmények száma, s azok egyre brutálisabbá válnak. A deviancia nem bűnözési megnyilvánulásai is szaporodnak. Így a kábítószeresítés, az alkoholfogyasztás. A statisztikák dermesztőek. A fiatal középiskolások között már lassan ritkaság lesz, aki nem próbált ki valamilyen kábítószerrel, körülbelül harmaduk pedig rendszeresen fogyaszt valamilyen drogot. S ami a legaggasztóbb, hogy egyre hamarabb próbálják ki.

Felvetődik a kérdés, hogy ilyen közegben hogyan alakul a politika? Szélhámosok és diktátor hajlamúak kezébe csúszik át a hatalom, akik korruptak és nem azon munkálkodnak, hogy a széles rétegek számára fejlődést és jólétet hozzanak, hanem, hogy saját boldogulásukat segítsék elő. Mint mondtam, a tudatlanság erő. Eljőhet a közvetlen demokratikus forma kínálta imperatori diktatúra, mely a megtévesztésre és a tévedésben tartásra épít, miközben kenyeret és cirkuszt a népnek, magának pedig korlátok nélküli hatalmat oszt.

A szülők nem nevelnek. Gyermekeikkel a nagy többség mit sem törődik. Magukat nevelik fel. Hol van már az a kor, amikor még szülő és gyermek beszélgettek. Sőt lassan már szülő sem marad. A poszt nukleáris családmódelben az egyedül álló „szülő”-nek kisebb gondja is nagyobb, hogy a gyerekekkel törődjön. Nem is érdekli. A gyermek felnöve antiszociális és deviáns hajlamú lesz.

2. politikai kritika

A posztmodern kritikákat figyelembe véve megfigyelhető egyfajta politikai kiábrándultság a fiatalok körében, ez részint a képviselői demokrácia álsága, a „democsokrácia” miatt van. A fiatalok hamar rájönnek erre. Keresik a kiutat, melyet sokszor a szélsőségekben találnak meg. Újfasiszta szervezetek, vagy radikalisták. De miért ne lehetne az új rendszer a közvetlen demokrácia, mely arra ösztönözné őket, hogy legyenek saját sorsuk kovácsai?

Felvetődik a kérdés, hogy egyáltalán jobb-e a közvetlen demokrácia? Bátran állíthatjuk, hogy mindkét alternatíva rendelkezik hibákkal és előnyökkel. Azonban két teljesen külön világ, mindamelllett, hogy összekapcsolja őket a demokrácia elvont eszményé magasztosult ideológiája. Más volt régen Athénban a közvetlen demokrácia, mást jelentett, mint ma. S talán egészen mást, mint a jövőben fog. Ma leginkább, nem számítva az utóbbi két évtizedet, a közvetlen demokrácia, mint azt a történetében láthatjuk, népszavazásokban testesedik ki. De mivé lehet a jövőben. Talán felvetődik egy olyan állam eszményképe is, ahol véget nem érő népszavazások sorozata a politika. De ezzel még koránt sem teljes a kép. Hiszen valahol

valahogyan meg kell hozni azokat a bizonyos döntéseket, melyek a közösséget érintik. Nem is beszélve olyan nagy egységekről, mint nemzeteket felölelő szuper-államok víziói (lásd az EU törekvéseit).

Vizsgáljuk akkor meg egyik és másik lehetőség rejtett lényét, a maga előnyeivel és hátrányaival együtt.

A képviseleti demokrácia: Az újkor hajnalán a polgárosuló államok lélekszáma miatt hamarosan győzedelmeskedett a kezdeti közvetlen demokratikus csírák felett, s napjainkra uralkodóvá lett. Mindenütt és mindenhol emberek milliói 4 vagy 5 évre megválasztják képviselőiket, akik azután egy erre intézményesült szervben (parlament, szenátus stb.) meghozzák helyettük, az ő nevükben döntéseiket. S személy szerint nekem, de talán másokban is felvetődik a gondolat, leginkább ezzel van a bajom, hogy helyettük. A mai demokrácia már más, mint Athén volt. Egy néhány száz fős kisebbség, igaz alkotmányos keretek között, 4-5 éven át „azt csinál amit akar”. Sok helyen még az alkotmányos kereteket sem tartják be. Gondolva a banánköztársaságok és afrikai látszatedemokráciák világára, ahol naponta van egy-egy puccs.

A nép, aki a szuverenitás hordozója lemond jogainak egy részéről, azokat átruházza a törvényhozó testületre, hogy helyette hozza meg a döntéseket. Nincs is ezzel semmi baj egészen addig, amíg a nép akarata és a választott képviselőké egybecseng. Am előbb vagy utóbb mindig elérkezik az a pillanat, amikor valamilyen konfliktus támad. A többség, jelen esetben a nép, nem ért egyet a döntéssel. Mivel időközben nem hívhatja vissza képviselőit, nem tehet egyebet, mint népszavazást kezdeményez, melynek legtöbbször nem sok az értelme, vagy vár néhány évet, míg új választások jönnek. Ilyenkor azután elmondhatja véleményét. A legnagyobb gond tehát a visszásságokkal van. A demokrácia szellemével ellentétben a kisebbség, az a néhány száz fős törvényhozás mondja meg, mit kell tenni. A politika és a politizáció is e köré szerveződik. Talán ismerős az az érzés, hogy a képviselők megfelelnek választóikról, s csak akkor jutnak eszükbe, amikor közelegnek az új választások. De nehogy azt higgye bárki, magyar sajátosság ez, így van ez a világ nagyobbik felén. Tisztelet a kivételnek. A másik nagy problémája a rendszernek maguk a pártok. A pártok eredetileg olyan képződmények lennének, melyek az egyes társadalmi rétegek akarátát transzformálják politikai akarattá. Elméletben gyönyörűen működik a dolog, de gyakorlatban annál több diszfunkció és visszásságoktól terhelt ellentmondás jelentkezik, a „democsokrácia”. Arról már jobb is nem beszélni, hogy a párt önálló életet él, gyakran elszakad attól, amit képviselnie kellene, s e fölött csak 4 évente van kontroll. A párt, ha a képviseleti demokrácia működésében zavarok vannak, meglehetősen rossz megoldássá, terhevé válhat. A pártosodás az ellentétek csírájává lesz, s előbb utóbb önös érdekei és hatalmi bázisai felé fordul, megfelelkezve valódi feladatáról, melyet be kellene töltenie. A párt tehát, s itt hangsúlyoznám a demokratikus működési zavarokat, állam az államban.

Persze nem csak hátrányai vannak a képviseleti rendszeren alapuló demokráciának. Kétségtelenül mára egyik legnagyobb előnye, hogy valamelyest hozzáértők hozzák meg a döntéseket. Élethivatássá vált a politikusság, nincs más dolga. A társadalom szakosított sejtjei ők, épp úgy, mint az orvosok vagy az ügyvédek stb. Ez az előny mára már behozhatatlannak látszik annak függvényében, hogy az egyre bonyolultabb struktúrákat öltő társadalom részfeladatokra szakosodik. Hiszen a mai viszonyok között ki, vagy kik azok a milliók egy Athéni mintára szerveződött demokráciában, akik nap mint nap szavaznának különböző dolgokban úgy, hogy nem is értenek legtöbbször ahhoz, amiről szó van. Ez jelen pillanatban nem megoldható. Több mint valószínű, hogy kudarcba fulladna, ahogy a népszavazások is a fejlett nyugati

államokban alacsony részvétel mellett zajlanak. Eltekintve néhány kivételtől. Arra egyszerűen a dolgozó tömegeknek nincs és nem is lehet idejük, hogy minden egyes ügyet alaposan felmérjenek, megfontoljanak és azután állandóan újra és újra leadják szavazatukat valamilyen rendszeren keresztül.

Lényegét tekintve ez a nagy előny, mely azonban a társadalom változásával elfogyhat, mert az átalakuló struktúrák, vagy egy kiváltó rendszer meghozhatja a gyógyírt erre a problémára is.

A közvetlen demokrácia: mindig is megvoltak a maga előnyei, hisz mindig ez volt az álom Athén óta. A nép maga dönthet a magát érintő kérdésekben. Akaratukat nem kell transzformálni, az közvetlen, és a maga egyszerűségében kifejezi véleményét, mely a sok-sok egyéni akaratból összegződik. Valóban a többség dönt, az ő kezében a tényleges hatalom. Nem kell attól megfosztania önmagát, nincs szükség közvetítőkre, ahol esetleg elveszne vagy torzulna az akarat.

A nagy hátrány az, amit a képviselői rendszernél előnyként fogalmaztunk meg. Ezen azonban lehet segíteni. A kulcsszó a döntés előkészítés, és információ megosztás. Ha létezik egy olyan szerv, mely segít meghozni a döntéseket, elsősorban tudatja a döntéshozóval, azaz a néppel, a várható következményeket, feladatokat a probléma mibenlétét, akkor a nép egyszerre szakértővé válik. Azonban még mindig ott van az időhiány esete. A mai dolgozó társadalomnak még így is sok idejét elvenné a döntéshozatal, hiszen a jó döntés meghozatalához át kellene rágnia magát mindazon, melyet az előkészítők feltárnak neki. Athénban még ráértek erre a polgárok. Ma azonban már kétséges, sőt biztos, hogy nem. Említettem azonban az átalakuló társadalmat. Eljönnek még azok az évtizedek – meglátásom szerint – amikor a munka akár az automatizációs folyamatok, akár az igazi jóléti társadalom, mentesít a munkavégzés terhének nagyobbik fele alól, s akkor a felszabaduló idő egy része ilyen feladatokra is fordítható lesz. Persze kérdés, hogy élnek-e majd ezzel a lehetőséggel az akkori kor emberei. De mint lehetőség adott.

Arról a problémáról, amit a szavazás közvetlen módja jelent már nem is nagyon említenék szót, hiszen az Internet, és egyéb elektronikus hálózatok megoldották azt a régen valóban problémaként jelentkező szakadékot, hogy emberek milliói hogyan adják le gyorsan, olcsón és könnyen voksukat. Még néhány év és szinte mindenki része lesz valamilyen elektronikus hálózatnak. Mondhatjuk tehát, hogy ez a probléma megoldódni látszik.

Ki kellene tehát mondani a szót, hogy közvetlen avagy közvetett demokrácia? A jelenlegi viszonyok között, mint az a fentiekből kitűnik a közvetlen demokrácia gondolata időszerű, de megvalósítása akadályokba ütközik. Azonban mindenképpen kívánatos lenne. A politika ilyen mérvű átalakulásának feltétele egy felelős társadalom megléte. Egy nagykorúvá előlépett társadalomé, mely felelősen dönteni tud a magát érintő kérdésekben. Ez egyelőre még nem megy. Ha a társadalom egyszer megkapja ezt a jogot, remélhetőleg a hasznára válik. Én – a magam véleményét tekintve – mindenképpen egy közvetlen demokratikus formát tartanék jobbnak az említett okok miatt. A döntéseket ott kell meghozni, ahol az érintettek vannak. Mindamelllett, mint azt későbbiekben tárgyaljuk ennek számtalan buktatója, sőt félelmetes hátulütői lehetnek. Gondoljunk csak arra, hogy ha a döntés előkészítők szándékosan rossz irányba manipulálják a népet, és örült önjelölt szónokok jelennek meg athéni mintára, akik a maguk képére formálják a népakaratot. A nép közvetlen hatalma fölött már nem áll senki. Kicsoda lenne az, aki e hibás döntéseket ellenőrizné?

Ha mégis dönteni kellene, s ez nem az én tisztem, csupán e könyv kardoskodik e mellett, mindenképpen közvetlen demokráciát javasolnék az elkövetkezendő generációnak.

1.3. Az információs társadalom

Maga az információs társadalom, melyet a jövő felé meghosszabbítunk, azaz kiteljesítünk, egyfajta társadalomkritika. Új életstílus, új generáció, új politikai gondolkodás és kultúra. A jövő elektronikus hálózatai és rendszerei olyan alternatívákat kínálnak, melyekről ma még csak utópiákban és filmekben, könyvekben találkozhatunk. De számos jövőkutatással foglalkozó tanulmány megerősíti, hogy eljövetele már itt van, s vívmányai átformálják a társadalmat. Elég ha csak a Nagy Testvér víziójára gondolunk.

A társadalom azonban nem csak strukturális átalakuláson megy át. Napjainkban már információs társadalomról beszélünk, ahol a tudás és az információ birtoklása segíti a boldogulást. Ez alapjaiban van hatással a politikára is. Lehetőséget nyújtanak az informatikai hálózatok az elektronikus politizálásra, és az e-kormányzás lehetőségére. De ezen túlmenően a már sokat emlegetett elektrokráciára. A közvetlen demokratikus elgondolások gyakorlati megvalósítására. Néhány évtizeden belül a fejlett országokban minden háztartás rendelkezni fog számítógépes csatlakozással valamely hálózatra. Ez nem csak a jelenlegi internetet jelentheti, hanem akár olyan politikai kommunikációs hálózatot, mely alapja lehet egy későbbi elektrokrácia modellnek. Az E-ügyintézés nyugaton már általános, és Magyarországon is terjedőben van. Ezek jó alapot jelenthetnek.

Az elektronikus rendszerek politikai felhasználására több kísérlet volt. Az Egyesült Államokban sor került több ilyen projektre, melyek kísérleti jellegűek voltak. Ezek a kísérletek azonban nem jártak döntéshozatali hatalommal. Híres példák erre a Hawaii Televokok és a Columbus Cube Tube.¹⁴

A Hawaii Televokokat Ted Becker szervezte. Az állampolgárok egy reprezentatív csoportját fölkerítették a részvételre. A szavazatokat telefonon adták le. A másik ilyen a Columbusi Cube Tube kétirányú kábelrendszer, melyet a Warner-média fektetett le. Az előfizetők kaptak egy billentyűzetet. Az adás ideje alatt feltett kérdéseket kellett megválaszolni. Az eredményeket számítógép dolgozta fel. Végül közölték a megszületett eredményeket.¹⁵

Az USA-beli tapasztalatok azt mutatták, hogy a részvétel alacsony volt. A minta mindössze 36%-a. Cube Tube-adásnál a 32000-ből mindössze 2500-an. Az arány azonban még így is magasabb, mint a kérdőíves megoldásoknál, de kétséges, hogy életet lehelhet-e a közvetlen demokráciába.¹⁶

Véleményem szerint, mint azt kifejtettem, mindaddig nem lehetnek sikeresek az ilyen próbálkozások, míg az állampolgárok nem érzik szükségesnek és fontosnak, hogy mindannyian részt vegyenek, illetve amíg munkával leterheltek, azaz nincs kellően sok szabadidejük a döntések meghozatalára.

McLean (1989) azonban felveti: még ha az emberek több szabadidőhöz jutnak is, jelenti-e ez azt, hogy egy terminál vagy egy billentyűzet mögött fogják tölteni? McLean továbbá megfogalmazza a „demarchikus” rendszert, mely szerint a véletlenszerű kiválasztás és a közvetlen demokrácia között szoros kapcsolat létezik. Ez a statisztikai demokrácia és az anarchia egyfajta kombinációja.¹⁷

E tapasztalatokból azonban szükséges azt levonni, hogy nem szabad, hogy a politizáció atomi szinten történjen, azaz az egyén csupán egymaga hozza meg a döntését és adja le szavazatát a rendszeren keresztül. A közvetlen demokratikus

döntéshozatalnak mindig kétirányú kommunikációnak kell lennie, ahol adatokat és véleményeket kap a polgár a döntéséhez, sőt ezen túlmenően bekapcsolódhat a társadalmi vitába.

„a társadalom atomizálása és a közvetítő szervezetek megszüntetése a tömegeket a politikusok és tanácsadók által irányított manipuláció eszközévé tehetik”¹⁸

Még kell említeni Robert Dahl elméletét:

Tanulmányában összegezte a pluralista hatalmi rendszer lényegét. Újabb tanulmányaiban új terminus technikust vezet be. „azaz különböző fajtájú társadalmi szervezetekre, melyek egymáshoz képest jelentő autonómiával rendelkeznek” „a poliarchiának azért van szüksége jelentős mértékű társadalmi pluralizmusra, mivel legalább 5-féleképpen korlátozza, hogy a tisztségviselők kizárólagossá tegyék és abszolutista hatalmukat kiterjesszék az állampolgárok felett. Az öt korlátozó tényező:

1. szervezetalapítás szabadsága révén nem magányos egyénként szállnak szembe a rendszerrel
2. csökken az ellenőrizhetetlen vezetők kialakulásának veszélye
3. olyan vezetők választódnak ki, akik képesek kompromisszumra
4. alternatív információforrások léte
5. a hatalom megosztásának komplex rendszere.¹⁹

Robert Dahl elmélete jó alapot nyújt arra, hogy a későbbiekben az elektrokrácia árnyoldalait feltárjuk, s korlátozó tényezőket dolgozzunk ki.

A közvetlen demokrácia mára már inkább politikai akarat kérdése, sem mint technikai. A rendszer készen áll arra, hogy útjára induljon a közvetlen demokrácia. Megvannak a technikai feltételei egy olyan kétirányú kommunikációs, adatfeldolgozó, nyilvántartó, ellenőrző egység kiépítésének, melyen keresztül a közvetlen demokratikus államiság megvalósulhat. Milliók adhatják le szavazatukat könnyen és gyorsan, vagy juthatnak információhoz. A hálózatot az Internet mintájára kellene elképzelni, s kiépítése csupán elhatározás kérdése.

Ha azonban más aspektusból vizsgáljuk a kérdést, más kép tárul elénk. Az eddigi tapasztalatokat figyelembe véve, akár az amerikai, Holland, vagy a svájci népszavazásokat, akkor a közvetlen demokrácia egyfajta kudarcát látjuk. Ahogy az már többször megállapításra került, a részvétel nagyon alacsony. Egy ilyen számszerű kisebbség nem irányíthatja az egész társadalmat. Arra, hogy miért ilyen alacsony a részvétel, többféle magyarázat született. Én leginkább a motiváltság és a rendelkezésre álló szabadidő együttesen egymásra ható hiányát tartom fontosnak. Ez lehet a legfőbb ok. Mint ahogyan az McLean (1989) is mondja, a szabadidő növekedése nem feltétlenül növeli a részvételt. Fontos, hogy ehhez hozzájáruljon a polgárok részvételi motivációja is. A kettő együtt a szabadidő drasztikus növekedése és az érdekeltség eredményezhetné azt, hogy sikeresek lesznek a közvetlen demokratikus kísérletek. A szabadidő növekedésének feltételeit már kifejtettem. Az elsősorban a munkaidő drasztikus csökkenése az automatizálás által. Ami pedig a motiváltságot illeti, az egyfajta felelősebb társadalomtudat, vagy kötelező részvétel a döntéshozatalban. Van rá példa a világban, ahol a népszavazásokon kötelező a részvétel. Elvégre is állampolgári kötelesség részt venni a minket érintő kérdésben.

A közvetlen demokrácia megvalósíthatóságának két legfontosabb feltétele tehát: a technikai-társadalmi érettség és a politikai akarat. Legyen magas a részvétel, reprezentatív, az egész társadalmat képviselő akarat. Valóban a többség döntsön.

A közvetlen demokrácia következményei (csak említés szintjén) a politika és a politikus teljes mérvű átalakulása. A parlament kiváltása. A társadalom átrendeződése. Ezek olyan fontos kulcskérdések, melyek alapvetően változtatják meg a világról bennünk kialakult képet. Tárgyalásukra később külön-külön kerül sor.

A közvetlen demokrácia elképzelése jó ideig utópia volt. Ma már inkább egy lehetőség, mellyel kapcsolatban el kell döntenie a társadalomnak, hogy kíván-e vele élni.

Az orwelli Nagy Testvér, melyről említés esett, az információs társadalom egy sajátos velejárója. 2001. szeptember 11. óta immáron valósággá látszódnak körvonalazni Orwell szavai. Már előtte is sokan ebben látták a jövőt, de globális terrorizmustól való félelem felgyorsította a folyamatot. Figyelnek bennünket. Ha csak kilépünk az utcára, a térfelügyelő rendszerek, vagy fizetünk a bankkártyával, használjuk mobiltelefonunkat, vagy az interneten. Hogyan hat ez a politikára? A politikában világszerte új irányvonal jelent meg. Minél többet tudni az egyénről, vagy a társadalom egy csoportjáról. Az elektrokrácia alapjai a számítógépes rendszerek. A szavazatok ezen keresztül adják le. Az információcsere is ezen keresztül bonyolódik. Biztonsági garanciákra van szükség, hogy a szavazás titkossága és vélemény nyilvánítás szabadság ne sérülhessen. Rossz kezekben egy ilyen rendszer korlátlan hatalmat és ellenőrzést ígér. E mondattal summázhatnánk a közvetlen demokrácia veszélyeit.

De rejt más veszélyeket is. Mint arról szó esett, a politikai döntéshozatal nagyban függ az információtól, mely rendelkezésre áll. Ezt a döntéselőkészítők adják a döntéshozó népnek. A rendszer magában rejt annak a lehetőségét, hogy tudatosan manipulálják a tömegeket. A félretájékoztatás, a demagógia, az önjelölt szónokok hatalomvágya, a tömegpszichózis elsötétítheti a nép tisztán látását. Ebben az esetben az történe, hogy egy zsarnok akarata tükröződne a ravaszul megformált népakaratban. A nép közvetlen akarata fölött senki sem áll. Még az alkotmány sem. A nép a közvetlen demokratikus világban egyetlen szavazással teremthet új alkotmányos helyzetet.

Ugyanakkor a nem kellő elektronikus adatvédelem lehetővé tenné az egyes polgárok szavazásának ellenőrzését. Mi több megfélemlítését. Más elektronikus rendszerek, adattárak pedig teljes és korlátlan betekintést nyújthatnak az egyének életébe és sorsába. Ellenőrzés, ellenőrzött társadalom, ellenőrzött döntéshozatal egy totális világban. A közvetlen demokrácia nem csak szép lehet és jó, hanem lehet a totális diktatúra forrása is. Veszélyeket rejt magában, ezért feltétlenül be kell építeni olyan ellenőrző és biztonsági rendszereket és funkciókat, melyek megakadályozzák a felvázolt folyamatot.

Robert Dahl elméletéhez kapcsolódva, aki a poliarchiában látta a korlátozó tényezőt, hasonlóképpen az elektrokráciának is kell egy korlátozó tényezővel bírnia. A széles mérvű pluralizmus azonban még nem elég. 6 korlátozó tényezőt sorolok fel az elektrokrácia féken tartására:

1. tudatos nyilvánosság
2. személyes adatok védelme
3. felügyelő szervek
4. önkorlátozás
5. hatalmi ágak megosztásának új koncepciója
6. ellenőrizhetőség

A Nagy Testvér világa korlátozó tényezők nélkül könnyen valósággá válhat. Az elektrokrácia olyan fegyver, mely rossz kezekben felülmúlhatja a legrosszabb rém-álmok diktatúráit is. Gondoljunk csak a nagy francia forradalom jakubinista diktatúrájára, ahol a nép nevében történt minden. A modern kor technikai megoldásai korlátlan lehetőségeket ígérnek. Ezért nagyon fontosak az abszolút néphatalom tudatos korlátozására, és visszaélések kizárására irányuló rendszerek megalkotása.

Mi az új az információs társadalomban? Az újonnan megjelenő számítógépes rendszerek, hálózatok, sőt más elektronikus eszközök, a dvd és egyéb kép és hangrögzítő digitális eszközök, alapvetően formálják át a társadalmat és vele együtt a politikát. Az információ birtoklása olyan hatalmi bázist jelent a jövőben, mely egyben politikai hatalom lehet. Nem is beszélve olyan jövőbe tekintő megoldásokról, melyek immáron nem a fantáziavilág részei, mint a kvantum és foton számítógépek rendszere, vagy a mesterséges intelligencia.

Az interaktivitás megjelenése szintén fontos mérföldkő volt, illetve az elektronikus adatbankok megjelenése. Mindezek Van Dijk szerint egy új médium. Abramson, Arterton és Orren véleménye szerint legalább hat olyan különleges ismertetőjegy mondható el. Ezek:

1. az új médiumok jelentősen megnövelik az információ mennyiségét és elérhetőségét
2. felgyorsítják az információ elérésének, elosztásának és tárolásának folyamatait
3. a vevők számára könnyebben ellenőrizhető, irányítható
4. az információ könnyebb célzott továbbítása
5. decentralizálásra való törekvés
6. interakció létrehozása a küldő és fogadó között. ²⁰

Az új technológiák:

A számítógépes forradalom, mely a 90-es évektől egyre inkább gyorsul, alapjaiban változtatta meg a mindennapokat és a társadalmat. Ma már senki sem kapja fel azon a fejét, ha valaki az interneten keresztül vásárol, vagy azon keresztül kommunikál. Az információ tárolására és továbbítására egyre nagyobb befogadó képességű táruk állnak rendelkezésre. A DVD, és az újabb generációs lemezek, a memóriakártyák, vagy az adathordozó kristályok, melyekkel kísérletek folynak.

Ezek a lehetőségek, mint azt már kifejtettem több helyen is teret adhatnak a közvetlen demokráciának az elektrokrácia megvalósítására. Az interakció és a tudás alapú társadalom itt kopogtat az ajtón. Olyan kor veszi kezdetét, mely merőben más. A társadalom maga is változik. Teret hódít a hálózatokon keresztüli kommunikáció, sőt a társkeresés. A világ a szobába jön egy kábelen keresztül. Vannak olyan tendenciák is miszerint egyre több időt töltenek a fiatalok a virtuális világban, számítógépes játékok és valósággeneráló programok segítségével. Egyik ilyen vállalkozás a Második Élet. Ez egy virtuális világ, ahová a belépők ugyanúgy élhetik az életüket. Természetesen pénzbeli ellenszolgáltatás fejében. A program hódító útjára indult, a nyugati fiatalok akár több órát is eltöltenek itt. Háttérbe szorulnak a valódi kapcsolatok. Mindez kihat a politikára is. A felnövekvő ifjúság a gépek zizegése közt éli le életét, s információs agórákon keresztül kommunikál társaival. Ezek a felületek alkalmat adhatnak a politizálásra is. A vélemények megvitatására és cseréjére.

Az információs társadalom fokozatosan, de biztosan alakítja át a politikát a jövőben. A politizálás az elektrokrácia viszonylatában, mint említve volt, egyfajta menedzseri

állás. A nép, mint organizmus szintjén megjelenő akaratcsírák felkarolása és reklámozása. Többé nem önmagát adja el a politikus, hanem az általa menedzselte népréteg akaratát a nagyobb tömeg felé, hogy azután egyetlen elektronikus szavazáson megszülessen a törvény.

Az elektronikus politikusnak el kell adnia magát az elektrokrácia hatalmas rendszerében. Versenytársai bőven akadnak. Ez azt jelenti, hogy egyfajta árúnak tekinti önmagát, aki maga is árul valamit, a nép akaratát. Információs társadalomban ez fokozott reklámtevékenységet jelent. A reklám segít dönteni egyének és koncepciók között. Hatalmas reklámhadjáratok hirdetik egy-egy akaratcsírát a széles tömegek felé, mondván erre kell szavazni, ezt kell támogatni, vagy elutasítani.

Az új médiumok, az információs technológia és átalakulás jelentős hatással lehetnek a politikusra. Elau szerint az ICT lehetővé tenné a racionális adminisztráció és demokrácia egy formáját, melyben az irracionalitás eltűnik. Ebben az esetben a politika fölöslegessé válik—mondja. Ezzel azonban mintegy megfeledeznek arról, hogy a politikai döntéshozatal több mint racionális választás.²¹

Az elektrokrácia inkább párbeszéd a politikus és a nép között. A politikus a „többség brókere” ezek inkább ad-hoc jellegű együttműködések, ahol időről időre változik a politikai többség mondja Roll.

A választások és szavazások információs rendszeren keresztül történnek. Egy erre fenntartott hálózat ez. A szavazók listája nem változik, továbbra is életkorhoz, beszámíthatósághoz stb. van kötve, ki adhatja le szavazatát. A szavazás módját formálja át az információs társadalom, mely mostantól számúzi a papírt. A szavazat az elektronikus rendszeren keresztül érkezik. A központi szerver, ahova befut, azonnal hozzáadja a beérkező szavazatot a többihez, így a szavazás zárásakor már rögtön van eredmény is. Fontos kérdés a szavazó azonosítása. Ez részint történhet kódok formájában, vagy biometrikus adatok segítségével vagy mindkettő egyszerre. Elképzelhető az is, hogy maga a szavazás nem a lakásban történik, hanem egy erre kijelölt terminálnál. Így az azonosíthatóság még biztosabb. Talán fent marad a választási bizottság, mint olyan, valamilyen módosult formában.

A szavazat praktikusági okokból lehet háromféle, igen, nem, tartózkodik. Nagy kérdés a kötelező szavazás esete. Ha az arra jogosult állampolgárok részére kötelezően elő van írva a szavazás, akkor van értelme a tartózkodom jellegű véleménynyilvánításnak. A kötelező szavazás bonyolult probléma, de kívánatos lenne, ahogy az most is egy-két országban elvétele előfordul. Minél teljesebb ugyanis az elektrokrácia rendszerében való részvétel, annál hitelesebb az eredmény, s ekkor nyeri el igazi értelmét. Ha ugyanis tegyük fel, a szavazásra jogosultak 51%-a szavaz csak, és ebből 51% az igen, akkor gyakorlatilag az történik, hogy az egész szavazásra jogosultak kisebbsége döntötte el a kérdést. Ez nem kívánatos. Az elektrokrácia, illetve a közvetlen demokrácia lényege ugyanis pont abban rejlik, hogy az egész társadalom, vagyis a valódi többség mondja meg véleményét.

A döntéshozatal lehet egyszerű többség, vagy minősített többség az azt igénylő esetekben. Ezek a kérdések lényegileg nem változnak a mostani parlamentáris viszonyokhoz képest.

Visszatérve a döntéshozatalra: A döntéseket a szavazásra jogosultak közvetlenül hozzák meg, de mint szó esett róla, az információs hálózat nemcsak a szavazatok leadására szolgál, hanem kétirányú kommunikációs csatorna is. Van egy úgynevezett döntéselőkészítő szakasz is, amikor a szavazót az erre felállított szervek segítik, tájékoztatják, informálják magáról a döntésről, várható következményeiről és mikéntjéről. Magát a szavazásra bocsátott csomagot ismertetik, magyarázzák és természetesen mintegy eladják. Mondhatnánk úgy is, hogy előre megrágnak a

szavazó számára, akiről leszögeztük, hogy legtöbbször nem szakértő a kérdésben. Ugyanakkor mivel kétirányú csatornáról van szó, a szavazó kérdéseket is tehet fel a döntéssel, tervezettel stb. kapcsolatban, s e kérdéseit meg kell válaszolni annak érdekében, hogy minél jobb döntés szülessen.

Az információs társadalom, a felgyorsuló élt azonban megköveteli, hogy a tájékoztatások gyorsak, tömörek, hatékonyak, érthetőek legyenek.

1.4. A mesterséges intelligencia és a gépi hatalom hatása a politikára

Aki a mesterséges intelligencia hallatán legyint, az az ember meglehetősen korlátolt. Kénytelen vagyok ilyen erősen fogalmazni. A gépi intelligencia immáron nem a kódos jövő, hanem a holnap világa, mely csupán egy karnyújtás. A mesterséges intelligencia kutatása és szimulálása terén főleg az utóbbi évtizedben jelentős áttörések történtek. Léteznek önfejlesztő rendszerek, melyek képesek a tanulásra, és döntések meghozatalára. Ezen autonóm rendszerek lassan elérik azt a szintet, hogy egy kisgyermek értelmi szintjén képesek kommunikálni. A helyzet további javulása várható a kvantumszámítógépek megkonstruálásával, és a neurális hálózatok kiépítésével. Az USA-ban szuperszámítógépekkel sikerült modellezni az emberi agy magasabb szintű rendszereit az úgynevezett oszlopokat, melyek több tízezer neuronból állnak és a gondolatokért felelősek. 10 év múlva már mesterséges agy előállításában reménykednek. Minket e szempontból főleg az érdekel, hogy hogyan hat ez a mindennapi életre, a politikára. Nos a gép, mint önszervező rendszer igen hatékonyan helyettesítheti a végrehajtást. Feltételezzük, hogy az emberek nem kívánják kiadni a kezükből a döntési jogosultságot, hisz önmagukról van szó (bár ez sem kizárt) ebben az esetben a gép számára megmarad a végrehajtás, a kormányzás. Persze a mai kormányfogalmat erősen szét kell cincálni. Egyrészt döntési részre, másodsorban szigorúan vett végrehajtásra. A döntési rész ismételt elvonható a géptől (bár nem szerencsés) s akkor megmarad a nyers végrehajtás. A kormány ez esetben egy duális rendszer lenne, mely akár kibővíthető egy hármassággá is. Döntés-tervezés-végrehajtás. A döntés az embereké (bár mint mondom nem szerencsés elválasztani) a végrehajtás szigorúan technikai jellegű nincs köze a politikai gondolkodáshoz, a tervezés egy külön szegmens. A három felé cincált kormányzás igazából nem jó. Jobb az, ha az tervez, aki dönt, és az dönt, aki végrehajt. Jelen esetben a gép, a mesterséges intelligencia. A megosztáskor persze elsősorban gép–ember viszonylatban gondolkozunk. Meddig terjedjen a gép szabadsága, hol szóljon bele a kormányzásba az ember, ha egyszer fenntartja magának a törvényhozási jogkört. Sőt a kérdés feszegetésekor elmehetünk egészen addig, hogy hol alakítsa a politikát az ember és hol a gép. Ahogy mondtam a döntési jogosultságról le is lehet mondani a gép javára. Elvégre is a gép önszervező és összetett rendszer, mely átfogja a társadalom egészét. Jelen van mindenütt. Mindent lát, mindent hall, mindenről tud. Dönteni azonnal és racionálisan tud. Az ember szerepe lehet csupán az ellenőrzés e szisztémában. A társadalom alrendszerai, a termelés, az ellátás stb. gépi irányítás alatt állnak, a szükségletekhez igazodnak. A politika és társadalom alakítása nem az ember kiváltsága.

1.5. Az Elektrokrácia

Elektrokráciaként foglalhatnánk össze röviden és tömören a közvetlen demokráciának azt a sajátos vetületét, melyet az információs társadalom szül. Ez merőben új elemeket tartalmaz a régi közvetlen demokratikus elképzelésekhez képest,

ugyanakkor természetesen sokat merít az előző korok elképzeléseiből. De mi is ez pontosan? A közvetlen demokrácia egyik alaptételét használja fel. Azaz az elektrokrácia sem más, mint a nép akaratának közvetlen kifejeződése a politikában. Nincs szükség képviselőkre. A nép kvázi népszavazások útján dönt minden egyes elé tárt kérdésben. A parlamentet váltja ki. Ez egy kétirányú elektronikus rendszeren keresztül történik. Egyrészt a rendszeren keresztül megkap minden szükséges adatot, ahhoz, hogy dönthessen, másrészt leadja szavazatát. Ahogy az már korábban említésre került, döntés előkészítő apparátusa segíti ebben. Elektrokratikusszónokok és politikusok vezérlik és tartják életben a rendszert. Mintegy formálják a döntéshozók köztudatát. A politikus fogalom átértékelődik. Az elektrokráciában a politikus nem az, aki a döntéseket hozza, ő legbővebb értelmezésben is csak közvetve vesz részt ebben, ő az, aki eladja, feltalálja az eldöntendő kérdést, megmutatva a lehetséges alternatívákat. Ahhoz lehetne őt hasonlítani, mint egy óriási reklámfelület, mely megpróbál minket, akár személyre szabottan is, valamely irányba terelni, valamely döntés meghozatalára rávenni. Az igen és nem kérdése ugyanis már a nép kezében van.

Szó volt ugyanakkor a jelenlegi társadalmi helyzet és az elektrokrácia megvalósításának ellentétéről. Tehát le kell szögezni, hogy miként alakulhat az ki. A társadalmi és technikai fejlődés, és a vele járó általános jólét mintegy előfeltétel. A leterhelt, munkában robotoló polgár nem lesz teljes értékű tagja az elektronikus agórának, s amíg az alacsony részvétel fennáll, nem működhet teljes értékű elemként, azaz nem válthatja ki a parlamentet. Szükségfeltétel tehát az elektrokrácia létrejöttéhez, egy olyan mérvű technikai, társadalmi fejlődés, mely kulturális és politikai téren politikai akarattá formálja a közvetlen demokrácia e formájának szükségességét.

A technikai feltételek gyorsabban fejlődnek. Ma már birtokában vagyunk azoknak az elektronikus hálózatoknak és informatikai rendszereknek, melyek lehetővé tennék a kétirányú adatáramlást, és az elektrokrácia szavazati szisztémáját. Beleértve az egyéni azonosítást, titkosságot, biztonsági rendszereket, adatvédelmet.

A társadalmi fejlődés meglehetősen lassan folyik. A társadalom átalakulása rakétára hasonlít, mely kezdetben lassan emelkedik, de azután gyorsulva halad. A társadalmi átrendeződés folyamatai már megindultak. Itt-ott, ha figyelmesen szemlélődünk, tetten érhető. A nagy gyárak automatizálása, a dolgozóbarát cégek, és munkaidők, munkakörülmények például Svédországban, Norvégiában, már megjelentek. Ezzel párhuzamosan a politikai akarat is zöld utat kap. Először helyi szinten jelennek meg a közvetlen demokratikus csírák. Egy-egy kisközösség önigazgatása, mely azután országos méretűvé nőheti ki magát. A decentralizáció, mint politikai irányvonal is e felé tolja/ tolhatja el a hangsúlyt.

A politikai kultúra alakulása is hangsúlyossá válik. Egyelőre még nincs egységes akarat ez ügyben. Főleg a helyi önszerveződés, vagy az említett társadalmi mozgalmak, népszavazások megnövekedése, – ahol is a politika által hagyott űrt próbálják kitölteni a népi kezdeményezések – csírái jelennek meg. Ezek a folyamatok azonban, ha széles tömegek akarataként jelennek meg, előbb-utóbb bekerülnek az országos nagypolitika tervei közé is.

A társadalomnak azonban meg kell érnie ezekre a változásokra. Fel kell nőnie ehhez a feladathoz. Ami késik, az azonban nem múlik – tartja a mondás.

Az elektrokrácia mibenléte

Az elektronikus demokrácia egyik fő célkitűzése a parlament döntéshozatali funkciójának kiváltása. A széles rétegek tevékeny bekapcsolása a politikai döntéshozatalba. Ez a fajta átrendeződés jelentős változásokkal jár. Teljesen új megvilágításba

helyezi a politikát és a politikust. A politika a tényleges társadalmi akaratról szól. A politikus pedig ettől a pillanattól fogva nem önmagát adja el, mint eddig, hanem egyfajta menedzser, aki a különböző döntéshozatali alternatívákkal üzletel. A társadalmi rendszert mint egészét képviseli a döntési alternatívákon keresztül. Ezek a döntési alternatívák azonban megfelelhetnek az eddig megszokott sablonoknak, úgy mint konzervatív, liberális, szocialista. Ezeket azonban nem pártok által transzformált akaratképződmények. Ezek az akaratok közvetlenül a nép akaratkifejeződései, melyeket az elektrokrácia összegez, fölkarol. A helyi közösségek, az egyes érdekcsoportok akaratai mind önállóan jelennek meg. Az új politikus ezeket menedzseli a sokaság felé, mely dönt ezekben a kérdésekben. A pártok szerepe is jelentősen módosul. (csak röviden kitérve rá) Eddig a párt volt a közvetítő a nép és a parlament között. Attól a pillanattól kezdve, hogy a nép közvetlenül gyakorolja döntéshozatalát, a párt elveszti ezt a funkcióját. Azonban bizonyosan talál új funkciót. (erről egy másik fejezetben bővebben).

Itt említenék meg egy Santa Monica-i példát a PEN-t, ez egy számítógépes hálózat, mely többek között a helyi ügyekben használtak kétirányú kommunikációra. Elvileg a város minden lakosa, aki rendelkezett számítógéppel, részt vehetett a tanácskozásokban. Kb. 3000 lakos vált tagjává. A konferenciák témái között a helyi érdekek körében találunk ügyeket. A párbeszéd színvonalát kívánták ezzel emelni, vagyis a döntéshozók és a képviseltek közötti kommunikációt elősegíteni.

Másik példa az amszterdami „városi párbeszéd”, melyek helyi témáról szóló tanácskozások voltak. A stúdióban egy bizottság megtárgyalt különböző témákat, s ebbe kapcsolódhattak be interaktív módon a nézők. A nézők száma 30-60 ezer között mozgott, az interakciók legmagasabb száma 6000 volt. ²²

Az elektronikus városi gyűlésekkel kapcsolatos probléma a napirend felügyelete. Illetve a könnyű manipulálhatóság. ²³

A világ bukása

Mint korábban szó volt róla a posztmodern után, mely a jövő kritikája volt, jön egy újabb kor. Ennek a kornak a középpontjába a jövő helyeződik. Egyre nagyobb hangsúlyt fog kapni a jövőkutatás, a tudatos keresése azoknak a lehetőségeknek, melyekkel formálhatjuk a jövőt. Érdeklődés az után, hogy hogyan valósítsuk meg és tervezzük meg előre a jövőt.

A neuralizmus, és mindaz ami vele jár, tudatos tervezés eredménye kell hogy legyen. Nem spontán születik. Létre jöhet egy nagy háború után, amikor is új világrendet terveznek meg. Vizsgáljuk meg először ezt a lehetőséget. A háború és az agresszió mindig is az emberi én része volt, s talán az is lesz a jövőben. Vajon elképzelhető-e a harmadik világháború, amikor kontinensek és városok hamvadnak el? A kérdést nehéz megválaszolni. Helyi konfliktusok bizonyára szép számmal lesznek a jövőben is, de vajon ezek kiszélesednek-e globális méreteket öltve? Ahogy a világgazdaság egyre jobban összefonódik, és egyetlen nagy rendszert alkot, úgy csökken egy ilyen háború lehetősége. Ugyan is egyetlen hatalom sem függetlenítheti magát. Ha egy dominó eldőlt a sorban, magával rántja a többit is. A háborúnak nem lenne nyertese, aki azután élvezhetné annak gyümölcseit. Csak a romlás virágait szakíthatná le. Persze mindig jöhetnek örült diktátorok, akik megnyomják az atomgombot. Mert az atomfegyverek terjedőben vannak. Aki totális győzelemben reménykedik, kénytelen engedni a kísértésnek.

De persze vannak, akik azt mondják, a jövő háborúit másfajta eszközökkel vívják meg. Infoháborúról beszélnek. A számítógépes hálózatok elleni támadásokról, egy-egy ország, országcsoport informatikai rendszerének ellehetlenítéséről, s gazdaságának tönkretételéről. Mert ma minden a géptől függ, s a jövőben ez még inkább így lesz. Gondoljuk csak el, mit történne, ha lekapcsolnának a műholdak és az információs hálózatok, informatikai és stratégiai rendszereket, vagy nem lenne telefon. Azután ott a másik kézenfekvő lehetőség, hogy a háborút gépek vívják meg. Nincs már messze az a kor, mikor az embert felváltják a katonai gépek. Robotrepülők, robottankok, irányított bombák. Autonóm, önállóan cselekvő gépek, melyek mögött ott áll a központi intelligencia, a stratégia. Már is a Terminátor című film Skynet-jének világában érezhetjük magunkat. Mindez nem őrültség, hanem a holnap. A jelenlegi világ és annak politikai-gazdasági rendszere a „democsokeáciával” karöltött kapitalizmus elbukhat tehát így is. Az szinte már-már lényegtelen, hogy mely csoportok vívják majd egymás ellen. Egy a fontos, hogy legyenek túlélők, akik kiábrándulva az előző korból, úgy döntenek, más világot akarnak, s ehhez megvannak a társadalmi és technikai feltételeik.

De mint szó volt róla, létre jöhet a neuralizmus szerves fejlődés által is. Ez persze nem olyan rövid és drámai lépés. Lassú és egymást követő folyamatok egymásutánjai. Politikai és társadalmi változások a technika fejlődésével karöltve. Akár évtizedekig, vagy egy évszázadig is eltarthat. Ennek fő oka, hogy politikai-gazdasági akarat kérdése. Az emberek lassan rájönnek, hogy lehet másként is. A viszonyok megérnek rá, a tudomány és a technika pedig lehetővé teszi, hogy az emberek felszabaduljanak a munka alól. Sajnos most éppen ellenkezője folyik, a nyugdíjkorhatárt emelik világszerte. A kapitalista rendszer gyöngeségei megmutatkoznak, vagy éppen felismeri azt, hogy a gépek hatékonyabbak. Lényegét tekintve talán mindegy is, hogy hogyan, s miért. Egy a fontos, hogy elindul a változás folyamata, mely azután már öngerjesztő. Ez azonban lassan indul. Olyan mint a rakéta, vagy az exponenciális függvény. Kezdetben alig érezhető, de a végére minden drámaian felgyorsul.

A tudatos jövőformálás

Elérkezünk egy olyan korba, amikor a jövő válik fontossá. A múlt csupán történelem, melyből le lehet vonni a konzekvenciákat. A jövő ellenben kívánatos és izgalmassá válik. Az elérhető boldogság ígétét hordozza magában. Olyan valami, amit már most a jelenben irányítani lehet, sőt meg kell tervezni, hogy mire elérkezik, olyan legyen, mint amilyennek szeretnénk. Ez a jövő formálása. Kutatni kell. Fel kell építeni és ki kell találni a struktúráját.

A jövőkutatás divatos fogalom. Számos cég, csoportosulás és magánember foglalkozik a jövőkutatással. Azzal töltik az idejüket, hogy megmondják és megtervezzék azt, hogy milyen lesz a jövő. Néha nyilatkoznak, s felvázolják előttünk vízióikat. Ezek elsősorban a tudomány és a technika területére vonatkoznak. De ha ez így van, akkor miért ne tehetnénk jóslatokat a jövő politikájával kapcsolatban. Miért ne tervezhetnénk meg a jövő társadalmi-politikai rendszerét? A neuralizmus esetében pontosan ezt tesszük. Kiindulunk egy alapfeltevésből és erre építkezve megmondjuk azt, hogy milyen lehetőségek állnak előttünk. A régi korok emberei is éltek hasonló lehetőségekkel. Platon, vagy Morus Tamás megálmodták saját korukból kiindulva az ideális társadalmat. Nekünk azonban több információ áll rendelkezésre, mint nekik. Távolabbra tekinthetünk a jövőben, több következtetést vonhatunk le. Birtokunkban van az a képesség, hogy a jelen tendenciáit meghosszabbítsuk a jövő felé. Ugyan-

akkor, mint mondtam, formálhatjuk is a jövőt. Eltervezhetjük, hogy mit szeretnénk. Ennek megvalósítása csupán rajtunk múlik. Ki kell dolgozni a programokat és végrehajtani azt.

Ha azonban igazán újat akarunk, akkor szakítani kell a jelennel. Olyan megoldásokban kell gondolkoznunk, melyek lehetségesek, de megvalósításukat fantasztikusnak véljük. Ezekről a gondolatokról nem kell félni. A fejlődést mindig a forradalmian új eszmék vitték előre. Meg kell előznünk saját korunk gondolatvilágát és mintegy meghaladni azt, túllépni jól berögzült fogalmainkon, s újakat alkotni. Így van ez a politológia világában is. Féltre kell dobni mindazt, amit eddig a politikáról gondoltunk. A demokrácia fogalmat pedig gyökeresen átalakítani. Új intézményeket kell bevezetni. Ez lenne a neuralizmus, a jövő megtervezett politikája? Talán. Minden esetre olyan forradalmi fogalomrendszerrel és szisztematikával kell dolgozni, mely gyökeresen átalakítja világképünket.

A Neuralizmus lehet egy megvalósult utópia is. De lehet a világ rémálma. Csupán rajtunk múlik, hogy melyiket választjuk. Minden esetre a neuralizmus politikai és társadalmi-gazdasági rendje olyan kihívások elé állítja a világot, melyek legyőzése nem könnyű. Túlságosan beidegződtek egyes fogalmak az életünkbe. Ezen talán az a tény változtathat majd, hogy a tudományos–technikai haladás új utakat tör magának az élet minden területén, beleértve a politikát és a politikai gondolkodást is. Lassan elérkezik az a drámai pillanat, amikor dönteni kell. A jövő nem folytatódhat úgy, ahogy jelenleg élünk. Globális változásokra van szükség. Túlhaladjuk önmagunkat. Nem győzöm hangsúlyozni, hogy ez a túlhaladás először gazdasági-technikai-társadalmi jellegű lesz. Ez azonban szükségszerűen magával hozza a politikai változásokat is. Újfajta politikai gondolkodásra van igény és szükség. Fel kell építeni azokat a struktúrákat, melyek a jövő politikáját jelentik.

A politizációnak a jövő vívmányaiból kell táplálkoznia. Nem építhetjük a múlt szabványos és idejét múlt kliséjére, a „democsokráciára”. Merőben új koncepcióval kell előállni, a gépekkel megerősített közvetlen demokráciára, mely oly sokáig csak az álmok világában létezett. Most azonban eljön az idő, amikor a valóság színpadára szólíthatjuk ezt az elfeledett gyakorlatot. Minden megújul, minden változóban van. A politikának is követnie kell az exponenciális fejlődést. Nem maradhat le, mert akkor szakadékok nyílnak, melyek szétfeszíthetik társadalmunkat, s magukkal hozzák a romlást és az enyészetet.

A jövő rózsája

A Neuralizmus hajnalán

„A zsarnokság ma más álarc mögé bújik: a huszonegyedik század diktatúráját demokráciának hívják.” – mondja Alfonzo Cuarón.

A kérdés, hogy mit hoz a jövő. A posztmodern kor számos lehetőséget kínál a politikának. Ezek közül egy az elektrokrácia, de vajon lesz-e belőle neuralizmus? Mit is értünk ez alatt? Egy olyan társadalmi politikai rendszer, melyben az egyének valamely globális információs hálózaton keresztül, mint autonóm egységek szervezik és irányítják önmagukat, miközben összességük létrehozza a „Föld-Agy”-ként emlegetett társadalmat. Ez maga a neuralizmus ideológiája.

Mi a Föld-Agy?

100 milliárd emberi elmével vetekedő rendszer. Az adatok a gépekben lesznek benne. Az adatokat nem egymás közötti kommunikációkkal szerzik meg, hanem a

központokat kérdezik meg. Ezek megrendelésre képesek jelentéseket készíteni, vagy bármilyen más információkat közölni. ²⁴

A mesterséges intelligencia kifejlesztése nem a sci-fi írók agyszüleménye. Az IBM már ma is gyárt kutatási célokra akár 120 petaflop/perc műveleti sebességű szuper-számítógépeket. Hogy ne is említsük a kvantum és foton számítógépek elméleti megoldásait.

A Föld–Agy a négyzetre emelt kommunikáció. A Föld-organizmus önálló világképet alkot. Igazgat és irányít. A világnak gépekben való modellje valóban arra hivatott, hogy megelevenedjék, mint ahogyan az agyi modell megelevenedett a múltban, az ember agyában. A felsőbbrendű organizmus egy következő egység. Nem csupán az őt alkotó egységek összessége. Annál több. ²⁵

S mi lesz a neuralizmusban a politikával? Két lehetőség adott: 1. az ember lemond a politikáról, ismét a képviselői demokrácia győz. De ezúttal a gépek igazgatják majd az emberi társadalmat, s az emberek teljes egészében a gépek élősködői lesznek. Gépek termelnek meg mindent, és ők is osztják el. 2. a másik lehetőség, hogy marad a közvetlen demokrácia, bár a gépek mind nagyobb és nagyobb „hatalomra” tesznek szert, de az ember fenntartja magának a jogot, hogy önmagát igazgassa. A parlament kiváltása c. részben felvázolt folyamatára megmarad, de szintjeit a végső döntés kivételével a gépi intelligenciák veszik át. Végezetül lehetséges a kettő különböző megoldásokban létező kombinációja is.

A társadalom teljesen más képet ölt. Mint ahogy az az átformálódó társadalom c. részben ki lett fejtve. Ezek a tendenciák tovább erősödnek. Az ember a tökéletesedés felé haladva új társadalmat hoz létre. A politikamentes kor is beköszönhet, ahogy azt már az antik gondolkodók előre jelezték. Hogy így lesz-e? Ki tudja. Néha szeretne az ember a jövőbe látni. Vannak bizonyos tendenciák, melyeket, ha meghosszabbítunk a jövő irányában, akár ez is lehetséges.

Felvetődik a kérdés, vajon érdemes-e jövő kérdését feszegetnünk? Érdemes-e olyan dolgokról beszélni, melyek az eljövendőt fogják át. Kutatni olyan majdani rózsák töviseit, melyeket talán unokáink fognak letépni. Cél nem az igazság keresése, csupán egy lehetséges út felvázolása, egy lehetséges jövőkép előrevetítése, a jelen fejlődési tendenciák következményeiből megjósolni. E kép nem szükségszerű, de lehetséges.

A fő téma maga a civilizáció és társadalom végkifejlete. Ehhez azonban elengedhetetlenül szükséges áttekintenünk a politikai evolúció törvényszerűségeit, hiszen minden civilizáció, s főleg a minket érdeklő jövő, ezen nyugszik.

A tudományos–technikai fejlődés üteme ma egyre gyorsuló ún. exponenciális képet mutat. Ez ma már teljesen nyilvánvaló: már nem szükséges szakembernek lenni ahhoz, hogy felfigyeljünk rá. A fejlődés ütemgyorsulása által életfeltételeinkben okozott változás jelenti az egyik olyan tényezőt, amely negatívan hat a mai világ szokás-, normaszabályozó rendszerére. Ez az a pillanat, melytől fogva az új nemzedék egész életformája többé már nem a szülők életének megismétlődése, sőt arra nem is emlékeztet. Ma már nem kell várni az unokák nemzedékére, hogy meglássuk jövőmondásunk valóságtartalmát.

2000. után még számtalan helye lesz a világnak, ahol 2000. év előtti viszonyok uralkodnak. De nem szabad felednünk, még ha a fejlődés lassú is, biztosan halad előre. Eljön majd az a kor is, amikor minden megújul és többé semmi sem emlékeztet a múltra, történelem lesz csupán, és tárgyai múzeumi tárgyak. Ez a változás azonban az idő előre haladtával négyzetesen gyorsul. Gondoljunk csak az

informatika fejlődésének szédítő sebességére. Ami ma még modernnek számít holnap már túlhaladott technológia.

Felvetődik a kérdés a jövő kutatásánál, vajon léteznek-e olyan társadalmi rendszerek, melyek, melyek elképzelhetőek ugyan, de megvalósíthatatlanok? És mi dönti el megvalósíthatatlanságukat: a világ szerkezete-e, vagy a mi korlátozott lehetőségeink. És vajon létezhet-e politikamentes civilizáció?

A társadalom, mint önszervező, és fejlődő rendszer tükörképe a neuralizmus. **ELTÉRÉSEK**

1. Az első eltérés a neuralizmus lényege: nem a már meglévő politikai rendszerek megoldásainak utánzásán alapszik. Új megoldásokat keres.
2. A második eltérés a módszerben rejlik. A neuralizmus két szakaszra oszlik. Az első fázis a modern kor politikájától való elkülönülésig tart. A második fázis az új rendszer keletkezése és megszilárdulása. Az első szakasz a teljes szakasz legalább felét öleli át.
3. A politika formálódás néha tudattól mentes, máskor előre eltervezett koncepció irányítja. Az őspolitikai véletlenszerűen fejlődött a társadalmi rétegek harcaként. Az elméleti tudás évezredekken át a kísérlet-tapasztalat kettősségéből fejlődött. A politika empirikus időszakának lényeges sajátossága nem az volt, hogy hiányzott az elmélet, (például Platón utópiái) mint inkább, hogy másodlagos jelleget öltött. Azonban a tudás felhalmozódásának egy kritikus szintjén fordul e kocka és a politika irányítója az elmélet lesz. Először születik az elméleti felfedezés, melyből a gyakorlat következik. Ennek oka a bonyolultság egyre növekvő tényezője. Az elektrokrácia, mely a neuralizmus előszobája, és maga a neuralizmus is elméleti úton születik.
4. Az utolsó probléma a politika erkölcsi aspektusa. Eszközököt ad, s csupán rajtunk múlik, jól vagy rosszul élünk velük. A politika agresszívabb, mint sem gondolnánk. Behatolás az ember pszichikumába, a személyes érzésekkel és metafrázisokkal kapcsolatos.

A politizáció három alaptípusa a neuralizmus szemszögéből:

1. A politika mentes civilizáció: Az ősközösségi társadalom.
2. A klasszikus és modern politika. Megjelennek az első államok és velük a politika.
3. A posztmodern és az utána következő: a politika merőben új felfogása.

A fenti megközelítések azonban nem teljesen illenek bele a neuralizmus gondolatmenetébe, ezért szerencsésebb bevezetni egy másfajta megközelítést az osztályozására.

- I. fázis: technikai civilizáció: ősközösségi viszonyok, nem jelenik meg a politizáció.
- II. fázis: fejlődő civilizáció: megjelenik a technoevolúció. A civilizáció folyamatos fejlődésen megy keresztül. Kétféle végeredménnyel találkozhatunk: úgy mint megtorpanó fejlődés (lehet oka a technikai érdeklődés

elvesztése) vagy efemer végkimenet (elpusztítja önmagát), vagy továbbfejlődés a III. típusba.

- III. fázis: neurális vagy szupercivilizáció, a technoevolúció betetőzése. Be-fejeződik a fejlődés, igen stabil szerkezet elérése.

Hogy civilizációnk és politikánk fejlődéséről többet tudjunk, érdemes lenne példákat látni más civilizációk fejlődéséről. Azért tanulmányozzuk önmagunk és környezetünk, mert ebből képet kaphatunk saját jövőnkéről és lehetőségeinkről. Ha sikerülne észrevenni más civilizációk tevékenységének jeleit, akkor egyúttal saját sorsunkról is megtudnánk egyet s mást. Megállapíthatnánk civilizációnk alakulási görbéjét, és ezen belül milyen helyet foglalunk el. Megtudhatnánk, hogy civilizációnk mennyire átlagos, vagy kivételes. Vajon megszokott fejlődési norma, vagy éppen ellenkezőleg.

A NEURALIZMUS, MINT ÖNSZERVEZŐ RENDSZER:

1. A születés és halál tökéletes szabályozása:

A neuralizmus stádiumában felesleges kockázatot jelent a faj szempontjából a természetes reprodukció a maga hibáival és tévedéseivel. Ezt váltja ki a fejlett géntechnológia, melynek során a faj előre megtervezheti egyedeit és a születés számának szabályozásával optimalizálhatja a kibocsátást. Ez a rendszer felváltja a család sokszor torzult intézményét. Az újonnan születő egyedek a nevelési központokban illeszkednek be a társadalomba, tanulják meg a társadalom normáit. Megvalósul a liberalizmus legfőbb alaptétele: az egyén szabadsága. Ugyanakkor a kommunisztikus tudat átfogja a társadalom egyénre atomizálódott egységeit.

A politika ezeket az atomizálódott egységeket szólítja meg. Az ő összesített akaratuk alakítja a társadalmat.

2. A gépesített tömegtermelés

A neuralizmus az erőforrások hatékony felhasználásával gépeknek adja át a termelést. A technoevolúció bizonyos fokon lehetőséget ad a kezünkbe a kör megtörésére. Miért végezzen az ember olyasmit, amit jobban elvégez a gép? Ez a neuralizmus alap gondolata. Az emberi munka gépi kiváltása új utakat nyithat meg, maga hatalmára támaszkodva, szintetikus civilizáció teremtésére képes. A jövő technológiája új szintre emeli a technoevolúciót és vele a civilizációt. A tömegtermelés gépesítése egyúttal megszünteti a munka és pénzrendszert. A különböző strukturáltságú gépek termelése ingyen van. Minden megfelelő mennyiségben és minőségben áll rendelkezésre. A gép csak energiát fogyaszt.

A felszabaduló idő megengedi az elektrokrácia kiteljesedését és az emberi szabadság betetőzését. Új politika veszi kezdetét. Megszűnnek a hagyományos politikai fogalmak.

3. A Mesterséges Intelligencia, mint irányító-koordináló rendszer

A MI világot felölelő rendszere veszi kezébe a szabályozást. A gépi alapokra helyezett társadalmi struktúra önszervező rendszerként működik, mely az emberi faj haszonmaximalizálásáért van. A neuralizmusban az MI mindenütt jelen van. Az emberi igényeknek megfelelően szabályozza a termelést, a humánkibocsátást, az irányítást, a tervezést. Átfogja a teljes társadalmi struktúrát, annak motorja. A fejlett informatika lehetővé teszi a világszintű adatbankok mindenki számára létező korlátlan és egyszerű hozzáférését. Az információhoz való jog alapszintű lesz.

4. A politikai rendszer

A neuralizmus feloldja az antik közvetlen demokrácia és a mai közvetett demokrácia ellentéteit. A neuralizmus politikai rendszere az elektrokrácia. Minden közösség globálisan vagy helyileg a rendelkezésre álló információk alapján maga dönt. Olyan ez, mint egy állandó és véget nem érő népszavazás elektronikus hálózatokon keresztül. A szervezés és tervezés a mesterséges intelligencia feladata. Feleslegesé válnak a pártok és kormányok. Az országgyűléseket / parlamenteket kiváltja maga a nép, teljes fizikai valójában. A végrehajtás feladatkörét a mesterséges intelligencia és annak apparátusa veszi át.

5. A viszonyok

A neuralizmus a globális társadalom tükörképe. A világ, vagy annak egy része, mely erre készen áll, egységet alkot. Megszűnnek az országok, és a neuralizmus politikai rendszere az egész emberiséget, mint fajt képviseli. Ugyanakkor nem feltétlen velejárója az uniformizálódás. Lehetőség van arra, hogy az egységen belül megőrződjön a kulturális sokszínűség. (erre hangsúlyt kell fektetni) Az emberi kultúra attól az ami, hogy sokszínű. Egyetlen kultúrának sem szabad felülkerekednie, elnyomnia, vagy felszámolnia ezt a változatosságot. Ez nem a neuralizmus útja.

A NEURALIZMUS MEGSZÜLETÉSE:

Vajon hol és hogyan születik meg először a neuralizmus? Két út lehetséges:

1. A békés fejlődésen keresztül

Hosszú időn keresztül a technológia és társadalom szerves fejlődése hozza magával. Erre ma legalkalmasabb terület az Európai Unió. Itt megtalálható a kultúrák egymásra hatásának kedvező környezete és a szerves továbbfejlődés lehetősége. A kutatások, és fejlesztések összhangja jellemzi. A kapitalizmus kevésbé markáns tényező. Előtérben van a szociális háttér.

2. Nagy kataklizma hozza magával

Mint ahogy a második világháború után is új világrend született, ugyanígy van lehetőség a neuralizmus létrejövetelére egy természeti vagy háborús katasztrófa után. Fontos feltétel, hogy inkább pszichikai megrázkódtatást okozzon, mint technikait. Meg kell ugyanis maradnia a technikai és technológiai alapoknak, vagy legalább a tudásnak.

A NEURALIZMUS AKCIÓSEJTJE:

A neuralizmusban a gépesített tömegtermelés révén a jelentősebb anyagi javak, értve ez alatt a termelőerőket, fokozott ellenőrzés alatt vannak. A mindennapos használati tárgyak, a lakhatás és életfenntartás eszközei jelentik a magántulajdont. A lényegi elemeket tekintve senki sem gazdagabb, szegényebb, mint más. A termelés, az elosztás, a közlekedés a hatékony önszervező rendszereken keresztül valósul meg. Az igényekhez igazítják a termelést, az elosztást. Mindenki alanyi jogon jogosult hozzájutni mindenhez. A mindennapos dolgok (élelmiszer stb.) hasonlóan a mai bevásárlóközpontokhoz jut el a fogyasztóhoz, attól eltekintve, hogy ingyen van. Senki sem vesz el többet, mint amennyire szüksége van, hiszen mihez kezdene vele. Mindenki mindent megkap.

A neuralizmus akciósejtje az új politika. Részben már az elektrokráciáról szóló részben kifejtettek alapul véve. A mozgatórugó az egyénekből összegződő akarat, melyet külön erre szakosodott „sejtek”, gyűjtenek/hetnek össze. Ez azonban nem szükségszerű, hisz a globális kommunikáció révén azonnal és rögtön megosztható az egyén akarata másokkal. Az információs hálózat egyfajta agóra lesz. Az elektrokrácia ismertetett mechanizmusai továbbra is működnek.

A NEURALIZMUS ÁRNYOLDALAI?

Szólni kívánok előre tekintve erről a kérdésről is néhány szót. Mint tudjuk, minden álom kezdetben szép. Minden elmélet tökéletes, minden ideológia jó, mígnem a gyakorlat eltorzítja. Ez a lehetőség a neuralizmus esetén is fenn áll. Hiszen jöhetnek diktátorok és computer zsarnokok, akik a rendszert ellenünk fordítják. A neuralizmus tökéletes ellenőrzése egyben végtelen hatalom. Azonban nem szabad, hogy ez kedvünket szegje. Hiszen a legjobb demokrácia is diktatúrába fordulhat. Nekünk, a társadalomnak és azoknak, akik majd életre hívják a neuralizmust kell majd örködniük a felett, hogy megmaradjon annak, aminek megálmodták. ⁴⁹

I. A pusztulástól való félelem

Az emberek különbözőképpen viszonyulnak a veszélyekkel teli jövőhöz, melyet a félelem tölt meg. 3 magatartásforma létezik:

1. Kísérlet a helyzet komolyságának tagadására
2. Beletörődés
3. Törekvés az emberiség legveszélyesebb kríziseinek legyőzésére és felismerésére
A jövőkutatók e harmadik magatartásformának ad segítséget.

Öt kihívás, öt válasz:

Túlnépesedés. 1850-ben az emberiség létszáma átlépte az 1 milliárdot. A második milliárdhoz 75 év kellett. A harmadikhoz 35, a negyedikhez 20 év 1980-ig. ha a növekedés folytatódik, 2033-ig elérné a 12 milliárdot.

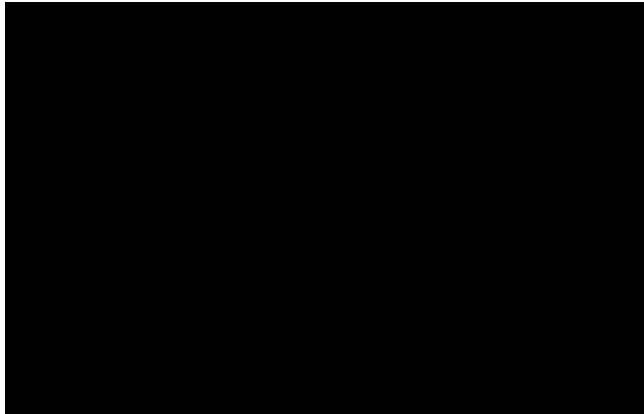
Ez tovább súlyosbítaná a növekvő éhínséget és nyersanyaghiányt. 1985-ben 273 város lakossága haladta meg az 1 milliót. Az alábbi táblázat a nagyvárosok lakosságát mutatja:

Város	Népesség (millió fő)	
	2005	2015
New York	18,7	19,9
Los Angeles	12,3	13,1
Mexicóváros	19,4	21,6
Sao Paulo	18,3	20,5
Buanos Aires	12,6	13,4
Moszkva	10,7	11
Kairo	11,1	13,1
Lagos	10,9	16,1
Karachi	11,6	15,2
Bombay	18,2	21,9
Calcutta	14,3	17
Dhakka	12,4	16,8

Jakarta	13,2	16,8
Peking	10,7	12,9
Shanghai	14,5	17,2
Tokio	35,2	35,5
Sydney	4,3	4,7

A városi lakosság aránya egyre növekszik. Az urbanizáció nem újkeletű, de központjai egyre változnak. Európa és Észak-Amerika lassan városiasodott. Latin-Amerika urbanizációja a 20. századra esett, ma pedig Afrika és Ázsia városait árasztják el a bevándorlók. 2030-ra a városlakók 80%-át a fejlődő országok adják.

A városi és vidéki lakosság megoszlását az alábbi diagram mutatja:

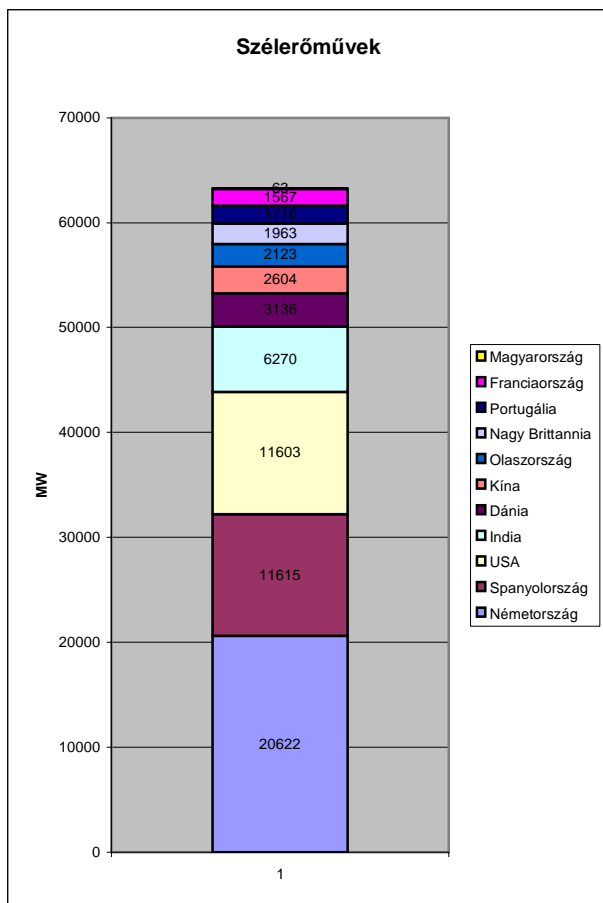
A fejlett nyugat egyre kisebb hányadát adja az egész emberiség összlétszámának. A többség a 3. világban él. Ez jelentheti azt is, hogy a hagyományos értelemben vett nyugat egyre inkább kiszorul a világpolitika irányításából, vagy legalábbis elveszti vezető szerepét. Helyette új hatalmi központok jelennek meg, de mindenféleképpen a Szovjetunió szétesése utáni 1 pólusú világ a 21. században egyértelműen többpólusú lesz ismét. Ezek a hatalmi tényezők lehetnek egyes országok, melyek kellően erősek és nagyok, ahhoz, hogy önállóan megjelenjenek, de lehetnek csoportosulások is. Így ezek a pólusok:

1. az Euroatlanti
2. az Orosz
3. Kína
4. India
5. Délkelet-Ázsia
6. Dél-Amerika

Később pedig:

7. Arab
8. Afrika

Nyersanyaghiány-környezetrombolás: a jövő legégetőbb problémája megoldását sokan a világűr kiaknázásában látják. A Római-klub már 1972-ben prognosztizálta a nyersanyaghiányt. Hangsúlyt kell fektetni az újrahaznosításra és a takarékosagra, az alternatív energiaforrásokra.

A nyersanyaghiány területén fokozni kell az újrahasznosítást. A földi erőforrások kiaknázása ugyanis nem mehet a végtelenségig. Köztudott tény, hogy bár még mindig vannak feltáratlan olajmezők, de a világ olajtartalékai kifogyóban vannak. E mellett meggondolandó, hogy érdemes-e azokat is kitermelni a fokozódó üvegházhatás miatt. Más üzemanyagok után kell nézni. Ígéretes a megújuló hidrogén és üzemanyagcellás konstrukciók alkalmazása.

Továbbá nem szabad azt sem figyelmen kívül hagyni, hogy a 21. században megkezdődhet az égitestek, elsősorban a Hold gazdasági kiaknázása is.

A környezetrombolás rohamos méreteket ölt főként a 3. világ országaiban, ahol a gazdasági növekedés okozta szükségleteknek áldozatul esik a természetes környezet. A széndioxid kibocsátás is növekvőben van, de a talajromlás és elszívatosodás, valamint az erdők pusztulása is jelentős. Ezek előbb-utóbb politikai konfliktusokat is szülnek az egyes országok között, vagy az országon belül. A környezeti károk ugyanis nem ismernek országhatárokat. A jövő geopolitikájában minden bizonnyal jelentős szerepet fog játszani a környezeti károk okozta gazdasági és humánkár. Ha csak a jövő rémképére gondolunk, miszerint hamarosan az egészséges ivóvízért háborúk törhetnek ki.

Munkanélküliség: a 80-as évek elején nyugaton 5-10% volt a munkanélküliség. A foglalkoztatási válság főleg a 3. világban harapódzott el. A gépesítés további munkahelyeket számol fel. A gazdasági világválságok mindig jelentős munkanélküliség növekedéssel járnak, melyek társadalmi és politikai feszültségekhez vezetnek. A szegénység terjedésével teret nyernek a szélsőségesek, akik a kilátástalan helyzetét politikai demagógiával kívánják orvosolni és megnyerni maguknak ezen

rétegeket. Nem szabad ugyanakkor elfeledni, hogy a gépesítés a fejlett államokban tovább folyik, gazdasági és hatékonysági vonalak mentén. Egy ideig az élők munkája még kelet felé telepíthető egyes gyárakat, de ha keleten is feljebb mennek a bérek, akkor nem marad más választás, mint gépesíteni. Ugyan melyik ember kelhet versenyre az ipari robottal? A tömeges munkahelymegszűnések jelentős, nem elhanyagolható társadalmi feszültségekhez fognak vezetni, melyek rányomják bélyegüket a jövő politikájára is. Talán visszatér annak a kornak a szelleme, amikor az ipari forradalom elején géprombólók és Luddisták járták a vidéket.

II. Ellenőrzés

A terjedő informatikai rendszerek átfogó lehetőségeket nyújtanak az emberek ellenőrzésére. A régi stílusú ellenállás már nem lehetséges. Az ember-gép rendszerek gyenge pontját kell támadni. Előtérbe kell helyezni a decentralizációt. A nagy struktúrák túl bonyolultak az ember számára, ellenben a gép szervezte rendszer jól működik.

Információs technológiák: gyűjtő és felvevő eszközök, raktározó eszközök, sokszorosító eszközök, közvetítő eszközök, visszaadó készülékek. Fontos lenne az információs eszközök emberhez igazítása, átláthatósága és a széles részvétel.

Az ellenőrzés egyik kulcsmozzanata az, amikor maga az ember válik ellenőrzötté, az átlag polgárt figyeli meg a ravaszul fel- és kiépített rendszer. Ez visszaélésekre adhat okot. Beköszönhet a Nagy Testvér világa. Az információs technológiák rohamos fejlődése megállíthatatlannak látszik. Az ember-gép viszonylatban azonban szó esett nemcsak az ember, hanem a gép ellenőrzéséről is. Az ellenőrzés hatalom, s az embernek bizonyos esetekben, szükséglet szerint hatalma kell, hogy legyen a gép felett. Az önszervező és öngazgató, fejlődő rendszer, a gép hatékonyan átforgalmazza a világunkat. Egyet azonban nem szabad elfelejteni, hogy az ember számíthat, nem pedig a gép. A mesterséges intelligencia embereken uralkodó víziója nem csupán a fantázia műve, hanem reális lehetőség. A neuralizmus számos olyan megoldást kínál, mely az emberarcú gépi és emberi társadalom szimbiotikus együttélésén alapszik.

III. Biotechnika, a feljavított élet

Vajon sikerül-e öröklött hátrányos tulajdonságait megszüntetni? Az emberi genom feltérképezése és a bio- és nanotechnológia, a génebézészet új lendületet és lehetőségeket ad. Az ember az orvostudományon keresztül meghosszabbíthatja életét, sőt tökéletesebbé teheti utódait.²⁵

Ezek a gondolatok talán az emberi élet legtitkosabb álmait képviselik. Az ember szeretne örök, de legalábbis hosszú életű lenni és egészséges maradni. Ezek a kérdések nemcsak a biológia tárgykörét érintik, hanem a mindennapok részévé válással beszivárognak a politikába is. A neuralizmus politikai gondolkodásában központi szerepet kap a hosszabb életű és egészségesebb nemzedék által uralt világ. A kitolódó életkor és az aktív szakasz felveti egyben a politikában való részvétel hatékonyabb és kívánatosabb mivoltát. Mint arról korábban szó volt az emberek a munka terhének nagyobbik hányada alól felszabadulva szabadidejüket nem csak magán, hanem közcélra is áldozhatják, sőt kell is hogy áldozzák, és részt vegyenek a politika, azaz a közösség életében. Ez ilyen feltételek mellett joggal elvárható, sőt kötelesség. A kitolódó életkor, az egy életen át történő tanulás lehetőséget teremt egyúttal arra is, hogy az egyes egyének szélesebb látókörrel rendelkezve aktív politikai szerepet játsszanak a közvetlen demokratikus világban.

A szociális gondoskodás a neuralizmus számára kettős jelentéssel bír. Egyrészt a hagyományos szociális gondoskodás, mely az öregeket és betegeket foglalta magában visszaszorulóban lesz. Helyette belép az általános és egyetemes közellátás, mely a gondoskodó (öngondoskodó) állam képét vetíti előre.

Megjelenik, s egyre inkább helyet, létjogosultságot követel magának az eugenetika gondolata. A lehetőség adott, hogy jobbítsuk saját génjeinket, kiválasszuk a tökéletes egyedeket, s azokat tovább formáljuk. Mindenki azt szeretné, ha a jövő nemzedéke szép, okos és egészséges lenne. Jobb, mint az elődgeneráció. Egy ilyen helyzetben a politika is változik. Megjelenhetnek olyan szélsőséges gondolatok, melyek a genetikai alapú diszkriminációt helyezik előtérbe. Egyfajta genetikai apartheid bontakozhat ki, ahol a rosszabb génekkel rendelkezőket elnyomják, kiveti őket magából a társadalom. Ez mindenképpen olyan dolog, mely elítélendő. Szükséges ugyan, hogy a következő generáció jobb legyen, de az átmenetnek emberséges módon kell lezajlania. Egy gondoskodó társadalom alapjaira helyezve, mely egyenlően kezeli azokat, akik természetes módon születtek, s azokat, akiket mesterségesen „tenyésztettek”. Az idő egyébként is megoldja ezt a szakadékot, hiszen a múlt lassan eltűnik majd, s átadja helyét a jövőnek.

II. FEJEZET A Neuralizmus Avagy Eredete és mibenléte

1. Kinek a fejéből pattan ki az álom?

Deukalion világa meglehetősen érdekes jelenség. Egyértelmű választ kapunk, hogy az új rendszer előre megtervezett. Olyan, amelyet emberek találnak ki, olyanok, akik tudatosan formálni kívánják a jövőt, akiknek álmaik vannak, s ezek az álmok a világot felölelik.

A neuralizmus politikájának motorja az imperátor. Az imperátor alatt azonban senki se a római birodalom császárait értse, bár jó helyen keressé a fogalmat illetően. Először értsük meg az imperium szót. Olyan állami főhatalom, amely magában foglal minden olyan intézkedési jogosultságot az állami irányítás területén, ami az állam működéséhez szükséges.

Az intézkedési jogosultság egyértelműen hatalmat jelent. Nem csak tevékeny hatalom lehet, hanem másodlagos, ellenőrző hatalom is, sőt harmadlagosan: formáló hatalom is. Ez alatt azt kell érteni, mint arról szó lesz, hogy az imperátor képes formálni a köztudatot az elektronikus média által. Az intézkedési jogosultság mindenre kiterjed. Ennek korlátozása elvi lehetőség. Tényleges lehetőséggé abban az esetben válik, ha feltételezzük, hogy az imperatori hatalom korlátozható. Az imperatori hatalom a gépesített közvetlen demokráciában azonban olyan döntési tényező, melyet nem lehet megkerülni. Az informatikai média által felerősített hatalom mindenre kiterjed. Olyan, mint Orwell világa: a Nagy Testvér. A rendszernek mindenkiről tudomása van, mivel az okos hálózatok önfejlesztők és maguk generálják szabályaikat.

Ennek, mármint az intézkedési jogosultságnak végrehajtója az imperátor. A nép lemond szuverenitásáról az imperátor javára. Ő az államfő, az állami irányítás kulcsfigurája. Persze elektrokrácia van. A nép elmondhatja, és el is mondja véleményét mindenről. A legfőbb ilyen esemény a demonstráció. Az imperátor fogalmi meghatározásánál azzal élünk, hogy intézkedési jogosultság. Ő a politika atyja és anyja a rendszerben. Tisztségbe jutásánál pedig az elektrokrácia legradikálisabb értelmezését alapul véve: imperátor lehet bárki, aki magát annak kiáltja ki és ez ellen senki sem tiltakozik. Igazi bizalmi funkció. De egyben rendkívül hosszú életű tisztség, vagy éppen fordítva.

Nézzük meg e két értelmezést. Egyrészt hosszú életű lehet valaki e tisztségben, ha valamilyen hatalom birtokosa. Ez részint valamilyen diktatórikus rendszert takar. Ez alatt nem feltétlen a szokásos diktatórikus rendszer fogalmakat kell értenünk, elég, ha eszünkbe jut, hogy az elektrokráciában az információ manipulálása, a döntéselőkészítés ellenőrzés alatt tartása egyenlő a ravaszul megformált népakarattal, miközben maga a nép ezt észre sem veszi, tudatában sincs annak, hogy eszköz. Vagy ha tudatában is van, ellene nem tehet mást, mint beletörődik. Másrészt a tömegpszichózis igen eredményes fegyver lehet valaki kezében. A másik értelmezési lehetőség szerint rövid életű hivatás imperátornak lenni. Ha az elektrokrácia szabadon működik, elég, ha nem tetszik valami, s a nép meneszti az imperátort. Szerintem ez az, ami inkább lehetőség. Aki egyszer kezébe kaparint egy ilyen fontos tisztséget, formálja a politikát és a nép tudatát, az jó ideig ragaszkodni fog igen

fontos állásához, és ennek érdekében mindent meg is fog tenni. De ki tudja. Lehet ez másként is.

Az imperátor tehát egyszerre politikus és médiamanipulátor. Az elektrokrácia alapjait és gyökereit tekintve: a nép közvetlen demokráciája. Azonban többé-kevésbé azzal az alapfeltevéssel élünk, hogy a nép nem szereti elfoglalni magát állandó jelleggel a döntések megfontolásával, végiggondolásával és meghozatalával, mert ez fárasztó, és egyébként is jobb dolga is akad. (minden csoda 3 napig tart) Ezért azután az elektrokráciában megvannak azok a szervek, szervezet rendszerek, akik kidolgozzák a döntéseket, feltárják, a nép helyett végiggondolják az alternatívákat. És megmondják, melyik döntés mivel jár. A végén egy nagy médiakampány indul egy-egy szavazás előtt, mely körülbelül annyit takar, hogy szavazz erre és így, mert akkor sommásan összefoglalva ez lesz. Itt jön kulcsfiguraként az imperátor. Ha az imperátor ügyes politikus, márpedig miért ne lenne az, akkor kezében tartja a médiát, helyesebben talán azt a rendszert, melyen keresztül a népet a szavazásra agitálják. Média alatt elektronikus médiát értünk. És élünk azzal a feltevéssel, hogy információs társadalom van, amikor is az elektronikus információ korlátlanul és egyszerűen eljut mindenkihez. Mobiltelefonjára, kézisámítógépére, autójába, sőt az épületekre felszerelt óriáskivetítőkre is. Élünk azzal a feltevéssel is, hogy a médián keresztül hatalmat lehet gyakorolni, az kétirányú. Kommunikációs csatorna egyben, tehát interaktív. Egyúttal a továbbiakban feltételezzük azt is, hogy létezik a „Nagy Testvér” azaz mindenki követhető és ellenőrizhető (megjegyzem, már most is az).

Könnyen azt hihetjük, hogy a Nagy Testvér ideológiája szöges ellentétben áll a közvetlen demokrácia fogalmával. Jelenleg ez talán így van, hiszen az előbbi gondolat alatt diktatúrát értünk. Azonban a közvetlen demokrácia azzal, hogy emberek milliárdjait kapcsolja a döntéshozatali rendszerbe, egyúttal szükségessé, sőt elengedhetetlenné teszi, hogy őket valamiféleképpen manipulálják. A manipuláció szó alatt nem feltétlenül negatív értéket kell értenünk. Hiszen az egyes döntések előtt az embertömegeket rá kell venni valamelyik alternatívára. De egyúttal, ha manipuláljuk a tömegeket, akkor olyan kétirányú kommunikációt kell feltételezni, mely egyben nagyon is alkalmas a megfigyelésre. Ezt a lehetőséget mindenféleképpen ki fogják, sőt talán ki is kell aknázni. Ekkor pedig előáll a Nagy Testvér. Az a kérdés szinte már-már mellékesnek is tűnik ebben az olvasatban, hogy azt jóra, avagy rosszra használják fel. A nagy kijelzők zizegése beszippantja az átlagpolgárokból formálódó társadalmat és a maga képére alakítja. Ahogy Alfonzó Cuarón is mondja: a jövő diktatúrája a demokrácia.

A gépi hatalom hatása a politikára

Aki a mesterséges intelligencia hallatán legyint, az az ember meglehetősen korlátolt. Kénytelen vagyok ilyen erősen fogalmazni. A gépi intelligencia immáron nem a ködös jövő, hanem a holnap világa, mely csupán egy karnyújtás. A mesterséges intelligencia kutatása és szimulálása terén főleg az utóbbi évtizedben jelentős áttörések történtek. Léteznek önfejlesztő rendszerek, melyek képesek a tanulásra, és döntések meghozatalára. Ezen autonóm rendszerek lassan elérik azt a szintet, hogy egy kisgyermek értelmi szintjén képesek kommunikálni. A helyzet további javulása várható a kvantumszámítógépek megkonstruálásával, és a neurális hálózatok kiépítésével. Minket e szempontból főleg az érdekel, hogy hogyan hat ez a mindennapi életre, a politikára. Nos a gép, mint önszervező rendszer igen hatékonyan helyettesítheti a végrehajtást. Feltételezzük, hogy az emberek nem kívánják kiadni a kezükből a döntési jogosultságot, hisz önmagukról van szó (bár ez sem kizárt) ebben

az esetben a gép számára megmarad a végrehajtás, a kormányzás. Persze a mai kormányfogalmat erősen szét kell cincálni. Egyrészt döntési részre, másodsorban szigorúan vett végrehajtásra. A döntési rész ismételt elvonható a géptől (bár nem szerencsés) s akkor megmarad a nyers végrehajtás. A kormány ez esetben egy duális rendszer lenne, mely akár kibővíthető egy hármassággá is. Döntés-tervezés-végrehajtás. A döntés az embereké (bár mint mondom nem szerencsés elválasztani) a végrehajtás szigorúan technikai jellegű nincs köze a politikai gondolkodáshoz, a tervezés egy külön szegmens. A három felé cincált kormányzás igazából nem jó. Jobb az, ha az tervez, aki dönt, és az dönt, aki végrehajt. Jelen esetben a gép, a mesterséges intelligencia. A megosztáskor persze elsősorban gép–ember viszonylatban gondolkozunk. Meddig terjedjen a gép szabadsága, hol szóljon bele a kormányzásba az ember, ha egyszer fenntartja magának a törvényhozási jogkört. Sőt a kérdés feszegetésekor elmehetünk egészen addig, hogy hol alakítsa a politikát az ember és hol a gép. Ahogy mondtam a döntési jogosultságról le is lehet mondani a gép javára. Elvégre is a gép önszervező és összetett rendszer, mely átfogja a társadalom egészét. Jelen van mindenütt. Mindent lát, mindent hall, mindenről tud. Dönteni azonnal és racionálisan tud. Az ember szerepe lehet csupán az ellenőrzés e szisztémában. A társadalom alrendszerei, a termelés, az ellátás stb. gépi irányítás alatt állnak, a szükségletekhez igazodnak. A politika és társadalom alakítása nem az ember kiváltsága.

A neuralizmus értelmezései

A radikális neuralizmus: itt szigorúan arról van szó, hogy diktatórikus rendszerrel állunk szemben. A diktátor az imperátori fogalomkörnek megfelelően egyszemélyben formálja a politikát. Ő az akció sejt. A döntéshozás-végrehajtás-ellenőrzés a kezében van. Egy részét átengedi a gépnek. Ezek elsősorban a szigorúan vett végrehajtás körébe eső feladatok. Másrészt ellenőrzött gépi végrehajtásról beszélünk, mely felett a mindenkor diktátor gyakorol hatalmat. A másik radikalista neuralista értelmezés a totális gépi hatalom. Ekkor a gép, mint önszervező és irányító rendszer gyakorolja a politikát és az irányítást.

A radikalista neuralista értelmezés azonban nem feltétlenül esik egybe mai diktatúra fogalmakkal. Attól eltérhet. Az eltérés elsősorban abban nyilvánulhat meg, hogy az érintettek nem is tudják, vagy csak sejtik, hogy diktatúrában élnek. Könnyen mondhatná valaki, hogy ez nyilvánvaló, mert ha például nincs sajtószabadság, akkor sérül a szabadságjogok egyik fontos eleme. Igen ám, de nem szabad arról megfeledkeznünk, hogy ez a diktatúra egy ravaszul megformált álarc mögé bújik. Ezt az álarcot a ravaszul megformált média és az ellenőrzés papírmáséjából készíti. Az információs társadalom egyik árnyoldalát használja fel, amikor is a tömegtájékoztatást felhasználva szemellenzőt von az emberek elé. Egy álmvilágban tartja őket, melyet a diktátor irányít. A rendszerről össztársadalmi szinten nehéz kideríteni, hogy valódi-e, hogy igaz-e az, ami rosszabb esetben már évtizedek óta a köztudatban él. Róma polgárai is sokáig azt hitték, hogy még köztársaságban élnek. Egyéni szinten nagyon valószínű, hogy léteznek sejték, akik az információtöredékek morzsáiból kirakják a nagy kép egy tekintélyes szeletét, s rádöbbenek az igazságra. Csakhogy ellenőrzött rendszerről beszélünk, amikor is a „Nagy Testvér„ világában eltűnnek azok, akik fel kívánják nyitni mások szemét. Könnyen mondhatja valaki, hogy az információs társadalomban és a globális hálózatok világában nem létezik ellenőrzött média. Erről azonban még keveset tudunk. Nem számolunk a mesterséges

intelligencia szinte már-már végtelen kapacitásával és az egyéb, jövőben kifejleszteni kívánt rendszerekkel.

Ha a totális gépi hatalom alternatíváját vizsgáljuk, akkor még inkább igaz lehet a fenti megállapítás. Ebben az esetben a gép teljes mértékben ellenőrzése alatt tartja a világot, és az emberi társadalmat. Az ellenállás nehézkessé válik. A politika pedig olyasvalami, amihez az egyes embernek vajmi kevés köze van.

A középutas neuralizmus: Ez esetben az államfői jogok visszafogottak. Létezik törvényhozó testület és elkülönült végrehajtás. Az államfői hatalom mértéke változó. A végrehajtás 3 felé tagolt, úgy mint tervezés, végrehajtás, koordinálás. A törvényhozó testület szintén többféle lehet. Egyrészt eletrokratikus, ez esetben népi kezdeményezésű, másrészt lehet autonóm, azaz népi jóváhagyású.

A középutas neuralizmus az elektronikus demokrácia egy jól kiépített, konszolidált formája. Korlátok közé szorított szabadságról beszélünk, ahol a közvetlen demokrácia klasszikus példája érvényesül. A nép elmondja véleményét, és meghozza döntését az eléje tárt ügyekben. A legszebb példája ennek a rendszernek az elektrokratikus modell. Ekkor a döntések feltárlása után a nép mondja ki a végső szót.

A puha neuralizmus: a totális elektrokrácia fogalmával egyenlő. Minden hatalom a nép kezében van, minden döntési és végrehajtási jogosultság a népé. Csak döntésformáló hatalom létezik rajta kívül. Ez gyakorlatilag a radikalista neuralizmus ellentéte. Egyfajta demokratikus anarchia. Az elszabadult népi diktatúrával állunk szemben. Olyasmi ez, mint a nagy francia forradalom népi uralma. Ez nem biztos, hogy jó, gondolva itt a történelmi tapasztalatokra. Még hát ez is csak egy diktatúra. A sokaság önkénye. Persze az már egy külön kérdés, hogy ki, vagy kik formálják a sokaság akaratát. Mert az egyes egyének akaratából valahogy össze kell állni a közösség akaratának. Feltételezhetünk, egy jól szervezett kommunikációs csatornát is, de az is meglehet, hogy valaki áll a háttérben. Ez azonban már egy másik ügy...

A neuralizmus korlátozó tényezői

Mint láttuk a 3 alternatívát, a neuralizmus lehet diktatúra is. Ezért beszélni kell bizonyos korlátozó tényezőkről. Sőt egyenesen kimondható, hogy a neuralizmus szeret a totális véglet felé tendálni, azaz még egy teljesen elektrokratikus rendszer közvetlen demokráciája is diktatúrába fordul. Ennek oka legfőképpen az, amit már említettem, hogy a nép előbb-utóbb megunja az állandó részvételt a döntések meghozatalában. Hacsak nem beszélünk felelős társadalomról, egy olyan társadalmi tudatról, ahol kötelező részt venni a politikában, és az emberek ezt nem teherként élik meg, hanem jogosultságként. Ez jelenleg nem így van. Persze a munka alól felszabadult emberek az újonnan kapott időt erre fordíthatják. De az ember dekadens, sőt deviáns lény. Inkább szeret zülleni. Ám még ebben az esetben is lehet diktatúra. A puha neuralizmus a nép diktatúrájává válik előbb-utóbb. A középutas neuralizmus az, amely „tökéletes lehet”, de tökéletességének hibája, mint az néhány gondolattal fentebb említve volt, hogy szeret elromlani.

A korlátozás esetében kétféle aspektust kell megkülönböztetni: ember-gép viszonylatban és ember-ember viszonylatban. Az ember-gép viszonylat igen érdekes gondolatmenetet eredményez. Amint arról szó volt, a kormányzás és a társadalmi alrendszerek nagy része átadható az önszervező és autonóm gépnek. A mesterséges intelligenciának. De a gép is esendő lehet. Nagy lelkesedésében rájöhet, hogy az ember kihasználja őt, élősködik rajta. Ekkor előállhat a Terminátor vagy Mátrix effektus. Ez valós alternatíva. Neves mesterséges intelligencia szakértők reális

veszélyt látnak ebben. Már maga az a tény, hogy az amerikai hadsereg tankjainak 50%-át autonómmá kívánja tenni, elgondolkodtató. Félreértés ne essék, itt nem arról van szó, hogy távirányítású, hanem igen is arról, hogy a tank az adott harci helyzetben önállóan cselekszik. Tehát az ember-gép viszonylatban meg kell húzni élesen azt a határvonalat, hogy hol húzódnak a gép döntéshozatali körei, és hol kezdődik az emberi tényező. Én hajlok arra, hogy az lenne az optimális, amikor megosztásról beszélünk, és nem totális gépi döntésről, még ha az emberi társadalomnak megvan az a joga is, hogy lemond a döntések meghozataláról, és azt átengedi a gépnek. Egy gépek által igazgatott és irányított állatkertré válunk. Tehát, politikai szempontból ember és gép szimbiózisa úgy váljon ketté, hogy az ember az elektrokrácián keresztül meghozza a fontos döntéseket, a gép pedig végrehajt, és igazgatja a társadalom alrendszerait, úgy mint termelés, tervezés stb. A döntések meghozatala elsősorban politikai tárgykörű. Az ember szeszélyei vezénylik. A gépet tehát korlátok közé kell szorítani. Erre legjobb, ha konfigurációs bizottság áll fel, mely emberekből áll, s a dolguk az, hogy ellenőrzik a mesterséges intelligenciát. Esetenként újrakonfigurálják, változtatásokat eszközölnek. Rendszergazdák ők, akik az emberi társadalom érdekeit tartják szem előtt. Kitűzik a megvalósítandó feladatokat a gép számára, amit persze a politikai rendszer határoz meg. Ám a konfigurálás is gépekkel történik, hiszen a mesterséges értelem és alrendszerei olyan bonyolultságú struktúrák, hogy azt csak más programok segítségével lehet ellenőrizni, de ezeknek meglehet az a sajátosságuk, hogy nem autonómok. Mint például egy vírusirtó program. Hasonló elveken alapulhatnak. Itt kanyarodunk ahhoz a kérdéskörhöz, amikor az ember-ember viszonylatban beszélünk korlátozó tényezőkről. A radikális neuralizmusban értelemszerűen nincsenek korlátozó tényezők. Az imperátor egy totális diktátor. Ez azonban nem feltétlenül jó így. Ha úgy gondoljuk, hogy olyan közvetlen demokrácia van, ahol a népnek megvan a cselekvési jogosultsága, akkor beszélhetünk korlátozó tényezőkről. Ezen elektrokratikus rendszerben a nép szavaz. Tehát döntési és beleszólási joga van. Az imperátor azonban olyan ravasz szerzet, aki a médiát használva szereti(né) manipulálni a tömegeket, hogy ez által saját hatalmi bázisát építse. És akkor már ne is említsem, hogy létezik a Nagy Testvér. Mert hát az imperátor mindig olyas valaki, akinek valami hatalom van a kezében, mint már arról szó volt. Korlátozni kell őt az alábbi módon: tudatos nyilvánosság, személyes adatok védelme, felügyelő szervek, önkorlátozás, hatalmi ágak megosztásának új koncepciója, ellenőrizhetőség. Vegyük sorra ezeket. A tudatos nyilvánosság alatt az értsük, hogy semmi sem titkos, ne lehessen igen komoly ok nélkül valamit letitkosítani, illetve a politikai-társadalmi események nyilvánosság előtt folyjanak. A személyes adatok védelme igen fontos, mert a manipulálhatóság (megzsarolhatóság) esete forog fenn. A személyes adatokat kezeljék titkosan, illetéktelenek ok nélkül ne férjenek hozzá. Személyes adatok alatt tágabb kört értünk. Minden olyan, mely nem tartozik a nyilvánosságra. Például szokások, gondolatok, magánélet. Felügyelő szervek: létre kell hozni olyan független szerveket, melyek ellenőrzik az imperátort, s közvetlenül csak a népnek felelnek. Ezek a felügyelő szervek széles hatáskörrel rendelkeznek. Önkorlátozás alatt az értjük, hogy a résztvevők olyan személyek, akik képesek korlátozni önnön hatalmi vágyaikat. Ez elsősorban személyiség függvénye. A hatalmi ágak megosztásának új koncepciója tulajdonképpen a régi új köntös. A törvényhozás-végrehajtás-bíráskodásról van szó kiegészülve a felügyelettel, mert valaminek az ellenőrzése is hatalom, ha egyszer intézkedési jogosultság jár vele. Végezetül az ellenőrizhetőség: minden politikai szereplő ellenőrizhető legyen bárki által.

A neuralista politika-politikus

Bonyolult, de egyben érdekes kérdés, hogy vajon egy elektrokratikus közvetlen demokráciában mi a politika és ki a politikus. Mi dolga neki? Először is fogalmazzuk meg azt a tényt, hogy a közeg, melyben mozogniuk kell egy totális információs társadalom. Az elektronikus média teljesen behálózza a tudati valóságot, a minden napokat, az élet egészét. Kétirányú kommunikációról van szó, mely sok esetben személyre szabott. Intelligens. Gondoljunk csak egy egyszerű példára: a reklámok a vásárlási szokások alapján személyre szabottan szólítanak meg valakit autójában, lakásában, vagy az utcán. Ez a totális információs társadalom magával hozza, hogy minden a nyilvánosság előtt zajlik, a hírek bárhol, bármikor elérnek minket. Az óriáskivetítők zizegése azonban nem feltétlenül veszélyektől mentes. A hazug szó kérdéskörével állunk szemben. Tételezzük fel, hogy létezik olyan hatalom, mely képes befolyásolni a médiát oly módon, hogy a forrást ellenőrzése alatt tartja, vagy ő maga generál hamis dolgokat. Felmerül a kérdés, hogy a totalitás fényében képes-e valaki ilyesmire? Meg kell jegyezni, hogy nem feltétlenül azonos ez a fogalom azzal, hogy ellenőrzése alatt tartja, hanem inkább befolyásolja, nem cenzúrázza, hanem hamis híreket, adatokat csepegtet a rendszerbe, melyek az ő érdekét szolgálják. Azzal ugyanis mindenki többé-kevésbé tisztában van, hogy egy totális cenzúra egy globális elektronikus hálózat tekintetében szinte lehetetlen lesz a jövőben. Nos azt már tisztáztuk, hogy az imperátor az a személy, aki a hazug szót generálhatja.

A politika tehát a nyilvánosság előtt zajlik. Mindenki részese, mert közvetlen demokráciáról beszélünk. Olyan közvetlen demokráciáról, melynek társadalmi-gazdasági-politikai bázisa a neuralizmus. A politika médiakampány jellegű. Arról szól, hogy a tömegeket agitálni kell egy bizonyos döntés meghozatalára. Ez a döntés lehet egy már kidolgozott tervet valamelyik változatának elfogadása, vagy éppen egy újonnan felmerülő döntési igény megfogalmazása, azaz egy feladat kitűzése. A politika célja a nép mozgósítása. Ennek motorja az imperátor. A politikai gépezetet működésben tartja, formálja. Az alábbi folyamatokra példázza: A nép új akarata megfogalmazódik → az elektronikus politikus közvetíti → az ügyre szakosított szerv kidolgozza → a döntéselőkészítők feltárják az alternatívákat → az elektronikus politikus üzletel az alternatívákkal → a nép dönt, hogy a politika célja a különböző alternatívák megjelenítése és kvázi eladása. A politikus többé nincs döntési pozícióban. A döntés a népé. Kérdés, hogy az akarat megfogalmazása lehet-e a politika célja? Vagyis megmondhatja-e a politikus, a politika a népnek, hogy mit gondoljon, mire van szüksége? A válasz igen. Egyrészt azért mert a végrehajtás, és tervezés nem a nép kezében van. Azt a mesterséges intelligencia kezeli. Másrészt ha az imperátor diktatórikus rendszer felé tendál, akkor ő maga a hamis média által befolyásolhatja a népet. Kvázi demagóg, aki a maga képére formálja a rendszert. Egyébként jobbra a nép tudatában van a média által az általános helyzettel, így népi kezdeményezések és népi feladatmegfogalmazások, igények által helytálló az, hogy a nép fogalmazza meg, hogy mit akar, s kezdődik a felvázolt láncolat. A demonstráció az a politikai fogalom a rendszerben, amikor az imperátor döntő hatással van a népre, s valamilyen döntés meghozatalát el szeretné érni.

Itt kapcsolódunk ahhoz a kérdéskörhöz, hogy kell-e, van-e párt a neuralizmusban? A válasz nem egyértelmű. Tulajdonképpen szigorúan véve nincs szükség rá. Parlament nincs. Az érdekeket nem kell transzformálni és képviselni, közvetlen demokrácia van. Valami pártszerű képződmény azonban mégis van, vagy lehet. Itt elsősorban az érdekek felkarolása, kibontása terén lehet alternatíva. Ha a társadalom egy szűkebb szegmensében jelenik meg valamiféle érdek, igény, melyről majd döntenit kell, akkor

ezt egy kvázi párt, helyesebb megfogalmazásban egy érdektranszformátor karolhatja fel, aki megfogalmazza a társadalom egésze felé az igényt, s mintegy felkarolja és felnagyítja, ezzel is felhívva rá a figyelmet. Dönteni azonban nem dönthet. Hagyományos értelemben pártprogramok sincsenek. Imperátori program van, és népi kezdeményezésű igény. A párt többé nem saját-programmegvalósító. Nincs parlament, nem képvisel 4 évig, nem dönt a nép helyett többé.

A politikus atomizálódott egyén, aki azonban tömörülhet. Ez a tömörülés azonban többé nem a hagyományos párt fogalmon alapul. A tömörülések inkább ad-hoc jellegűek. Mindig az éppen soron következő döntési alternatívákkal való üzletelések erővonalai mentén történnek. Ezáltal lesz egy csoport akik azért lobbiznak, hogy a nép így döntsön, a másik csoport meg, hogy a nép amúgy döntsön.

Lesz-e a jövőben politika, szükség van-e rá?

A politika az emberi társadalom alapja, a civilizáció szükséges velejárója. Így ha egy olyan politikai rendszert tételezünk is fel, mint a neuralizmus, mely egyfajta közvetlen elektrokrácián alapul, akkor is mindenképpen létezik politika és politikus. Olyan feladatkielölés, társadalmi célmeghatározás, mely beleillik politikai fogalmainkba. Persze ez a politika lényegesen eltér majd a megszokottól, főleg a politikus fogalma. Azonban a neuralizmusnak létezik egy olyan olvasata is, amely igen érdekes gondolatmenetet követel meg. A radikalista neuralista értelmezés második típusában ugyanis elképzelhetőnek tartjuk, hogy az emberek lemondanak arról, hogy önmagukat igazgassák. Az emberi társadalom irányítása átkerül a gép/gépek hatókörébe. Talán azért, mert az embereknek így kényelmes. Az ember a gép élősködője lesz. Felmerül a kérdés ennél a gondolatkísérletnél, hogy a gépi rendszer politizál-e? Politika lesz-e az, amit a mesterséges intelligencia és alrendszerei tesznek? Ha abból indulunk ki, hogy a gép, még ha igen bonyolult mesterséges értelemről is van szó, mindig a racionalitás, a szükségesség és arányosság mentén dönt, akkor jól kijelölhető egy út, mely mentén a döntései mozognak. Az elhajlás ettől az egyenestől igen csekély. Ez esetben nem beszélhetünk igazi politikáról. A valóság inkább ahhoz áll közelebb, hogy felmérés-feladatkielölés-végrehajtás történik. Ám gondolhatunk arra is, hogy esetleg nem egyetlen centralizált rendszerrel állunk szemben, hanem vannak e mellett autonóm intelligenciák is. Ekkor előfordulhat az, hogy egyes rendszerek másképpen látják az adott esetkört, s másfajta megoldásokat preferálnak. Ez esetben eljutunk ahhoz, hogy megjelenik a politika feltételének csírája, a másként gondolkodás. Elmehetünk egészen a gépi politikáig. Mindez persze nem bizonyos. A gép egy idő után önszervező rendszer. A politizáció lehetősége adott a számára, de nem biztos, hogy él vele. A gépi értelem szemszögéből azt kell vizsgálni, hogy technoevolúciós, vagy társadalomevolúciós értelemben hasznos-e a politika. Ha igen, a gép megvalósítja a modellt, ha nem, több mint valószínű, hogy mellőzi.

Kötelező részvétel?

A neuralizmus elektrokráciája mindenféleképpen széles társadalmi rétegeken kell, hogy nyugodjon. Nem lehet megengedni azt a luxust, hogy a közvetlen demokrácia szavazásai érdektelenségbe fulladjanak. Ennek egyszerű oka van. Például, ha a szavazásra jogosultaknak csak kb. 30%-a megy el szavazni (alacsony részvétel jellemzi pl. az EP választásokat), s egy adott kérdésre mondjuk 51% mond igent, akkor belátható egyszerű matematikával, hogy a választásra jogosultak 15.3%-a döntötte el a kérdést. Ez esetben egy kisebbség diktál, ami megengedhetetlen. Ilyen

módon könnyen szembe találhatjuk magunkat diktatórikus jelenségekkel. Mert feltételezhetjük, hogy például az imperátor egy adott döntésre összetoborzott hívei mind elmennek szavazni, még ha ők kisebbségben is vannak, de a fenti logika szerint eldönthetik a kérdést. Az érdektelenség tehát a közvetlen demokrácia gyilkosa. Ezért, mint arról szó volt, ha nincs felelős társadalom, akkor kötelezővé kell tenni a részvételt, s a távolmaradásokat szankcionálni kell. Különösen veszélyes ez akkor, ha valamilyen krízishelyzet van, s megerősödnek a szélsőségek. A neuralizmus gazdasága az általános jólétet biztosíthatja, de gondolhatunk valamilyen nem gazdasági jellegű krízisre is. De nem kizárt valamilyen tartós zavar a rendszerben, mely odáig vezethet, hogy általános válság köszönt be.

Gépek által igazgatott állatkert?

Sokszor felmerül a neuralizmus kérdéskörén belül ez a gondolat, mely makacsul kísért, s vissza-visszatér. Abból az alapigazságból kell kiindulni, hogy az emberi társadalom nem felelős. A könnyebb utat keresi. A neuralizmus gépeken alapuló tömegtermeléses társadalmi és alrendszerei megteremtik azt a jóléti állapotot, ahol a felszabaduló időt és energiát az egyének nem a maguk és a társadalom hasznára fordítják. Például a politikai részvétel és felelős döntéshozatal iránt való érdeklődés lanyhulása elvezethet odáig, hogy az ember lemond a politikáról. A parazita organizmusok a természetben hasonlóképpen cselekednek, elcsökevényesednek. Az ember a gépek parazitája lesz. A gép és ember szimbiózisa olyan rossz irányba torzul el, amikor az ember nem tesz hozzá jó értelemben semmit közöshöz. Néha impulzusokat ad az emberi társadalom, mely bizonyos irányba mozdítja a gépet, de alapvetően nem tesz mást, csak fogyaszt. A politika formálásáról, és a véleménynyilvánításról lemond. E fenti esetben a totális neuralizmus valósul meg. A gépek igazgatják az embereket, mint valami állatkertet. A politika a gépek kezébe kerül. A gépek önálló civilizációt teremtenek. A politika többé nem az emberről szól. Akár elmehetünk egészen egy Mátrix-effektusig, amikor is a gép nem tekint másként az emberre, mint egy energiaforrásra, s cserében álom-életet ajánl fel. Az ember alapvetően deviáns természetéből fakadóan persze kérdéses ennek fenntarthatósága. Hiszen tudjuk, hogy a jóléti társadalmakban a legmagasabb a kábítószer fogyasztás és alkoholizmus, és a bűnözés. Az ilyen társadalmak önpusztító morálja totális összeomláshoz vezethet. A gép tisztában lévén ezzel, akár dönthet az emberi tényező kiiktatásáról is. Ekkor jutunk el a Terminátor-effektushoz.

Mi lehet akkor a megoldás? A totális neuralizmus, mely a totális gépi politikában nyilvánul meg, s az ember, mint döntési tényező hiánya jellemzi, nem tartható fent, nem működőképes hosszútávon. E helyett olyan megoldásokban kell gondolkozni, amikor szimbiózisról beszélünk. Az ember és gép olyan döntési együttműködése, amikor az emberi tényező a politika motorja, saját sorsának kovácsa, melyet jól kiegészít a mesterséges értelem és alrendszerei. Ez gyakorlatilag egy középutas neuralizmus, melynek mibenlétéről már szó esett. A gép inspirálta és támogatta emberi politika a társadalom olyan lépcsőfoka, melyet a szerves fejlődés jellemez.

Modern Luddisták?

Valamikor az ipari forradalom kezdetén, amikor megjelentek az iparban a gépek, akkor alakultak a gépprombolók bandái. Féltették állásukat és megélhetésüket, mivel a gép kiváltotta az embert. Manapság, vagy fogalmazhatnánk úgy is hogy a közeljövőben talán valami hasonlóknak lehetünk tanúi majd. Egy biztosnak látszik,

hogy a neuralizmus uralma a gépeken nyugszik. Ismét előtérbe kerülhetnek olyan emberi félelmek, melyek a gépek iránt (ellen) irányulnak. Ez szervezett formában is megnyilvánulhat, sőt akár a politika is felkarolhatja az ilyen irányú társadalmi igényeket anno.

A gép ki fogja szorítani az embert a munka világából. Azt nehéz megmondani, hogy mikor, de előbb utóbb a világ fejlettebb felén biztosan. Egy idő után, mint arról már többször szó volt, a legolcsóbb keleti munkaerő sem tud majd vetekedni a gép teljesítményével. Ez persze tömeges elbocsátásokhoz fog vezetni, s a politikának és a társadalomnak megfelelő lépéseket kell tenni. Ezeket a lépéseket ne úgy értsük, hogy a folyamat ellen kell tenni, hanem olyan megoldásokat kell keresni, melyek a munka terhétől megszabadult embereket integrálják, amikor még nem alakult ki a szilárd neuralista gazdasági-társadalmi-politikai rend. Ellenkező esetben ismét gépromboló önjelöltekkel találjuk szembe magunkat.

Van ennek azonban egy másik aspektusa is. A gép ugyanis nemcsak automata-ipari robot lehet, hanem mesterséges értelem is, mely a világot igazgatja, s még a politikában is szerepet kap. Fel kell tenni tehát azt a kérdést is, hogy lesznek-e infoterroristák, akik a mindenható mesterséges intelligenciát kívánják szabotálni. Jövőbeli Sarah Conrok, akik meg vannak győződve arról, hogy a gép rossz, s azt el kell pusztítani. Ezek az eszmék politikai táptalajra is hullhatnak, s a jövőben létezhetnek majd olyan szélsőséges pártok, akik ebből kovácsolnak maguknak politikai tőkét.

A mesterséges intelligenciával szembeni harc azonban nem olyan egyszerű feladat, mint az a jeles filmből felrémlik emlékezetünkben. Elképzelhető, sőt talán valószínű, s egyben szükséges, hogy már a kezdet kezdetén lesznek olyan pártok, civil képződmények, akik tiltakozásokkal és szabotázsokkal próbálják majd meg megakadályozni a világméretű mesterséges intelligencia üzembe helyezését. Ők lesznek azok az ultrakonzervatív nézeteket vallók, akik a fejlődés kerékkötői. Az ő nézeteiket felkaroló politikai képződmények pedig a jövő ultrakonzervatív pártjai, akik elutasítják a gépi irányítást.

Miért kell az imperátor? – demonstráció –

Az imperátor olyan személy a neuralizmus politikai rendszerében, aki egyfajta különleges államfő. A politika motorja ő. Összefogja és felügyeli a rendszert. A társadalomnak szüksége van egy olyan vezetőre, aki a programja mentén álmokat generál. Ezek a programok legtöbbször kedvező fogadtatásra találnak a nép körében, hiszen másként nem is juthat hatalomra az imperátor. Olyan személy, aki általános és széleskörű feladatkielölő tevékenységet valósít meg, vezeti a népet egy jól meghatározott irányvonal mentén. Szimbolikus figura. De lehet diktátor is, mint arról szó esett. Imperátorra leginkább azért van szükség, mert kell egy olyan kulcsfigura aki összefogja és megjeleníti a rendszerben zajló folyamatokat, aki a „jó vezető” tisztjét látja el. De egyben a politika motorja is ő.

A legfőbb ilyen eszköz a demonstráció. Ez az a jelenség, amikor az imperátor kihirdeti programját, s az kedvező fogadtatásra talál. Az imperátori program egyfajta cselekvési terv, mely általánosságban a társadalom fejlődésének és feladatainak irányvonalát meghatározza. A legmagasabb szintű politika. Az imperátori programok kihirdetése folyamatos, legnagyobb jelentősége azonban mégis megválasztásakor van. Demonstrációkor, mely egyfajta bizalmi kérdéssé nyilvánul, az imperátor széleskörű megfogalmazásokat tesz. Összefogja és irányítja a politikai cselekvést, ezáltal a politikai gondolkodás akciósejtje.

A Média–imperátor

Meglehetősen érdekes és összetett fogalomkört takar a fenti kifejezés. A gépesített médiáról és az imperátor hozzá fűződő bonyolult kapcsolatáról van szó. A gépesített médiáról már sok szó esett. Ez egy ravaszul megformált rendszer. A politika és média kapcsolata manapság is már-már elcsépelet közhelynek hangzik. A jövőben azonban mondhatjuk úgyis, hogy túl fog értékelődni ez a kapcsolat. Persze jogosan. És itt elsősorban arra kell gondolni, hogy a média propaganda célokat szolgál. Előkészít egy-egy demonstrációt, vagy fenntartja az imperátorba helyezett bizalmat. A média olyan célokat szolgál, melyek a rendszer fenntartásán munkálkodnak és az éppen aktuális hatalmat támogatja. Persze elképzelhető ennek a médiának valamiféle ellenzéke is, kalózmédia, mely igyekszik az emberek szemét felnyitni. A hivatásos média, azonban megidézi a Nagy Testvér világát, ahol még a történelmet is meghamisítják, hogy az az éppen aktuális eseményeket szolgálja. Az imperátor pedig az a személy, aki igyekszik ezt a maga javára fordítani. A gépesített média azonban többet is jelent ennél. Már-már önálló életet él a mesterséges és önfejlesztő intelligenciák által. Nem elég immáron csupán az, hogy egy reklám személyesen megszólít, hanem formálja az egyéneket, s rajtuk keresztül a társadalmat. A média tehát hatalom. És akinek a kezében van ez a hatalom, az formálhatja a világot a kivetítők villódzása által.

A nevelési központok

Az előző fejezetben szó esett a házasság és a család válságáról. El kell azonban mondani, hogy minden válsága ellenére mindaddig a család lesz a társadalom alapja, míg az egyének gyermekeket vállalnak, s ez a gyermekvállalási kedv nem zuhan drasztikusan, nem fenyegeti a társadalom reprodukcióját. A család ugyanis még ma is és a jövőben is, bármennyi diszfunkciója, vagy hiányossága lesz a nukleáris/poszt nukleáris családnak, jobban ellátja feladatát, mint a közösségi nevelés. A gyermek és nevelőotthonok képtelenek érzelmi és szellemi értelemben vett egészséges felnőtteket kibocsátani. Az ott felnövő gyerekek legtöbbször antiszociálisak, bűnözők lesznek. Iskolai képzettségük alacsony. Ez a mai társadalom szegénységi bizonyítványa.

Felnőhet azonban egy olyan szemléletű nemzedék, s kifejlődhet egy olyan társadalom, mely arra helyezi a hangsúlyt, hogy a gyermek a mesterséges fogantatástól kezdve egészen a felnőtt korig nevelőközpontok által váljon a társadalom hasznos részévé. Ez esetben nyilván hangsúlyt kell helyezni az újfajta nevelési módszerekre, s megfelelő erőforrásokat rendelni a feladathoz. Ki kell dolgozni egy olyan nevelési szisztémát, mely felveszi a versenyt az elhasználadott családmoddal, s egyúttal szociálisan és lelkiileg egészséges felnőtteket bocsát ki. A társadalom szakosított szerve lesz a nevelés, a reprodukció, ami olyan hangsúlyt kap, mely mögött össztársadalmi érdek áll.

Ez a tény politikailag nagyon fontos mozzanat. A felelős társadalomról van szó, mely képes felfogni, tervezni és irányítani saját sorsát. Mindezt teszi úgy, hogy egy megtervezett politikai rendszer mellé gazdasági és társadalmi rendszert is kreál. A politika gyökeres fordulatáról van szó. Ez a neuralizmus egyik alapja.

Közellátó Társaság, Pénz és munkarendszer.

A gépi tömegtermelés és az olcsó „ingyenes” energia felveti azt a kérdést, hogy miért ne szüntetnénk meg a pénz és munkarendszert. Mint korábban szó volt róla, miért kell az embernek ideje jelentős részét olyasmire áldozni, amit jobban és hatékonyabban megcsinál a gép? Ide nem értve persze a művészeteket és talán a tudományos gondolkodás egy részét. Persze egy kellően fejlett és differenciált gépi intelligencia még ezen a téren is felveheti a versenyt az emberrel. Egyet azonban nem szabad felednünk, hogy a gép merőben más.

Hogyan hat mindez a társadalomra? Először is ha nem kell dolgozni, akkor mi szükség a pénzre. A pénz közgazdaságtanilag az áruba fektetett munkaértéket testesíti meg, valamint az egyéb ráfordításokat. Azonban könnyen belátható, hogy a fentiek figyelembe vételével az árú (termék) ingyenessé lehet. Ekkor annyit termelnek belőle amennyire szükség van, s azt mindenki alanyi jogon kapja. Senki sem vesz el többet, mint amennyire szüksége van. Mihez kezdene a felesleggel?

Társadalmilag és politikailag fel kell tehát állítani a közellátó társaság intézményét. Ez a jóléti állam netovábbja. A közellátó társaság koordinálja a termelést, és az elosztást. A fejlett információs társadalom kívánalmai szerint interakció van, azaz a szükséglet és igény azonnal visszajelzésre talál a termelésben. A piac mint fontos közgazdasági fogalom eltűnik. Helyette igények vannak és azokhoz igazodó elosztás. A kereslet-kínálat kategóriája jelentősen átalakul. Továbbra is azt termelik, amire kereslet van, de az ingyenes. Egyéni szempontok válnak fontossá. Vegyünk egy példát. Bár mindenki megtehetné a neuralizmusban, hogy BMW-vel jár, mégis lesznek olyanok, akik más márkát választanak. Ennek mozgatórugója nem az ár lesz, hanem olyan attitűd, mint ízlés, szimpátia, tetszetősség. Az egyén gondolatvilága, kötődése. Példánkban lehet, hogy már a nagyapja is Mercédest használt, ezért ő is inkább ezt a márkát választja. Ez egy meglehetősen egyszerűsített gondolatmenet volt, de jól kifejezi a lényegét.

Hogyan hat mindez a politikára? Itt elsősorban példaként a jóléti államokat kell elővennünk, s az ott tapasztaltakat továbbgondolni. Skandináviára és néhány gazdag olajsejkségre kell asszociálni.

A skandináv államokban a társadalmi ellátó rendszer fejlettségét kell kiemelnünk. Így a szociális és egészségügyi ellátásokat. A gondoskodó állam képe ez. A neuralizmus átveszi e hagyományokat. Az állam gondoskodik teljes egészében polgáraitól a születéstől a halálig (sőt még azon túl is). Ez a gondoskodó állam úgy tekint polgáira, mint akiket el kell tartani. S az eltartáshoz való jogosultság alanyi és ingyenes. Azután ott vannak a olajállamok példái, ahol a fekete aranyból befolyó összegek egy részét az ottani lakosság eltartására fordítják. Az őslakosoknak az árúért és ellátásokért filléreket kell fizetni. Lakást kapnak az államtól több esetben, és még sorolhatnám. A másik számunkra fontos tényező, hogy gyakran dolgoznia sem kell a hagyományos értelemben. Megkapja az államtól a havi apanázst, mely tisztességes ellátás, nem segély, belőle bőven és méltóan meglehet élni (nem úgy mint a magyar segélyből). „a lealacsonyító munkákat,” nem a helybéliek végzik, hanem indiai és kínai bevándorlók. Jelen esetünkben a neuralizmusban ezt a gépek millió fogják végezni a gyárakban és az építkezéseken.

Érdeemes elgondolkozni, vajon politikai szempontból hogyan működik egy ilyen rendszer?

III. Fejezet

A Neuralizmus evolúciója avagy hasonlóságok és különbségek

Felvetődik a kérdés, hogy a politikának van-e evolúciója? Felfedezhető-e benne valamiféle fejlődés?

A válasz nem lehet konkrét. Mint ahogyan az élővilág fejlődését sem úgy kell elképzelnünk, mint egy emelkedő egyenes, a politika fejlődése sem ilyen. Vannak benne emelkedők és lejtők, visszafordulások és zsákutcák. A politikai gondolatok meglehetősen kaotikusak voltak. Jobbára a társadalom fejlődése hatott rájuk. Nem kizárt ugyan a visszacsatolás lehetősége sem, azaz, hogy egy politikai eszme megváltoztatta a társadalom szerkezetét, de általánosságban elmondható, hogy a társadalmi változások szülték meg az új politikai rendszert. Gondolhatunk az utópistákra, de elképzeléseiket ritkán ültették gyakorlatba. Platón szerint az államot vagyontalan és családjuktól megfosztott filozófusoknak kell irányítani, ahogy említve volt, de sosem került gyakorlati megvalósítás fázisába.

Mi a helyzet a neuralizmus esetében? A neuralizmus sem életképes a megfelelő társadalmi és nem utolsó sorban technológiai környezet nélkül. Előbb tehát el kell jutni a fejlődés azon színvonalára, amikor elmondhatjuk, hogy a neuralizmus alap-tételei megvalósíthatóak. Ez hosszú folyamat. Azonban nem szabad megfeledkeznünk arról sem, hogy a neuralizmus egy megtervezett politikai szisztéma, mely önfejlesztő és autonóm. A neuralizmus kialakulásánál részben érintettük, hogy elképzelhető az a forma is, amikor egy gyökeres társadalmi megrázkódtatás után bevezetik. Azonban ennek is előzményének kell lennie. A politikai rendszernek és újításainak be kell kerülniük a köztudatba. Valamilyen szinten elfogadottá kell válnia. Az is lehetséges, hogy egyes elemei kerülnek bevezetésre, majd ezt követően történik meg viszonylag rövid idő alatt a rendszer teljes kiépítése. Hiszen valljuk meg, hogy a pénz és munkarendszer megszüntetése, a gépi tömegtermelés, a mesterséges reprodukció és társadalom populáció szabályozás, a mesterséges intelligencia és alrendszerei valamint az elektrokrácia kiépítése nem egyik napról a másikra bekövetkező, bevezethető dolog. Ám szükségszerűen egymás velejárói. Egyik szüli a másikat, egymás kiegészítő egységei. Együtt teremtik meg azokat a politikai és társadalmi feltételeket és rendszert, melyet neuralizmusnak hívunk.

A neuralizmus egy többé-kevésbé előre gondolt megtervezett rendszer. Mint azonban tudjuk kezdetben minden rendszer szép és jó és tökéletes. A gyakorlat azonban elrontja, helyesebben az emberi hiba rontja el. Az ember ugyan is nem tökéletes, esendő lény. Bár egyes felfogások szerint az ember kezdetben jó, s csupán a társadalom rontja meg őt későbbben. Igaz lehet ez a neuralizmusra is annak fényében, hogy könnyen félelmetes diktatúrába fordulhat. De egyúttal olyan rendszer is – ez mindegyik másakra is igaz –, hogy a gyakorlatban fejlődik, módosul. A neuralizmus alapjai a gyakorlatban beérnek és kimunkálódnak a részletek, melyek az elmélet számára talán kevésbé voltak fontosak. A neuralizmus is fejlődőképes rendszer, fejlődnie is kell, sőt néha módosulni, a társadalmi változásokat követni.

A neuralizmusnak evolúciója van. Kialakul, fejlődik, s egy nap talán megteremtődik a politika mentes kor, amikor véget ér.

A neuralizmus alapvető fázisai a következők:

- I. Elméleti kialakulása és beérése
- II. Bevezetése és alapjainak kiépítése
- III. Az érett neuralizmus
- IV. A stabil vagy kései neuralizmus.

I. Elméleti kialakulása és beérése

A neuralizmus elmélet, mégpedig azok közül is az egyik legelrugaszkodóbb. Olyan társadalmi utópiákra épít, ami ma még csak egyes tendenciák meghosszabbításai a jövő irányában. Valamint olyan elméletek, melyek már a köztudatban vannak, de azok gyakorlatba átültetésére jelenleg nincs társadalmi igény. A neuralizmusra azonban mégsem mondhatjuk egyértelműen, hogy utópia, mert az azt jelenti, hogy nem megvalósítható. A neuralizmus esetében ez nem igaz. Megvalósítható, és a társadalmi, technológiai változások tükrében egy nap létjogosultságot nyerhet. Hogy politikailag van-e igény az elektrokráciára az már más kérdés, de az elektrokrácia is jelen tudományos és technikai állapotok mellett könnyen megvalósítható lenne. Léteznek már azok az interaktív kommunikációs eszközök, melyek az alapját képeznék. Elsősorban politikai akarat nincs. A társadalom sem nagyon tud róla, nincs egységes társadalmi akarat, hogy az emberek egy elektrokratikus rendszerben éljenek, pedig sokkal jobb volna, mint a democsokrácia álsága. A neuralizmus elméleti alapjainak lerakása a közeljövőben megtörténik. Jómagam is ezt kívánom előmozdítani. Elmondhatjuk tehát, hogy megkezdődött egy folyamat, melynek vége hamarosan bekövetkezik. Ekkor kialakul a neuralizmus terminológiája. A kérdés az csupán, hogy ez mikor megy át a köztudatba. Meg kell történnie annak a folyamatnak, hogy az elmélet beérik az emberi tudatok százmillióiban, vagy a döntéshozók akaratformáló egységeiben. Az elmélet lerakása lehet egy gyors folyamat. A beérés azonban ennél biztosan hosszabb. Ekkor még az elmélet képlékeny, talán változik is. Olyan politikaelméleti vita bontakozhat ki, mely a megtervezettségben gyökerezik, azaz, hogy tudatosan alakítsuk ki és válasszuk meg azt a politikai rendszert, melyben élni kívánunk. Ezek után következhet a társadalmi vita. Mindez persze csak akkor áll fent, ha szerves fejlődés hozza magával az elektrokráciát, és vele együtt a neuralizmust. Ha hirtelen és diktatórikus keretek között épül ki, akkor nincs miről beszélni.

II. Bevezetése és alapjainak kiépítése

A bevezetésnél most azzal az alapfeltevéssel élünk, hogy szerves fejlődés útján történik. Ez egy elhatározás, mely önkéntes. De ne gondoljuk azt, hogy egyik nap úgy ébredünk, hogy beköszönt a neuralizmus. A bevezetés alatt egy hosszabb folyamatot értünk. A fennálló politikai és államhatalomnak ki kell tűznie egy felkészülési időt, mely alatt megkezdődnek a folyamatok, a végkifejlete az a bizonyos ünnepélyes nap. Ez a nap azonban már csak szimbólum értékű lesz a folyamat végén. A teljes folyamat évtizedeket is felölelhet. A kiépítése a rendszernek alapvető pillérekből áll, melyek egymásra épülnek és szervesen összefüggenek.

Melyek ezek a pillérek, vagy eseményláncolatok? A következőképpen különböztethetők meg az egyes folyamatok:

1. társadalmi folyamatok
2. technológiai folyamatok
3. politikai folyamatok

1. a társadalmi folyamatok

A társadalmi folyamatok dinamikus képet mutatnak. Egyes tendenciák megfordulhatnak, felgyorsulhatnak, lassulhatnak. A jelen társadalmi folyamatai (melyek a mi szempontunkból relevánsak) is csak a nyugatra érvényesek, de ott sem minden országra. Nagy általánosságban beszélhetünk. A lakosság fogyása igaz Németországra, de nem igaz Franciaországra. Ugyanakkor vannak olyan általános tendenciák, melyek mindenütt érvényesülnek, s ezeket legfeljebb csak a bevándorlás, vagy hirtelen fellángolt politikai akciók nyomják el, de a mélyben tovább munkálnak. Ilyen igény lehet a mesterséges reprodukció, és a családmódel hagyományos értelmezésének széthullása. A társadalmi folyamatok közé tartozik az elöregedés, a korfa eltorzulása is. Egyre kevesebb gyermek születik ugyanakkor az emberek átlagéletkora kitolódik, egyre többen és egyre magasabb életkort élnek meg. Ezek a folyamatok kihatnak mindenre. Nemcsak a hagyományos pilléreken nyugvó jóléti állam modellje rendül meg, de megtorpanhat a tudományos-technológiai fejlődés is. Az öregek társadalma kevésbé fogékony az újra és a változásra. Bebetonozódhatnak bizonyos beidegződések. Ez már javában lehet politikai tárgykör is. Olyan politikai rendszerek stabilizálódhatnak, melyek ellenállnak az újításnak, jelen esetben az elektrokrácián nyugvó neuralizmusnak. Aggodalomra azonban, talán elmondhatjuk, hogy nincs ok. Ugyanezen társadalmi problémák megszülehetik a változást is. Előbb-utóbb rá kell jönnie a döntéshozóknak, hogy a jóléti állam alapjait át kell alakítani. Nem a nyugdíjkorhatárt kell emelgetni, és az öregeket munkára kényszerítve nyomorgatni, egyúttal fiatalok millióit állástalanságba kényszeríteni, hanem meg kell teremteni a gépesített tömegtermelésen nyugvó neuralista modellt, a pénz és munkarendszert megszüntetését. Ez egy olyan jóléti államhoz vezet, ahol senki nem tart el senkit, mindenki egyformán részesül a köz javából.

2. technológiai folyamatok

A tudomány és technológia néhány évtized alatt szinte robbanásszerű fejlődésen ment át. Vannak olyan tényezők, melyek ma már nem is technológiai kérdések, hanem inkább szilárd elhatározás függvénye. Elég ha az elektrokrácia hálózatára és a tömegkommunikációra gondolunk. Adós nekünk ugyan akkor még a tudományos világ a mesterséges intelligenciával. De ettől sem vagyunk már messze. Közéleg a nap. Szorgosan fáradoznak új elveken működő informatikai rendszerek megteremtésén. A kvantum és fotonszámítógépek mérföldkövek lesznek e téren. Fejlesztésük már folyik. Az elmélet többé-kevésbé kidolgozott. Nem megoldott még a teljes automatizáció sem. Vannak kísérleti üzemek, ahol automaták termelnek, de ez nem megszokott. A gépesítettség még nem érte el azt a fokot, hogy önállóan, intelligensen működjön. Habár a legújabb kutatási és fejlesztési irányzatok reményt keltőek. Már léteznek azok az interaktív prototípusok, melyek lehetővé teszik az automatizáltság egyre nagyobb mérvű elterjedését. Ezek a forradalmi újítások behatolnak a háztartásokba is. Már léteznek olyan kísérleti házak, melyek számítógép vezéreltek és önfejlesztő-interaktív rendszerekkel felszereltek. A hűtő bevásárol, a WC a vizelet elemzésével figyelni egészségi állapotunkat, a televízió, mely egyben számítógép is internet csatlakozással, beállítja kedvenc alkalmazásainkat.

A tudomány és a technika fejlődése hatással van mindennapi gondolkozásunkra, és így természetesen a politikára és politikai elméletre is. Nem véletlen, hogy az információs hálózatok fejlődésével újra felvetődött a közvetlen demokrácia gondolata. Azonban nem szabad itt leragadni, tovább kell lépni a gondolkodás terén.

A biotechnológiai kutatások is élen járnak, de a jogi és etikai szabályozás jelentősen visszafogja a fejlődést. Ennek ellenére, ha változik a politika és a közfelfogás, vagy a jogi szabályozás, akkor utat nyithat a reprodukciós gondolatoknak, melyek a csecsemőgyárban teljesednek ki. A biotechnika és a feljavított élet vívmányai, a klónozás és szervtenyésztés mind a négyzetre emelt élet gondolatát testesíti meg, melynek alapvető politikai megfogalmazódása a neuralizmus.

3. a politikai folyamatok

A politikai folyamatokra nagyban hatással vannak az előbb említett tendenciák. Politika és gondolkodás formáló tényezők. A politika és jogalkotás legtöbbször csak megkésve reagál. Ritka az, amikor előbb fogalmazódik meg a politikai gondolat, s azután a tudományos vagy társadalmi tény. A neuralizmus gondolata is a már meglévő folyamatokból merít ihletet úgy, hogy továbbgondol dolgokat.

A neuralizmus azonban talán merészségével mégis élen járó lehet abban a harcban, hogy előre látva tudatosan tervezzük meg azt a politikai rendszert, melyben élni kívánunk. Úgy mint egykor Platonék. A különbség csupán annyi, hogy akkor az utópia volt, ma meg talán rámondhatjuk, hogy ha nagyon akarjuk meg is valósíthatjuk.

Az előre megtervezett politikai és társadalmi rendszer, mely a környező tudati és tapasztalati valóságból meríti ötleteit, felettébb hasznos lehet. Egyet azonban nem szabad elfelejteni, hogy amíg csupán elmélet, addig tökéletes lehet, de a gyakorlatba átültetve korrigálásra szorulhatnak egyes elemei.

A politikai folyamatok akarat függőek. Feltételük az érett társadalmi és technológiai folyamatok, melynek kiteljesedése az elektrokrácia lehet. Az elektrokratikus rendszer pedig neuralista társadalmi-gazdasági-technológiai környezetben nyugszik.

A neuralizmus bevezetésekor meg kell vizsgálnunk, hogy képes-e egyetlen állam bevezetni. A válasz nagy valószínűséggel az, hogy nem. Egy kis állam a mai globalizmusban olyannyira függ más nagyobb államoktól, hogy partizán akciókra nincs lehetőség. Egy nagyobb állam azonban már jó eséllyel pályázhatna a neuralizmus megvalósításáért folytatott harcban. Ilyen állam lehet az USA, Kína vagy akár az EU. A helyzet igazi feloldása azonban az, amikor nem csupán regionálisan történik a neuralizmus bevezetése, hanem több nagy állam, vagy valamilyen államközi szervezet tűzi ki, hogy tagjai áttérnek erre a rendszerre. Mert meg kell vallani őszintén, hogy a neuralizmus globális méretekre született. Azt azonban túlzás lenne elvárni, hogy a Föld valamennyi állama egyszerre valósítsa meg. Könnyebben elgondolható, hogy először egy nagyobb állam vagy államcsoport regionális szinten, majd csatlakoznak más államok is. A végső cél természetesen az, hogy az egész földet felölelve és egyesítve a világállam utópiájában dicsőüljön meg a rendszer, de ettől nagyon távol állunk. A Föld államai ugyan egyetlen gazdasági rendszert alkotnak, de politikailag annyira megosztott, hogy a fenti folyamatok nagyon hosszú időt ölelnek fel.

III. Az érett neuralizmus

Az érett neuralizmus már az az állapot, amikor eljött az a bizonyos ünnepélyes nap. Alapjait lefektették, a rendszert bevezették. Ekkor már elmondhatjuk, hogy a világ államainak többsége bekapcsolódott abba a politikai-gazdasági társadalmi folyamatba, melyet neuralizmusként összegezhettünk.

Az érett neuralizmus teljesen kiépült és működő rendszert takar. Megtörténtek az első finomhangolások is a rendszeren. Az elektrokrácia mint politikai rendszer és a technológiai, társadalmi folyamatok a nyugodt szakaszba érnek. Ekkor beszélhetünk

arról a fogalomról, melyet korábban a civilizátum szóval illettünk. Ez a digitális médiával és kibernetikus organizmussal megerősített megtervezett társadalom érett fázisa. A civilizátum számára a legfontosabb a stabilitásába vetett hit. Talán az elkövetkezendő világrend ezredéves álma. Bár gyorsuló világban élünk, de feltételezhetjük, hogy létezhet egy bizonyos ponton túl stabil képződmény. A gyorsuló fejlődés sem tarthat örökké, az expanzió után nyugodt, és stagnáló szakaszok jönnek. Nem szabad megfélemedeznünk arról, hogy határok közé szorított világban élünk. Ha csak magára arra a tényre gondolunk, hogy Földünk véges, de még ha kintebb tekintünk is a csillagok közé, akkor is szembe kell néznünk a fizika és a világegyetem törvényeivel. A mindenség maga ugyan lehet végtelen, de szabályrendszere véges korlátok közé szorít minket. Hiszem, hogy egy nap az emberiség meghódítja a Naprendszert, sőt talán a csillagok világát is, és ez alkalom adtán új politikai helyzetet szül. Addig azonban úgy kell tekintenünk szűkebb környezetünkre, mint egy fekete lyukra, mely igen stabil képződménnyé válhat, s belőle nem juthat ki semmi. A csillagközi utazás ugyanis legalább egy évszázad erejéig olyan akadályokat gördít elénk, mellyel nem tudunk megbirkózni. A stabil neuralista rendszer persze nem kerülheti ki a Naprendszer meghódítása, mint szükségszerű jövőbeni esemény, által a politikában generált változásokat. Az egészet úgy képzelhetjük el, mint anno az új világ felfedezését. Kezdetben a Földtől függő telepek szinte biztos, hogy ki fogják vívni önállóságukat. Számunkra az a lényeg, hogy vajon a neuralizmus a világűr meghódítása előtt, vagy aközben köszönt be?

A fenti folyamatok különösen érdekesek abból a nézőpontból, hogy az ENSZ egyezménye tiltja bármely nemzet számára, hogy a Holdat és a Naprendszer egyéb égitestjeit okkupálja. Azok az egész emberiséget illetik. Így tehát csak közös összefogással a nemzetek közössége jogosult bármilyen gyarmatosításra, telepek létrehozására.

Vajon beköszönt-e a nagy összeborulás? A 21. század elején a Földet jellemző megosztottság talán enyhül majd, s mint ahogy Európa lassú, s máig tartó egyesülése végbement, megtörténik az azonos civilizációs érdekek mentén mozgó államok egyesülése. Először a gazdasági szálak egyre szorosabbra szövése történik meg, majd ezek mentén a politika összehangolása következik. Végül a gazdasági és politikai unió. Mindez jelenleg lényegtelennek tűnik, mert a Földnek nem kell egységesnek lennie. Nincs kényszerítő erő. De amint kifelé egységes képet kell mutatni, akkor megszületik az egyesült világ. Jól példázza ezt az egyszerű tény, hogy például a Voyager szondákra az egész emberiséget képviselő plakettet rögzítettek, hisz kifelé egyetlen egységet, az emberiséget kellett képviselni, nem a 200 nemzet bolygóját, s lám megszületett az egység.

Úgy tűnhetnek a mai kor embere számára, hogy ezek lényegtelen és ködös dolgok. De a neuralizmus akkor a leghatékonyabb, ha széles alapjai vannak. Mint ahogy a bevezetésénél is hangsúly fektettem rá, ez akarat és elhatározás kérdése, melyet a többségnek kell akarnia, a világ nagyobbik részének kell magát rászánnia. Ezt követően egyébként is idő kérdése lesz, hogy mikor csatlakoznak a kezdetben kételkedők. Valamikor a demokrácia is kuriózum volt, végül világuralmi rendszer lett. A neuralizmus is gondolatként kezdi, s végül a világot uraló politikai és társadalmi tényezővé válik.

Szó volt arról, hogy az érett neuralizmus viselkedhet fekete lyukként. Ez alatt azt értjük, hogy a fejlődés gyorsulása következtében egyszerre csak befelé robban. Kiepül egy nagyon stabil, hatékony rendszer, mely képes arra, hogy függetlenítse magát. Ebben az esetben a stabilitás velejárója, hogy kifelé nem kommunikál. A politikai rendszer nem látja szükségesnek, hogy kiterjessze önmagát. A tudományos

fejlődéssel felvértezett civilizátum eljut arra a szintre, amikor „mindenható”. Ezen a magas társadalmi és technológiai szinten beköszönhet a politikamentes kor is.

IV. A stabil vagy kései neuralizmus

A fekete lyukká váló civilizátum érdekes kérdéseket vet fel. Nevezetesen azt, hogy beköszönhet-e a politikamentes kor? Vajon a tudomány és a technika olyan magas fokú kultúrája, mely egy másfajta síkra emeli az esendő embert, elhozhatja-e magával azt, hogy az emberiség nemcsak hogy lemond a politizálásról, hanem egyenesen a rendszer szükségtelessé teszi.

Gondolhatunk itt arra, amit már korábban felhoztunk példaként, hogy a gép átveheti az emberi társadalom irányítását. Ember és gép magas fokú összeolvadt valója, valamint a társadalom szerkezete és a neuralizmus általános jellemzői feleslegessé tehetik magát az elektrokráciát is. A szimbiózis hasznait élvezve az emberiség a fekete lyuk effektusban egyfajta álom világban élhet, ahol minden szép és jó. Egyfajta álom-mátrix. Ezt maga a film is felveti, s megmagyarázza, hogy az első mátrix kudarcra volt ítélve, mert az ember a szenvedésen keresztül tapasztalja meg a létet. Van benne némi igazság, ha arra gondolunk, hogy valaki minél jobb körülmények közt él, annál inkább hajlamos a devianciára. A kései neuralizmus nem lehetetlen, de teljes egészében fikció. Az emberi elme kalandozása egy távoli világba. Mint amikor azt feszegetjük, hogy mi lesz 100 vagy 500 év múlva. Nagyon nehéz, sőt talán egyenesen lehetetlen megmondani. Az ember még 25 vagy 50 évre előre jóslni sem nagyon mer, nehogy ilyen távoli jövőről beszélni. Vajon Kolombuszék gondolták-e volna, hogy mi minden lesz 2000-ben. Egy darabig könnyű volt jóslni, mert a tudomány lassan fejlődött, de az utóbbi 100 évben már fejlődése exponenciális.

1.1 Az evolúció és a Neuralizmus

E hosszúra nyúlt elméleti kalandozás után essen néhány szó az evolúció és a Neuralizmus hasonlóságairól és különbségeiről. Nevezetesen a politika evolúciójáról. Hasonlóságok:

1. törvényszerűségeknek engedelmessé válik
2. önfejlesztő
3. fejlődése nem lineáris

Különbségek:

1. szabályrendszerét maga hozza
2. gyökeresen új elemeket vihet a rendszerbe
3. maga határozza meg fejlődési irányát
4. alapja a társadalom
5. tudatosan képes a jövőjét megtervezni

Anélkül, hogy áttekintenénk a politika történetét, ez nem is feladata e könyvnek, megállapíthatjuk, hogy bizonyos fejlődés tapasztalható. Ez azonban nem egy egyenes. A társadalmi szerveződés tükröképeként jelentkezik a politika. A neuralizmus is egy szükségszerű fejlődés eredménye (lehet). Ezek a fejlődési vonalak egymásba fonódnak. Az események egymásra épülnek, egymásból következnek. Ám nagyon fontos, hogy ezek a fejlődési világvonalak még nem határozottak. Csak az irány és a lehetőség van kijelölve, a végkifejlet nem.

1. A törvényszerűségeknek való engedelmeskedés

A társadalmi törvényszerűségek rányomják bélyegüket a neuralizmusra. A társadalom olyan organizmus, mely maga is összetett rendszerek milliárdjaiból épül fel. Olyan, mint egy élőlény, mely sejtekből épül fel. Az organizmus több mint a sejtek összessége. A társadalom is több mint az egyének összessége. Másfajta törvényeknek engedelmeskedik, melyek nem vezethetők le egy az egyben az egyén viselkedéséből. A politika nem csupán az egyén akaratának összegződése. Új ismeretlen tényezők jönnek számításba. Maga diktálja szabályait. A neuralizmus több mint az őt létrehozó erők eredője, azaz a társadalom, a technika, politika. Önálló szabályrendszer és működési feltételeket teremt. Merőben újként látja önmagát és környezetét.

2. Önfejlesztő

Újragondolja önmaga építőelemeit. Átformálja környezetét a maga diktálta szabályoknak engedelmeskedve. Az elektrokrácia egy korábban meglévő elmélet (poszt)modernizált újraértelmezése, melyben fontos szerepet kap a civilizátum fogalma. A civilizátum az a környezeti rendszer, melyben értelmet nyer a neuralizmus mint egész, rész egész viszonylatban az elektrokráciával. Az önfejlesztés lehetősége leginkább abban nyilvánul meg, hogy maga határozza meg fejlődési vonalait, tervezi meg azokat a struktúrákat, melyeken nyugszik. Mesterséges környezetet generál.

3. Fejlődése nem lineáris

A politikai fejlődés nem mentes a zsákutcáktól, és a történelem kerekének visszaforgatásától. Ez minden hosszabb fejtegetés nélkül belátható. Nehéz elképzelni, hogy a neuralizmus ennek a görbének a tetőpontja lenne, ahonnan nincs tovább. Azonban adott időskálán belül a legmagasabb pont. A társadalmi fejlődés egy olyan formája, mely meghaladja az előző korok berendezkedését. Mivel azonban a fejlődés nem lineáris, elképzelhető a visszalépés.

A különbségeket összefoglalhatjuk néhány szóban. Ezeket a meghatározásokat, fogalmakat már mind bevezettük. Az civilizátum maga is társadalmi-szociológiai képződmény, melynek politikai megtestesülése az elektrokrácia, és a külvilág felé való kivetülése a neuralizmus, mint tapasztalati valóság. Nem csupán a részek összessége, mint arról szó volt, hanem annál több. Újfajta szabályoknak engedelmeskedik, mely nem a részek eredőjének összege. Legfőbb ismertetője a tudatos jövőformálás, melynek értelmében a jövőre úgy tekint, mint amelyet tevékenyen alakítani tud.

1.2. Az emberarcú neuralizmus

Hiszem, hogy a neuralizmus ember arcú, s arcával teremtményeire mosolyog majd. Legalábbis akkor, ha ilyennek akarjuk. Mert mint szó volt, lehet a legkeményebb diktatúra is. Fel kell tennünk magunknak azt a kérdést, hogy vajon valóban emberarcúnak szeretnénk-e? A lehetőség adott. Az elektrokrácia, a rendszerek ellenőrizhetősége és átláthatósága humánussá teheti. De ott van az érme másik oldala is. Ha lemondunk az elektrokráciáról, az imperátori uralom hamissá válik, ha az ellenőrzés egyet jelent a Nagy Testvérrel, akkor sötét korszak köszönt be. Márpedig hajlamosak vagyunk elkényelmesedni. Ekkor a politika a rossz irányba mozdul el. A csodák 3 napig tartanak. Az elektrokrácia újdonsága és nagyszerűségének varázsa sem tart örökké. Az álságos média imperátor becsaphatja és megcsalhatja a népet. Az kell, hogy a rendszer iránt töretlen legyen az érdeklődés,

és a bizalom. Hinni kell abban, amit az elektrokrácia képvisel, hogy mindannyiunk véleménye alkotja a döntést, s hogy az egyes polgár véleménye is fontos. Ellenkező esetben sötét korszak köszönt be. Persze még így is előfordulhat, hogy a rendszerbe csepegtetett hazug szó megmérgezi azt, ami szép és jó volt. Másfelől ott a lehetőség, hogy lemond az ember a politikáról. Nem kíván élni vele. A döntési jogokat átadja a gépnek, ő maga élőködővé lesz a civilizátum rendszerében, csak a hasznokat élvezi. Maga sorsával mit sem törődik, felelős döntéseket nem hoz. Mindezt csak azért mert így kényelmes. Így hát a politika nem az ember kiváltsága. Vajon ekkor is ember arcú a neuralizmus? A kérdés kulcsmozzanata az ember és a gép viszonya. Persze az emberiség ledegradálódik, mintegy gyámság alá kerül, de a gép mégis tekinthet rá úgy, mint gyermekeire, akiről gondoskodnia kell. De vajon ez szükségszerűen így van-e? Valószínűleg nem. A gépi intelligenciáról sem hinném, hogy önzetlen, mint ahogy az önzetlen osztozkodás sem volt soha emberi erény. A gép is hasznot akar, uralkodni az erőforrások felett, s a maga hasznára fordítani. Miért nézné jó szemmel több milliárd ember haszontalan létezését? Ez egyben politikai kérdés is. A neuralizmus politikai kérdése az ember gép viszonylat meghatározása és definiálása. Nem létezhet jó értelemben vett olyan politikai megoldás, ahol az emberi fél felesleges. A legjobb az, ha a neuralista berendezkedésnek azt a formáját választjuk modellül, ahol a politika emberi tényező. A gép pedig erőforrásainak megsokszorozó tényező. A hatékonyságot növeli.

1.3 Mi van akkor, ha diktatúra?

Itt most nem azt kívánom néhány gondolat erejéig kifejteni, hogy mi van akkor, ha később a rendszer diktatúrába fordul. Arról volt már szó. Most azt kell végiggondolni, mi van akkor, ha már eleve diktatúraként indul. Ezt elsőre furcsa hallani, ha elektrokráciát feltételezünk kiindulási alapként. De a legszentebbül hitt demokrácia is lehet diktatúra e tükörvilágban, melyet neuralizmusként nevezünk el.

Kezdetben a neuralizmus bevezetésénél kizártuk a diktatúra lehetőségét, s azzal a feltevéssel éltünk, hogy időigényes folyamat, valamint szerves fejlődés részeként teremődnek meg azok a rendszerek, melyek együttesen alkotni fogják. Most viszont élünk azzal, hogy diktatúra teremti meg. Hogyan lehetséges ez?

Valamilyen nagy társadalmi, politikai megrázkódtatásra kell gondolni. Világméretű forradalom, vagy világháború lehet az, melynek végén úgy határoznak, hogy új világrendet kell teremteni, s ez a neuralizmus lesz. Ilyen esetben valamely diktátor vagy újproletár forradalom fennkölt eszmeként értelmezve a szabadság, egyenlőség, közösség, azonosság értékduálokat elsöpri a democsokráciát, mely már amúgy is válságban lesz az idő tájt. Hogy hogyan tudja villámgyorsan lerakni a neuralizmus alapjait azt homály fedi, de talán nem teljesen lehetetlen feladat. Talán egy évtized alatt rohamtempóban kivitelezhető, ha már a legfontosabb tudományos vívmányok a rendelkezésre állnak. Ettől kezdve jöhet a próbaüzem. A diktatúrák általában időhiányban szenvednek. Azonnal kell eredményeket felmutatni. Meglehetősen bizarr gondolat, de nem lehetetlen, hogy évtizedeken át építjük a neuralizmust jelszavakkal felvértezve telnek a napok. Eredmény meg sehol. Az ilyen rendszer bukásra van ítélve. Valamit fel kell mutatni. Még ha kemény is a diktatúra, előbb-utóbb bomlani kezd emiatt.

A Világgazdaság összefüggései miatt egyre nehezebb elképzelni egy globális méretű háborút. Az ilyenbe mindenki belerokkanna. Ha még atomfegyvereket is bevetnének talán túlélő sem maradna. A geopolitikai helyzet a kisebb, főként helyi konfliktusoktól eltekintve és a pillanatnyi érdekellentéteken felülemelkedve, a politikai globalizáció

felé tart. Ha mégis bekövetkezne egy ilyen katasztrófa, talán alapot adhatna az új világrend azonnali létjogosultságának.

1.4. A jövő felé tekintve

2010-ben az emberiség lélekszáma 6,8 milliárd körül mozog. A távolabbi jövőt tekintve eltérő jóslatok ismeretesek. Egyesek azt mondják, hogy a század végére már a 12 milliárdot is meghaladhatja a népesség, míg mások azt jósolják, hogy 7-7,5 milliárdon megáll, és stagnálni kezd. Ez komoly politikaformáló tényező, mind globálisan, mind regionális értelemben. Nem kétséges, hogy szegényebb országok felől, elsősorban Afrikát érve ide, jelentős migráció várható. Afrika népessége rohamosan nő, ugyanakkor a világnak nem sikerül konszolidálnia a fekete kontinenst. Mindennaposak a háborúk és az éhínség. A klímaváltozás is jelentősen sújtja gondolva a Szahel övezet terjedésére. Afrika az egyetlen olyan kontinens, mely kimarad a fejlődésből.

A Föld már most is a túlnépesedéssel küzd. Nő a szegénység is emiatt, hiszen egyre kevesebb nyersanyag és termék, élelmiszer, jut egyre több emberre. Ezért távolabbi politikai célként megjelenik elsősorban a Hold és a Mars kolonizálása. Közelebbi lépésként pedig Föld körül keringő űrállomások létesítése. Ahogy szó volt már erről ezek olyan politikai folyamatokat generálnak, melyek túlmutatnak magán a neuralizmuson is. Neuralista rendszer feltételezi azt, hogy eltartható az az embertömeg, mely a jóléti rendszert igénybe veszi. Ha azonban meghaladja az erőforrásokat, akkor nincs mit tenni. Meg kell szabadulni „a feleslegtől” erre lehet alternatíva a kolonizáció. Ezek a kolóniák kezdetben politikailag függenek, de később maguk is önálló állammá alakulnak, melynek alapja lehet a neuralizmus. A neuralizmus jóléti rendszerét sem lehet túlterhelni. Érdekes kérdést vet fel a kolóniák és a Föld gazdasági és politikai kapcsolata. Vajon olyan kapcsolat lesz-e, mely a 19. századi gyarmatokat jellemezte. Megállapítható, hogy egymásra vannak utalva. A Hold és a Mars zord viszonyai miatt szükséges a kolóniáknak a Föld támogatását bírniuk, ugyanakkor a Föld rá van utalva a nyersanyagokra, melyeket ott bányásznak. Elképzelhető ugyan, hogy ezek a telepek, ahogy nőnek önellátásra rendezkednek be élelmiszer és életfenntartás szintjén, a kapcsolat azonban mindig is szoros lesz. A kérdés az, hogy beilleszthető-e a neuralizmus politikai modelljébe egy ilyen külbirtok? Avagy tetszőlegesen bővíthetők-e a neuralizmus keretei? Lehetséges-e egy olyan szuperállam víziója, mely magába tömöríti az egész Naprendszert? Ezt részben érintettem akkor, amikor a fekete lyuk effektust, mint lehetséges kimenetelt felvázoltam. Egy ideig biztosan olyan feltételek állnak fenn, amikor a neuralizmus kompakt keretébe nem illeszthetők ilyen külbirtokok. Részint mert a neuralizmus egyik pillére, a mesterséges intelligencia Föld központú. A hatékony és gyors adatátvitel fizikai okok miatt nem megoldott bolygók között. Márpedig a Mesterséges intelligencia folyamatosan működő rendszer kell, hogy legyen. Földi méretekben ez megoldható. Hogy az igen távoli jövő változtat-e ezen, az kérdéses. Tehát a megoldás az lehet, hogy ezek bár kulturális gazdasági téren függenek, de olyan önálló, különleges jogállású, vagy akár autonóm területei lesznek a neuralista Föld-Agy modellnek, melyek maguk szerveződnek. Ha ugyanis a neuralizmus átlépi az egyébként Földre méretezett modelljét, akkor újfajta kihívásokkal találja magát szembe. Nem is beszélve a még távolabbi jövőbe tekintve, ahol már-már hamisítatlan sci-fi ügryről van szó, a Naprendszeren kívüli csillagszövetségekről.

1.5 A deviáns neuralizmus

A neuralizmus rendszere olyan meglegházi viszonyokat generál, mint amikor üveg-házban kezdünk termelni. A növények jól érzik magukat, növekednek, virágot bontanak. Szébbek, mint a szabadban. De aki dolgozott már ilyen körülmények között, az tudja, hogy ennek a létnek számtalan hátránya is van. A növények túlbujáznak, elkorcsosulnak, a kártevők elszaporodnak. Ilyesfajta világ a neuralizmus összkomfortos keltetője. A csecsemőgyárakban megszülető és nevelési központokban felnövő nemzedék beleszületik a gondoskodó államba. Az élet a továbbiakban is az alanyi jogon járó javakról szól, valamint arról, hogy az elektrokrácia rendszerében leadják, vagy eladják a szavazatuk. Ez az eladás persze nem pénzért történik, tekintve, hogy a pénz és munkarendszer nem létezik többé. A neuralizmusban ez inkább a kivetítők villódzásának hatására történő manipuláció. Gyakorlatilag vagyontalan és családjuktól megfosztott (soha nem is volt nekik) tömegek szavaznak újra és újra az imperátor agitációjának megfelelően. Ez az érett neuralizmus egyik arca. A vagyontalant itt akként értelmezzük, hogy mindenki a vagyont tekintve nagyjából egyenlő, ahogy arról szó volt, a közösből megkapják, ami kell. A vagyontként a luxust értelmezzük. A democsokrácia milliárdosait.

A neuralizmus, a civilizátum összkomfortja hajlamos az embereket, a fiatalokat megrontani. A deviancia ütheti fel a fejét. Valamilyen drog, vagy tudatmódosító szer mámorító álma kerítheti rabjaiba őket. A deviáns viselkedési formák, az öngyilkossági hajlam és a nihilizmus is táptalajra lelhet. A bűnözés erőszakos formái is megjelenhetnek. Vagyonelleni bűnözés természetesen nincs, a neuralizmus alapjaiból kiindulva fogalmilag kizárt.

Mit tehet a végletekig gondoskodó állam, a civilizátum? Hogyan oldhatja fel ezt az ellentétet a politikai utópia és a valóság között? Elsősorban az ideológia lehet a fegyver a kezében. Egy olyan eszmét kell létrehozni, mely kellően emészthető ahhoz, hogy magával ragadja az újonnan csatlakozókat, ám mégis kellően tartalmas ahhoz, hogy lekösse a tagjait. Nem szabad, hogy kiábránduljanak belőle, egy életen át kell felölelnie híveit. A rendszer hasznos tagjaivá kell formálnia polgárait. Vajon mi lehet ez? Egy új vallás, egy politika mentén megfogalmazódó ábránd? Talán mindkettő vagy egyik sem. Egyszerűen egy életfelfogásra nevelés.

1.6. A tökéletességbe vetett hit

Kapcsolódva az előző gondolatmenet végéhez, a politika válasza az ideológia lehet. A rendszer tökéletességébe vetett hit. Persze sokan próbálkoztak már ezzel a történelem folyamán, s mind elbuktak, de talán az elektronikus médiával megerősített civilizátum tovább húzhatja, az illúzió fegyverét használva kijátszhatja a gyanakvást, mely végül a romláshoz vezet. Persze a Mátrix is tökéletes, de mégis benne a hiba, mely elvezeti Neo-t a felismerésig. Márpedig a Mátrixnál ravaszabban megformált álcát keresve sem találhat a neuralizmus politikai rendszere. Csak szerényebb eszközökkel érheti be jó darabig. A házfalakra szerelt óriáskivetítők zizegése és a személyre szabott propaganda sem lebecsülendő fegyver azonban. A tömeghipnózis ereje rejlik bennük. Mindez szükséges velejárója a rendszernek, mely másképp a deviancia romlása felé száguldana. A politika kénytelen kényszerűségből nyúl ehhez a fegyverhez. Az elektrokrácia végtelen szabadsága Ikaroszként ragadhatja magával a gyanútlan szemlélődőt, aki egyre magasabbra és magasabbra vágyik. A gépek tömegtermelésén alapuló kényelem-élet pedig lelki elkorcsosuláshoz vezethet. Vissza kell tehát kanyarodni oda, amikor a modernség érzését szembeállítottuk a

posztmodern kiüresedtség érzésével. Meg kell teremteni a posztmodern utáni kor gondolatmenetét, mely újra bíz a haladásban, a dolgok állását jónak és szépnek látja. Ez a neuralizmus.

Így megfogalmazhatjuk az alábbiakat:

1. új korszemlélet, a korszak szervezettebb, mint a korábbiak,
2. új társadalom szemlélet, az evolúció és a haladás gondolata,
3. a politika irányításának gondolata,
4. a technikai civilizáció felfutása,
5. a rendszerbe vetett hit.

A neuralizmus önmagába vetett hite, mely azon alapszik, hogy a megtestesült utópia, megteremtheti azt a történelmi közegbe helyezett mítoszt, mely szerint itt van már a Kánaán. Persze, ahogy a könyv kezdő sorai elmondták, a rómaiak is ezt gondolták magukról. Miben lenne ez akkor más? Hiszen még ha a neuralizmus az a rendszer is, mely évszázadokon át kitart majd, s mintaként szolgál az elkövetkezendő nemzedékek számára, egy valami nem változik, a 24. század után eljön a 25. is. A politika persze kihasználhatja ezt a tudatot, s a maga javára fordíthatja.

Korábban szó volt a felelős és felnőtt társadalomról. Ez egy nagyon fontos szempont, mellyel számolni kell, s ha figyelmen kívül hagynánk, akkor hibát követnénk el. Az emberiség most még gyerek, egy olyan kamasz, aki még nincs kellően tisztában tetteivel és azok súlyával, s könnyen felgyújtaná a világot. A neuralizmus felelős társadalmá tisztában van önmagával. Egyénei kellő komolysággal veszik a neuralizmus által megteremtett élet lehetőségeit. A jelenkor embereinek a neuralizmus kényelem-élete egyenlő volna azzal, hogy szabadidejüket deviáns tettekkel töltsék. A felelős társadalom tagjai azonban idejüket a politikának, a művészetnek, és a tudománynak szentelik majd.

1.7. Üzenet az Agynak

A mesterséges intelligencia és az ember viszonya a neuralizmusban teljesen új jelenség, hiszen eddig még nem volt példa rá. Az, hogy miként hat a politikára, s kialakít-e merőben új viszonyokat, részben már érintve volt. A mesterséges intelligencia olyan forradalmi újítás az emberiség életében, mint amilyen volt a törzsfeljődés szempontjából az ember megjelenése. Az ember és gép viszonya lehet békés és lehet küzdelemtől vészterhes. Talán megnyugtatóbb arra gondolni, hogy békés lesz, amolyan bensőséges együttélés, szimbiózis, mely során mint két félgömb illenek össze, melyek kiegészítik egymást.

A gép, mint megállapítottuk, autonóm és önszervező. Ezért kétféle lehetőség áll fent a részéről. Vagy felépíti a saját világát, vagy megteremtődik az ember és gép összeolvadt valója. Mindkét félnek megvannak a maga értékei és hibái. Ezek mentén haladva létre jöhet egy olyan ideális összetett együttélés, melynek eredményeként valami jobb születik. A gép átveszi a termelés, ellátás (elosztás) koordinálási funkciókat. A gondoskodó gépek víziója jelenik meg. Mely persze azért burkoltan irányítás is. S hogy mi marad az embernek? Meglehet, hogy semmi, miután a gép eltanult mindent. Talán a tudomány, a művészet, a politika. Hogy az ember, mint alapvetően biológiai lény maga alakítsa ki fejlődési irányát. A gép rendkívül hatékony, s bár más elvek mentén működik, képes lehet arra, hogy az élet minden területén helyettesítse az embert, eltanulva az emberi viselkedés alapjait. Felmerül a kérdés azonban, miért kell a gépnek eltanulnia az emberi tulajdonságokat, hiszen más feladatra szánjuk. Az egyes gépek esetében ez szükségtelen, mert ők csak munkások és végrehajtók. Termelnek a gyárakban, végzik a mindennapos felada-

tokat. De a központi intelligencia, az, amely összefogja mindezt nem lehet pusztán automata, hisz emberekkel foglalkozik. Az irányítás és végrehajtás legmagasabb szintje, ahol emberi tulajdonságokkal felruházott értelemmel állunk szemben, szükséges, hogy együttérző és humánus legyen. A mi szemszögünkből ugyanis az ember számít, nem pedig a gép. Eltartottak leszünk, gép által igazgatott állatkert. S bár fenn hirdetjük, hogy csak az ember képes álmodni, és a művészetben rész venni, titkon mégis be kell vallanunk, hogy ez hazugság. Hogy rádöbben-e erre egy napon a gép? Biztosan. S akkor mit nyújthat cserében az ember? Talán semmit.

Én magam irtózom a fenti gondolatmenettől, mert már most is sejtjük, hogy egy ilyen felállás mátrix, vagy terminátor effektust szülhet. A jövőbe én sem látok. Azonban a fenti logikus gondolatmenet valós veszélyeket rejt. Az üzenete az Agynak megnevezés azonban egy olyan világot sejtet, ahol mégsem ez a jellemző. Hinni sok mindenben lehet. A Föld-Agy rendszerben szükséges az emberi tényező. Az ember játssza azt a kiegyensúlyozó-kiegészítő szerepet, melytől teljessé válik a rendszer. Az emberi faktor üzenet-címkéket hagy a mesterséges intelligenciának, melynek kibontása már az ő feladata. Az iránykijelölés azonban adott esetben az emberé, mert az embert nemcsak racionális tettek vezérlik, hanem álmok is. Ezek az üzenet-címkék amolyan feljegyzések. Döntéseket generálnak a rendszerben és kijelölik az új irányvonalat. Elméletben mindenki jogosult „üzenet az Agynak”-ot játszani, de az is meglehet, hogy ebbe valamiféle szűrőt építenek be. E közösségi ötletbörzén mindenki kiélheti magát. Persze sok selejt keletkezik, de a sok meddőben csiszolatlan gyémántok is megbújhatnak. Ez a „játék” kellő elfoglaltságot adhat emberek millióinak, akik egyébként kiszolgáltatottá válnának unalmukban a deviancia árnyának.

Az Agynak szóló üzenetek egyébként jól kihasználják, egyben hasznosítják az emberi létben rejlő lehetőségeket. Az ember kreativitása nyilvánulhat meg. Lehetőséges, hogy egy napon a gép e téren is felveszi majd a versenyt megalkotójával, az emberrel, de addig értékes és hasznos lehet a fent vázolt folyamat.

IV. Fejezet Az érett Neuralizmus

1.1. A kiépült rendszer

A neuralizmus rendszerének kiépüléséről már többször esett szó. Feltételez egy hosszabb folyamatot, mely még ha hirtelen, valamely forradalmi esemény során kerül bevezetésre, a rendszerre történő teljes átállás évtizedeket vesz igénybe. Gondoljunk csak arra, hogy a teljes gazdasági társadalmi rendet új alapokra kell helyezni. Szemléletváltásnak kell bekövetkeznie, ami az emberi lélektan alapjait érinti. Fel kell nőnie minimum egy új generációnak, akik már a csecsemőgyárak valamelyikében születnek meg, és a nevelési központokban nőnek fel. Ezt követően ők a növekvő kisebbség adják majd a neuralizmus hatalmi bázisát.

Ezen túl a technológiai és technikai kiépülés és az infrastruktúra megléte is alapkövetelmény. Az új rend a régiből születik, de egyúttal szakítani is kíván vele. A jövő felé néz, mert a maga felsőbbrendűségét hirdeti. A rendszer kiépülése nem egyszerű tehát.

Amint azonban megveti lábát, és kiépül, majd megerősödik, azt követően meglehetősen stabil képződménnyé válik. Visszafordítani meglehetősen nehéz, mondhatnánk, hogy visszafordíthatatlan, felégeti maga mögött a hidakat. Persze ez csak feltételezés, megbizonyosodni felőle csak a gyakorlatban lehetne.

A kiépült rendszer alapja az új ideológia, az új hatalom. A gép-ember viszonylat szimbiotikus vagy akár parazitoid volta olyan erős köteléket tud képezni, mely jelentős erőket generál a társadalom, a kultúra, az élet, egyszóval az emberi civilizáció és lét egész területén. Ez a kötelék csak sérülések árán bontható fel akkor, amikor a rendszer már megszilárdult. Vajon ekkor igaz-e már az a mondás, hogy az ember számít nem pedig a gép?

A rendszer funkcionális technokrata volta mellett megjelenik a politikai aspektus is. Ez a politikai berendezkedés is stabil képződménnyé szilárdulhat. Alapját képezheti valamiféle új társadalmi szerződés, a hatalom megosztása vagy átadása a korábban vázolt elvek alapján.

1.2. A kiépült rendszer támasza

Azok a folyamatok, melyek gyökeret eresztve megszilárdulnak, létrehozzák önmaguk támaszát is. Öngerjesztő eseményekről van szó innentől kezdve. Olyan rendszer épül ki, melynek egységei nem lehetnek meg egymás nélkül. Ebben az egymásra utaltságban az egyensúly felborulása, vagy elvesztése végzetes következményekkel járhat. Ez persze nem azt jelenti, hogy az egyensúlyeltolódás nem jöhet létre. A rendszer támaszai a gép és alrendszerei. Ez a legfőbb pillér. Másrészt a társadalom, mely új formát ölt. Egymásrautaltságuk egy természeti példával magyarázható, ez a szimbiotizmus. Ha a feleket elválasztjuk egymástól, külön-külön életképtelenek.

Mindamelllett, hogy a kiépült rendszer biológiai jellemzőkkel leírható társadalom képét mutatja, nem szabad megfeledkezni a civilizátumról. Ez a politikai társadalmi képződmény táptalaját nyújtja a neuralizmusnak. Alapvető, lényegi tulajdonságaiból sarjad ki. A kibernetikai média épp olyan fontos támasza a rendszernek, mint a közvetlen demokratikus ideák.

Ennek a rendszernek a legfőbb támasza, mint már oly sokszor szó esett róla az a poszt nukleáris modell, mely a család intézményét váltja fel. Az egyén létezése ebben a kulturális-technikai környezetben az értékduálók (közösség-azonosság, szabad-

ság-egyenlőség) mentén mozog. Ebben a helyzetben az atomizálódott egyén olyan individuumot jelent, aki egyszerre nézi önös érdekeit és a társadalom hasznát. Ezt a meglehetősen tudathasadásos állapotot oldja a létezés gépekben való megtestesülésének igénye. A gépi alrendszer messzemenően kiegészíti az emberi lélek hiányosságait. Ez a társadalom teljes egészét lefedő tömeg adja meg azt a szilárd bázist, mely az emberi tényező szemszögéből tökéletesen adja meg a neuralizmus támaszát. Ezek az egyének önmaguk haszonmaximalizálására törekednek. Ez a haszonmaximalizálás azonban nem anyagi javakban, hanem élvezetekben testesül meg. Olyan életet kívánnak élni, mely mentes a szenvedéstől, ugyan akkor tele van vágyakkal, melyeket a rendszer igyekszik kielégíteni. A kielégítetlen vágyak feszültségeket szülnek, ezért a közellátó rendszer folyamatos fejlődése és erőltetett ütemű termelése ezt a célt kell, hogy teljes mértékben szolgálja. Ennek csak a fizikai tényezők szabnak korlátot. Ugyan akkor a kibernetikus médiumok formálják az emberek tudatát oly mértékben, hogy megsúgják a lélek számára az álmokat és vágyakat. Felvetődik innentől fogva az a kérdés, hogy vágyaink és álmaink lelkünkől fakadnak-e, vagy a gép tudatának ravaszul megformált megtestesülése?

Felvetődik e kérdéskörben a buddhizmus alapfilozófiája, mely azt hirdeti, hogy szabaduljunk meg vágyainktól, mert azok a szenvedésünk forrásai, s ez által az anyagi létezéshez kötnek. A neuralizmusban mintha ennek éppen az ellenkezője történe. A rendszer azt sugallja, hogy kívánj bármit az teljesül, halálod után pedig új élet vár rád a csecsemőgyárak és a reorganizációs intézmények szövevényes ígéretei által. Mindazok, akik magukévá teszik ezt az új értékrendszert, azok többé nem kívánnak visszatérni a régi világba. A létezés önmagában való élvezete elhozza az aranykor illúzióját. A civilizátum olyan erős lélektani és ideológiai, de nem utolsó sorban filozófiai és technikai alapokra épül, melyeket visszabontani senkinek sem áll érdekében többé. A gépek által felkínált jobb élet a tökéletesség varázsát kelti. A társadalom gépekben való megtestesülése egészen odáig vezethet, hogy az egyén feladja biológiai létezésének alapját, mondván, hogy a test esendő és múlandó, s innentől fogva kibertér individuumaként definiálja önmagát, létezése csupán q-bitek halmaza.

1.3. A hatalommegosztó bizottság

Már a neuralizmus kezdetén működni kell egy olyan testületnek, mely a hatalom megosztásának koncepcióját kidolgozza, amennyiben feltételezzük, hogy erre szükség van. Ha a hatalmat egyetlen szervezet kívánja gyakorolni, akkor természetesen mellőzhető. A neuralizmus kiépülésekor mindenképpen működni fog. Az elektrokrácia rendszerében ugyan is hatalommegosztásról beszélhetünk ember és gép, ember és ember, szervezet és szervezet viszonylatában. A hatalommegosztó bizottság feladata az, hogy lerakja azokat az alapokat mely mentén megoszlik a politikai hatalom. Ez jobbára egy demokratikus egyezkedési forma keretein belül történik. A politikai és végrehajtó-döntéshozó hatalom megosztásáról már esett szó. Most azonban azt kell végiggondolni, hogy az érett neuralizmus szükségképpen igényt tart-e a hatalommegosztó bizottság vívmányaira? A kérdés nem egyértelműen eldönthető, ugyanis nagyban attól függ, hogy a kialakult neuralista viszonyok az elektrokratikusság rendszer mentén, vagy egy imperatori diktatórikus rendszer, esetleg egy totális gépi hatalom mentén szilárdulnak meg. Az utóbbi kettő esetén a hatalommegosztás koncepciója hagyományos értelemben értelmezhetetlen. Az elektrokratikusság rendszer meglehetősen kényes az egyensúlyra és az emberi tényezőre. Az emberi tényező alatt ilyenkor azt értjük, hogy az emberek hajlandóak-e az elektronikus rendszereken

keresztül szünet nélkül részt venni a döntéshozatalban. Ám nem szabad elfelejtenünk, hogy még egy elektrokraikus rendszer, mely felszínesen nézve közvetlen demokrácia, a kulisszák mögött lehet ravaszul megformált diktatúra is, mint arról korábbi fejezetekben szó esett.

A hatalommegosztó bizottság igazi feladata az, hogy létrehozza az elkülönült, de ugyan akkor szervesen együttműködő hatalmi ágakat. De lehet a hatalommegosztó bizottság feladata az is, hogy egy imperátori diktatúra után megossa a hatalmat. Minket most ez utóbbi érdekel. Az elektokráciában az imperátor oly annyira magához ragadhatja a hatalmat, hogy gyakorlatilag a kibernetikus médiumokon keresztül és az erőszakszervezeteket is igénybe véve egymaga gyakorolhatja a politikai hatalmat. Ilyenkor legfőbb támasza a mesterséges intelligencia. Létezhet azonban olyan megoldás is, amikor egy forradalmi változás valódi elektokráciát kíván. Ilyenkor az addig koncentrált hatalmat meg kell osztani. A hatalommegosztó bizottság feladata ilyenkor az, hogy létrehozzon olyan szervezeti egységeket az elektokrácia megtartása mellett, melyek kölcsönösen együttműködnek és ellenőrzik egymást. Fontos, hogy az együttműködés folytonos legyen. A hatalommegosztó bizottság ilyenkor az alábbi szervezeteket hozza létre:

1. a döntés előkészítés
2. a döntés hozás
3. a döntés végrehajtás
4. az ellenőrzés
5. a koordináció

A hatalommegosztás e koncepciójáról sokszor szó esett. Az érett neuralizmusban azonban fontos, hogy megszilárdul-e valamelyik formája a hatalom gyakorlásának. A neurális civilizátum ugyanis stabil rendszert kíván. Ennek mibenléte gyakorlatilag mindegy, egyetlen dolog számít, hogy stabil legyen. Meglehetősen érdekes gondolatmenetet vet fel ugyanis az, ha olyan rendszerrel állunk szemben, mely nap-mint nap változik, állandóan átalakul. Egy ilyen világban nem lehet hosszú távra tervezni.

A hatalommegosztó bizottság legfőbb feladata az érett neuralizmus létrejöttkor, hogy valamilyen értékek mentén elossa a hatalmat és ezt stabilizálja. A hatalommegosztó bizottság működése alapulhat társadalmi konszenzuson, vagy forradalmi vívmányokon. A kettő lényegét tekintve ugyan az, mindkettő konszenzuson nyugszik, csupán annak mibenlétében van különbség. Ha azt feltételezzük, hogy közvetlen demokratikus elektokrácián nyugvó rendszer jön létre, akkor a hatalommegosztó bizottság létrehozza a:

1. a konfigurátorok testületét
2. az államtanácsot
3. a mesterséges intelligencia bázisát
4. az igazságszolgáltatást
5. a végrehajtást
6. az ellenőrzést

A konfigurátorok testülete az a szerv, mely kvázi államfőként viselkedik. Érdekes kérdés, hogy miért kollegiális formában jön létre. Ennek magyarázata részint abból fakad, hogy egy ember kezében ne összpontosuljon túlzott hatalom. Ha imperátori köztársaságról beszélünk, akkor egyben valamilyen diktatúrát is feltételezünk, s akkor a konfigurátorok testületének helyét az imperátor veszi át. Ha azonban ezt elvetjük, akkor a konfigurátorok testülete olyan szerv, mely egyszerre végez feladat-

kijelölést és ellenőrzést. Ezek a kevésbé hagyományos államfői feladatokat az imperátori jogkörből vezethetők le. A konfigurátorok testületének egyik nagyon fontos és látványos cselekvési eleme az ellenőrzés. Ilyenkor, mint ellenőrzés alatt a mesterséges intelligencia ellenőrzését értjük. Maga az elnevezés is innen ered, sőt a többi feladatkör is. (újra) konfigurálja a mesterséges intelligenciát bizonyos időközönként. Ebben már önmagában benne rejtezik az ellenőrzés, azaz a felügyelet lehetősége. A többi hatalmi jogosítvány, illetve a hagyományos államfői kép már csak ráadás. Az államfői jogok területén az állam megtestesítése szimbolikus értékű. A törvények aláírása is (ha van ilyen) gesztus értékű csupán, mivel azokat közvetlenül a nép hozza meg a maga teljességében, így azokat elvetni senki másnak joga nincs.

A konfiguráció fontos eleme a feladatkijelölés. Ez alatt értjük az állami és társadalmi folyamatok haladásának irányát. Meg kell álmodni merre vezessen a haladás rögzös útja. Valóban megálmodásról van szó. Álmodok és vágyak dominálnak. Nem szabad elfelejteni, hogy nagy tételekben játszunk. Nem nemzetállamokról van szó a neuralizmus esetében, hanem globális képződményekről, melyek a legjobb esetben az egész emberiséget képviselik. Ilyen esetekben a feladatkijelölés egészen más dimenziókban történik. Az egész emberiség haladási útjának kijelöléséről van szó. Merre fejlődjön a civilizáció, mik azok a szempontok, amelyek mentén mozogjon az emberiség. Ilyen fontos kérdés lehet például az emberiség világűrbe történő expanziója.

Az államtanács egy olyan szerv, mely kiegészíti a konfigurációt. Itt már konkrét problémamegoldásról van szó. Kidolgozza és a döntések alternatíváit feltárva alaposan előkészíti a széles rétegek felé mintegy kommunikálja a konfigurációt. Az elektrokrácia rendszerében ezt követően megtörténik a döntés. Ebben a felállásban e két rendszer soha sem hoz döntést, csupán alternatívákat mutat fel. Az álom széthintése a feladatuk.

A mesterséges intelligencia tisztán végrehajtás és végrehajtással kapcsolatos döntések halmaza. Más a helyzet a totális gépi uralommal járó alternatívákban. Hatalommegosztásról ilyenkor természetesen nem beszélhetünk. A totális gépi uralom mivolta azonban már egy másik kérdés. A hatalommegosztó bizottság kérdéskörében ettől a lehetőségtől itt most el kell tekinteni.

Az igazságszolgáltatás megőrzi hagyományos funkcióját, legfeljebb megjelenése és működése ölt új formátumot. Ennek részletesebb vizsgálata talán egy külön kérdéskörbe tartozik, melyet most nem itt tárgyalnék. Csak annyit jegyeznek meg, hogy a jog, igazság, méltányosság triászából nagyobb szerephez jutna az igazság és a méltányosság.

A végrehajtás és ellenőrzés a hatalommegosztás olyan elemei, mely egyrészt beépülnek a gépi igazgatás szervezetébe, másrészt a közvetlen demokratikus jelleg egyik legfőbb támaszaként szolgálnak. Az ellenőrzés lehet a garanciája annak az elektrokratikusan rendszernek, melyet a hatalommegosztó bizottság teremt meg. Az érett neuralizmus stabil működését tekintve fontos szerep jut az ellenőrzésnek. Az ellenőrzés leghatékonyabb eszköze a nyilvánosság. Ha a dolgok a nyilvánosság előtt zajlanak máris egy csomó visszacsúszás kiesik a képletből. Ez persze nem azt jelenti, hogy nem lehetne megteremteni a visszaélés alapjait, csupán arról van szó, hogy a nyilvánosság az egyik leghatékonyabb ellenőrző és felügyelő eszköz. Emberek milliárdjait becsapni nem lehetetlen, de minden bizonnyal az egyik legnehezebb feladat.

1.4. A hatalommegosztó bizottság az Imperátori köztársaságban

A hatalommegosztás az imperátor által ellenőrzött elektrokratikus köztársaságban egészen másképpen csoportosul. Ilyenkor egy hatalmi elit tartja ellenőrzése alatt a folyamatokat. A hatalmi elit motorja és egyben forrása maga az imperátor. Az imperátor, mint fogalmi meghatározásából levezethető, lehet bárki, aki magát nagy nyilvánosság előtt annak kiáltja ki és ez ellen senki sem tiltakozik. Itt most részint mellőzzük azt az elemet, hogy ez ellen senki sem tiltakozik. A lényeg tudniillik azon van, hogy alkotmányos értelemben bárki lehet, de gyakorlatilag a hatalommal bíró egyén lesz az. Ez lehet információs hatalom, mely valamilyen erőszakszervezet támogatásával kombinálódik. Valódi diktatúrával állunk szemben, mely azonban álarc mögé rejtőzik. Tudjuk, hogy az információ e világban nagy hatalom, de a megszerzéshez elengedhetetlen egy másik hatalom megszerzése is. Ez pedig a katonai hatalom. Ne felejtjük el, hogy ez időben már nem biológiai alapokon nyugvó katonaságról van szó, hanem autonóm és/ vagy a mesterséges intelligencia által vezérelt gépek alkotta hadseregről. Úgy kell ezt elképzelnünk, mint a Terminátor gépesített hadserege. (persze nem feltétlen humán kinézettel) Az e feletti ellenőrzést szerzi meg az imperátor és lesz katonai diktátor. Az ilyen hadsereg morális gátlások nélkül hajtja végre a parancsokat.

Ám még ilyen körülmények között is, mivel feltételezzük, hogy az imperátor biológiai lény, szükség van a hatalom valamilyen szintű megosztására, felosztására. Ennek egyik eszköze lehet a hatalommegosztó bizottság. A hatalom ez esetben megosztható a következő szervezetek feladatkörén keresztül:

1. A szűkített körű államtanács
2. A mesterséges intelligencia
3. Az imperátor
4. Az egyesített minisztériumok intézménye
5. A szakosított szervek
6. A világtanács
7. Az erőszakszervezetek
8. Egyéb szervek

Felsorolásomat pillérekre lehet tagolni aszerint, hogy milyen feladatokat milyen szinten látnak el. Így az I. pillérbe sorolhatók az 1-3., a II. pillérbe a 4-6., a III. pillérbe pedig a 7-8., és egyéb más szervek.

A szűkített körű államtanács egyfajta parlament szerepet játszik, segíti az imperátor munkáját részt vesz a döntések előkészítésében és a kidolgozási folyamatokban. Felruházható egyfajta szűkített döntési jogosultsággal is. Persze a parlament szó alatt senki se értse a mai parlamenteket, melyeknek legfőbb feladata a korlátok nélküli törvényhozás. Ez az elektrokráciában másképpen működik, hiszen a döntések legfőbb letéteményese maga a nép. Ugyan akkor a nép, mint az imperátori köztársaságban az megvalósul, szuverenitásának jelentős részéről lemond az imperátor javára. Ugyanakkor nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy az imperátor ember, aki nem végtelen képességekkel rendelkezik a feladatellátás tekintetében. Ennek segítője lehet a tanács. A tanács méretét tekintve néhány tíz főből álló testület körülbelül 20-40 fő között mozoghat a létszáma. Ebben az esetben túl kicsi a klasszikus parlament szerepköréhez (nem is ez a feladata) ugyan akkor kellő létszámú, hogy ellássa az imperátor támogatását. Tagjait az imperátor nevezi ki, így alkotmányjogilag és politikai értelemben teljes egészében az imperátortól függenek.

A mesterséges intelligenciáról már sok szó esett. A mesterséges intelligencia teljes egészében a technikai végrehajtás eszköze. A termelés és egyéb társadalmi és gazdasági, technológiai és szervezési alrendszerek irányítója, összehangolója és motorja. Nem utolsó sorban a hadsereg irányítója. A mesterséges intelligencia felett az imperátor gyakorol kizárólagos ellenőrzést.

Az imperátor az imperatori köztársaságban az államfő. Ezen túlmenően azonban a politika megtestesítője. Hatalomba kerülésekor a nép szuverenitásának jelentős részét átruházza az imperátorra, aki az információs és a katonai hatalom birtokosaként kvázi diktátorként uralkodik. Uralmának két fontos eleme az információ ellenőrzése, irányítása és befolyásolása, másrészt az erőszakszervezetek feletti korlátlan és teljes uralom a mesterséges intelligencián keresztül. Az imperátor a politika netovábbja. Megfogalmazza az össztársadalmi szintű célokat és azok végrehajtását. Az egyesített minisztériumok intézménye a kizárólagos végrehajtás. Míg a mesterséges intelligencia a technikai végrehajtás eszköze, addig az egyesített minisztériumok intézménye a politikai végrehajtásé. Csökevényes képződmény, mely a régi korokból maradt vissza, amikor számtalan önálló minisztérium létezett. Ezeknek modernizált és újrafogalmazott, egyetlen intézménnyé összevont változata.

A szakosított szervek az egyesített minisztériumok kiegészítő szerve. A fontosabb társadalmi és globális feladatok felelőse. Kijelöli és meghatározza a célokat, azokra javaslatot tesz és felügyeli azok végrehajtását. Kizárólagosan végrehajtó és javaslattevő szerv.

A világtanács tulajdonképpen egy politikai szervezet. Nem foglalkozik sem a végrehajtással, sem a döntéshozatallal. Kizárólagosan olyan fórum, ahol vég nélkül lehet vitatkozni a politikai kérdéseken. Tagjait az imperátor nevezi ki, így ellenőrzést gyakorol felette.

Az erőszakszervezetek tisztán gépek. Így autonóm vagy a mesterséges intelligencia irányítása alatt álló rendszer. A hatalom alakításában, ha imperatori köztársaságról beszélünk a legfontosabb tényező, mivel az imperátor hatalmának alapját adja. Így mai értelemben azt mondhatjuk, hogy az imperátor egy katonai diktátor. A kép persze ettől jóval árnyaltabb és összetettebb, de a lényeg ez.

1.5. A lélekben túl erős vágy

Az érett neuralizmus rendszere abból a csirából fejlődik szilárd politikai-gazdasági-társadalmi képletté, melynek alapja az emberi jólét. A jóléti társadalom olyan szintű tovább gondolása, mely túlmegy az eddigi lehetőségeken. Az új lehetőség a társadalom és termelés gépekben való megtestesülése. A gépek világméretű hatalomátvétele a termelés és irányítás területén olyan lényegi változásokat hoznak, melyek lehetőséget nyújtanak, egy merőben más társadalmi és gazdasági modell felépítésére, mely nem más, mint a neuralizmus.

A lélekben erős a vágy, hogy az ember túllépjen saját korlátain, és megszabaduljon a kapitalizmus kizsákmányoló és elavult rendszerétől, mely csak az igazságtalanságok táptalaja. Az emberi vágyak elfojtását hivatott intézményesíteni az által, hogy a javakhoz csak az jut hozzá, aki fizetőképes. Ezzel szemben a neuralizmus rendszerében a megszüntetett pénz- és munkarendszert felváltja a közellátás.

A lélekben erős ez a vágy, hogy kielégüljön. Amikor ez a lehetőség valósággá válik, kártyavárként omlik össze a korábbi világregd. Az új rendszer polgárainak alanyi jogon nyújtja mindazt, mely a gépi tömegtermelés terméke. Mindenki annyit vesz el amennyire szüksége van. E gazdasági oldal, a vágyak kielégülése azonban politikai fordulatot és politikai értelemben vett vágyakat is generál.

A merőben új helyzet, új gondolatokat szül, és új rendszerekben gondolkodik. A klasszikus kommunista ideológia melynek alapja az osztályharc értelmét veszti az általános egyenlőségben, mely alatt most elsősorban gazdasági és csak másod-sorban politikai társadalmi egyenlőséget értünk. Ugyan akkor természetesen érvényét veszti a klasszikus és módosított kapitalista ideológia is, hiszen ennek alapja a társadalmi egyenlőtlenség a tőkés és a munkás viszonya. Nincs tőkés és nincs munkás. Ha az osztály elméletet alkalmazzuk, akkor csupán két osztályra tagozódik a társadalom az irányítottak és az irányítók. Ha szatirikusak akarunk lenni, akkor azt mondhatnánk, hogy mindenki egyenlő, de egyesek egyenlőbbek másoknál. Ez az egyszerű mondat mindent kifejez. Persze a kommunizmus végső állapota is ez lett volna, de a kommunizmus a maga korlátozott mivolta miatt elbukott, így ezt az állapotát már nem érthetjük meg. De térjünk vissza gondolatmenetünknek azon részéhez, mely az osztálytársadalom késői korcsosulásával állunk szemben. A társadalom 99,99%-ára azt mondhatjuk, hogy a kormányzottak, míg a maradék az aki kormányoz. Így tehát bátran kijelenthetjük azt, hogy nincs is osztály. A társadalom egyetlen hatalmas egység, mely politikai és gazdasági téren egyenlő. Azonban a lélek vágya mindig is a hatalom volt, a hatalom megszerzése és megtartása, hatalmat gyakorolni a másik felett. Az érett neuralizmus rendszerében, főleg ha egy álcázott diktatúráról beszélünk, akkor ez csak nagyon kevesek kiváltsága. Az ő ravaszságuk és ügyességük jutalma.

A kapitalizmus a gazdasági javak egyenlőtlenségén alapuló hatalom volt. A tőke hatalma. A vágyak vágya volt a javak maximalizálása, a boldogabb élet, mely egy jó kocsi, vagy egy ház volt. A neuralizmus rendszere nem tagadja meg mindezt a lelki vágyat, hiszen arra törekszik, hogy a polgárok milliárdjait minél nagyobb mértékben kielégítse. E kielégítettség egyfajta boldogság. E boldogság korlátja a globális erőforrások végeessége vagy végtelensége. Ha az erőforrások végesek, akkor a lélek vágyai is csak végesek lehetnek. Nem fog jutni mindenkinek Ferrari, de ha az erőforrások „végtelenek” még ez is megtörténhet. Ez nem teljesen ördögtől való gondolat, hiszen számolnunk kell azzal, hogy az emberiség egy nap kilép a Naprendszerbe, bányákat fog nyitni más bolygókon is, ahol több ezer évre elegendő nyersanyag készletek vannak, a gépek pedig szakadatlanul dolgozhatnak. Az energia termelése sem lehet gond, ott vannak a fúziós reaktorok és egyéb egzotikus megoldások, melyeket már nem is említek.

Persze azért van itt egy nagyon fontos zárójelbe tett gondolat, mely nem is annyira zárójeles. Nevezetesen az emberi lélek aspektusának egy másik oldala, hogy mi történik akkor, ha minden vágyunk kielégül? Ez egy érdekes kísérlet. Képzeld el, hogy valakinek azt mondjuk, hogy kezdjen el kívánni, mert megvan rá az anyagi fedezet. Egy idő után megkap mindent a listáról, kipipálja az utolsó tételt is. Kielégül. Mi történik ezután, ha már nincs több vágy, nincs több kívánság, mindene megvan? Elárulom a titkot, hogy boldogtalan lesz. De vajon nem boldogtalan volt-e akkor is, amikor hiába áhítozott a Ferrarija? Ez egy másfajta boldogtalanság, a csömör boldogtalansága, amikor már nincsenek célok, álmok és vágyak. Mit lehet ilyenkor tenni? Mert valamit tenni kell, ugyan is ez az állapot nagyon veszélyes, mert ilyenkor üti fel a fejét a deviancia. Drogozni kezd az egyén vagy önpusztítóvá válik. A társadalomnak tehát az érett neuralizmusban ki kell fejlesztenie egy olyan kompenzáló rendszert, mely megoldja és kezeli ezeket a problémákat. Az egyéneknek elfoglaltságot és célt kell adni. Új vágyakat, melyek azonban nem feszültséget szülnek, hanem kioltják azokat. Ilyen lehet a művészet és a tudomány.

Bár az emberi lélek meglehetősen sötét, és a mélyben szörnyek rejteznek, mégis hinnünk kell abban, hogy legbelül minden ember jó. Vajon eleddig a társadalom torz mivolta rontotta meg az alapvetően jó embereket, vagy az ember sajátja az, hogy eredendően rossz?

Nehéz kérdés ez, mert minden álom kezdetben szép, minden ide jó, hogy Platónnál maradjunk. De már Platon is sejtette, hogy ezek az ideák hajlamosak az elfajulásra. Vajon kinek van igaza? Fontos kérdés ez, melyre talán csak egy nagy társadalmi kísérlet keretében kapnánk választ. Talán éppen egy olyan társadalmi kísérlet keretében, mint amilyen a neuralizmus. Azonban a kérdésre a választ még az előtt kellene tudnunk, mielőtt nyakunkba szakad a neuralizmus ideája. Miért is? Tehetjük fel magunknak a kérdést. Egyszerűen azért mert a neuralizmus, és ez alatt most az érett neuralizmust értsük, hajlamos arra, hogy irreverzibilis legyen, azaz visszafordíthatatlan. Ha egyszer kiépül, azaz kieresztjük a szellemet a palackból és az gyökeret ereszt, többé visszacsinálni nem lehet, visszagyömöszölni képtelenség. Márpedig akkor, ha hibás, azon esetben foglyai lettünk saját magunknak. A társadalom összeomlik. Ez pedig hosszabb ecsetelés nélkül is belátható, hogy nem kívánatos. A kitörő anarchiát követően üdv a kőkorszakban. Vagy adódik egy másik lehetőség, mely semmivel sem jobb talán az előzőnél, hogy a gép megszánja az embert, akinek a lelke esendő volt, s valami mátrix világ féleiben elvegetálunk. Gépek által igazgatott állatkert emberekből. Döntse el ki-ki, hogy melyikkel tudna azonosulni.

1.6. Vágy a Föld-Agy rendszer iránt

A Föld-Agy rendszerről már sok szó esett, de most sommázva megemlítésre kerül ismételtén ebben a fejezetben is, hiszen e képződmény olyan csodás, és magával ragadó, hogy minden képen a vágy tárgya.

Ahogy testi sejtek is az információs forradalom felé fejlődtek az evolúció folyamán, úgy a civilizáció is ebbe az irányba törekszik. A biológiai evolúció csúcsa az ember, aki öntudatra ébredt és társadalmat formált. A társadalom is az információ szervező ereje alá tartozik, így a civilizáció fejlődésének is motorja az információ. El kell tehát jutni egy olyan négyzetre emelt társadalomig, mely már több, mint az alkotó rendszerek összessége, saját öntudata van. Ez a társadalmi öntudat a négyzetre emelt társadalom, vagy említettük már civilizátumként is, de mondhatjuk azt is, hogy a neuralizmus. A Föld-Agy rendszer lényegét tekintve a biológiai evolúció végigkövetése.

1.7. A neuralizmus kiépülése / bevezetése

Meglehet, hogy talán egy önálló fejezetet is érdemelt volna ez a téma, de mégsem így történt. Hiszen a jövőbe látni bizonytalan vállalkozás. Ki tudja, hogy hogyan fogják megvalósítani a neuralizmust, és vajon abban a formában-e, melyben e könyv tárgyalta. Így azután itt inkább csak amolyan tanácsok szintjén fogalmazódik meg a probléma, nevezetesen hogyan volna célszerű bevezetni az új rendszert. Az írom, hogy bevezetni. Én úgy gondolom, hogy ennek egy tudatos döntésen kell alapulnia, melyet előre megterveznek. Lehet spontán fejlődés eredménye is, de véleményem szerint ez kevésbé valószínű, s ha lehetséges is, mindenféleképpen hosszabb folyamat, mint amikor megtervezett lépések sorozata vezet el az út végére.

Elsőként mindenképpen az alapok lerakása a legfontosabb. A gépi tömegtermelés előkészítése, a közösségi szintre emelt reprodukció, és az ezzel járó járulékos rendszerek kiépítése. Amikor ez meg van, akkor ezzel párhuzamosan a politika

átformálása következhet karöltve az informatikai fejlesztésekkel, melyek alapja a mesterséges intelligencia megalkotása. A merőben új politika, a közvetlen demokrácia, az elektrokrácia és az imperátori köztársaság megvalósítása hozza magával szoros egyidejűségben a pénz és munkarendszer felszámolását. Az egyes mozzanatok nem külön-külön, hanem egymással párhuzamosan zajlanak. A sorrendet is nehéz felállítani. Olyan globális vállalkozás ez, mely meglehetősen képlékeny. Léteznie kell előfeltételként a szilárd politikai-társadalmi akaratnak és a nemzet-államokon átívelő egységesülési tendenciáknak. A neuralizmus rendszerét nem lehet egyetlen országra alkalmazni. A neuralizmus csak globális méretekben működhet. E keretben a Föld, vagy adott esetben a Naprendszer jelenti a kompakt egységet. Szó volt már róla, hogy hogyan történik a neuralizmus bevezetése. Vajon egy nagy kataklizma megrázkódtatásától kijózanodva, amolyan Deukalion világaként? Elképzelhető ez is, de valószínűbb, hogy szerves fejlődés által. A tudomány és a technika fejlődése magával hozza a társadalom átalakulását is, mely hat a politikára is. A világgazdaság egységesülése és az egyes nemzetek összefonódásai egy globális háború esetén teljes összeomláshoz vezetnének. Helyi konfliktusok mindig is lesznek, de a globális háború kitörésének esélye talán idővel egyre inkább csökkenni fog. Ezért bár nem kizárt, de én nem tartom valószínűnek a deukalióni forgatókönyvet. Noha bizonyos szempontból kívánatosabb, gyorsabb, és talán van valami fennkölt varázsa is.

V. Fejezet Függelék

Ebben a fejezetben a közvetlen demokrácia néhány történeti aspektusával kívánom megismertetni az olvasót, hogy lássa, miként alakult a közvetlen demokratikus gondolat a történelmi korokon keresztül. A fejezet a teljesség igénye nélkül készült, hiszen nem az a cél, hogy teljes és átfogó képet adjak, nem ez a könyv célja, hanem inkább az, hogy szemezgetve innen-onnan meglássa azt más is, hogy a neuralizmus, még ha annak is tűnik nem olyan idegen és vad. Ahogy az régen mondták nincs új a nap alatt. Legfeljebb a lehetőségek változnak.

1.1. Avagy az ókori Athén közvetlen demokráciája, a középkori gondolkodók közvetlen demokrácia elképzelései

Az athéniak alkotmányukat demokráciának, azaz népuralomnak nevezték, mert az állam kormányzása nem a kisebbségnek, hanem a többségnek jut osztályrészül. Mindenki részt vehet az államügyek intézésében aszerint, ahogyan magát azokban kitünteti, s nem egyesek pártállása és osztályérdeke a döntő, hanem a személyes képesség.¹

Athén szabad polgárai maguk fölött senki uralmát el nem ismerték, és csak a törvényeknek engedelmességek. Semmilyen más akkori államszervezet sem tette ennyire lehetségessé az egyes polgárok számára lényük kibontakoztatását. A teljes szabad politikai akarat kibontakozásának a közvetlenség adott keretet. Az állami funkció gyakorlását a szegényebbeknek napidíj fizetésével tették lehetővé.

Arisztotelész szerint az állampolgár fogalmát semmi sem jellemzi jobban, mint a törvényhozásban és az állam kormányzásában való közreműködés, és a polgárok azok, akik e két funkcióban részt vesznek.²

Az athéni polgár személy szerint közvetlenül vett részt a törvényhozásban, a bírásokban, a közigazgatásban és az állam kormányzásában.

A népgyűlés:

Magáról a démosz és demokratia fogalmáról az V. századi Athénban is legalább kétféle nézet, és a fogalomba a különböző társadalmi rétegek által helyezett gondolattartalom a rabszolgatartó társadalom keretei között már emlékeztet a demokrácia mai, egymástól eltérő értelmezésére.

A demokrácia nem a keveseken, hanem a többségen nyugszik mondja Thuküdidész. Az azonban csak a szabadokon belüli többség számára igaz. Az államhatalom legfontosabb szervei Athénban: népgyűlés, tanács, választott tisztségviselők. A nép szuverenitása gyakorlatilag a népgyűlésben (ekklésziában) jutott kifejezésre, ahol néha 6000-8000, máskor ennél kevesebb ember vett részt. a szavazás kézfelemeléssel történt, kivételes esetekben szavazó táblácskákkal. A népgyűlés szuverenitása korlátozott volt, csak a tanács által eléje terjesztett ügyekben határozhatott. A népgyűlés lelke a szónok volt.

Platón és Arisztotelész a tökéletes államról:

Platón szerint a legfőbb jó elérésének útja a politikai téren: a tökéletes alkotmány megvalósítása. Ebből a célból jóságos szigor és könyörtelen erélyt egyformán alkalmazni kell. Tudta jól, hogy ez az erő az erény, az ésszerű célkitűzés szankció-

jára szorul, s hogy a jóakaratot viszont a fegyelmezett erőnek kell támogatnia. Szerinte olyan társadalmi rendre lenne szükség, mely megszünteti a különbséget szabad és rabszolga között. Túlemelkedni a polisz szűkre szabott keresztmetszetén. Erre a kérdésre Arisztotelész sem tudott megnyugtató feleletet adni. Platón szerint a politeia, azaz az állam fogja megvalósítani az igazságot. Az államot pedig a legmegfelelőbbek kormányozzák. Platón szerint e szemszögből három lélek különböztethető meg: a megfontoló, a bátor és a vágyakozó.

Az állam életének szempontjából születésük után a gyermekek közül a jókat nevelő intézetbe vinnék, a hitványakat pedig eldugott helyre rejtenék. A demokrácia lényegét alkotó szabadság szerinte tulajdonképpen anarchia, melyben kinek-kinek azt szabad cselekednie, amit akar. ³

Arisztotelész nem érte be azzal, hogy megfogalmazza azt, amit lát. Az akkor fennálló 158 görög városállam alkotmányát és politikai berendezkedését analizálta. A normális és eltorzult változatokat állította szembe. Arisztotelész államideája a Politeia volt, mely valamiféle keverék.

Ezek a gondolatok, melyeket e két antik filozófus megfogalmazott máig áthatják a politikát. Platón elképzelései számos esetben leltek táptalajra posztmodern világunkban, amikor is előtérben van A. Huxley Szép új világ utópiája. A modern kor technikai újításai előtérbe kerülve lehetőséget adnak a politika átforgalmazására, s ebben szerepet kapnak ezen utópiák is.

1.2. A közvetlen demokratikus követelések megjelenése a korai polgári forradalmi ideológiában, és azok hatása az angolszász világban.

A kapitalista termelési viszonyok kibontakozása elindította a polgári forradalmak sorozatát, melyek a feudális állam megdöntéséhez vezettek. A feudális bomlás a paraszti közösségeket is kikezdte. A reformáció fontos szerepet játszott az új társadalmi rend alakításában. A demokratikus, és ezen belül a közvetlen demokratikus elemek igénye jellemezte. Hogyan hatottak Kálvin nézetei? Egyrészt az újkori demokratizmus igényének elméleti alapozásával, másrészt azzal, hogy az őskeresztény egyház egész szervezete a személyes közreműködésen alapult, és ehhez kívántak visszatérni.

A nép közvetlen hatalmát hirdető reformatori eszmék elsősorban Skóciában és Wales-ben találtak legteljesebb követőkre, ahol a társadalmi ellentmondások a legélesebben jelentkeztek. Hasonló tényezők játszottak szerepet Hollandia területén. Angliában a puritán mozgalom egyre élesebben szállt szembe a feudális renddel. A közjogászok is alkalmazni kezdték ezeket az eszméket, akik a nép alkotmányozó hatalmának jogintézményét visszavezették a puritán egyházi demokrácia kialakulásához. Ez azonban a polgári forradalom energiájából táplálkozott. A forradalmi tömegek mozgalmá adta meg a lökést. ⁴

A közvetlen demokratikus forma írott jogi intézményként való elismerésére az első komoly kísérlet az angol forradalom során történt.

Az első polgári forradalmak többé-kevésbé széles kaput nyitottak minden elnyomott réteg politikai aktivizálódása előtt. A mozgalom erejét a vagyontalan rétegek szolgáltatják. A tömegakciók a korai forradalmakban rendszerint spontán tömegmozdulások keretében indultak el. a közvetlen demokrácia formái azonban a tömegtevékenységnek állandó vagy ismétlődő jellegű, a forradalmi gyakorlat vagy esetleg írott jogi szabályozás alapján legalizált, közreműködő személyek egyenrangú, közvetlen intézmények formájában történt. A forradalmi tömegek közvetlen

hatalmát fokozatosan felváltó állami szervezeti formába öntött intézményi rendszer, a polgári forradalmakban mindenütt, mint a burzsoázia osztályszervezete alakult ki, amely a népi tömegszervezetek felszámolásával, vagy korlátozásával tudta önmaga hatalmát elismertetni. A forradalomban kezdetben a közvetlen demokratikus formák csak mint a nép közvetlen hatalmát megtestesítő intézmények álltak fenn.⁵

Az angolszász állami fejlődés két nagy eseményhez fűződik: a közvetlen demokratikus formák megjelenése, az első az angol forradalom, a második az amerikai kolóniák és azok függetlensége. A puritán mozgalom ideológiájának egyik fő feladata volt, hogy a tömegeket felkészítse a forradalomra. Az angol forradalomban is tanúi lehetünk ennek. A legszélesebb tömegek befolyása a levelerek mozgalmának fénykorában érte el tetőpontját. A társadalmi akarat alapja a népgyűlés volt. Ennek azonban megvoltak a maga korlátai. Elsősorban az, hogy csak bizonyos számú polgár jelenlétében lehetett érdemi tanácskozásokot folytatni, és határozatokat hozni. A hosszú parlament fennállása alatt a hadseregben indult meg a szervezkedés, mely a tömeg akaratának kifejezésre juttatását megteremtette. A katonatanácsot, s különösen annak leveler csoportját illeti az érdem az első alkotmánylevél kidolgozásáért. A nép a hatalom eredeti birtokosa – deklarálta.⁶

Az angol forradalmat követően, illetve azzal párhuzamosan a közvetlen demokratikus formák megjelentek a kolóniákon is, ahol az amerikai gyarmatok számára bizonyos engedményeket tettek a politikai önkormányzatot illetően.

A kolóniák kezdetben belső közhatalmi szervezetüket illetően viszonylagos függetlenséget vívtak ki. A nagy távolságok miatt az angol kormány nem tartott attól, hogy a telepéseknek tett engedmények a birodalom dezorganizálására vezetnek. A kolóniákban a közvetlen demokrácia formái elsősorban a jogalkotás területén jelentkeztek. Hamarosan megszilárdult az a jogelv, hogy a kolónia kormányzatára vonatkozó szabályokat csak a kolónia tagjai hozhatják meg. Jellegzetes példa az alapokmány népi jóváhagyására Connecticut. Rhode-Island volt az első kolónia, mely szabályzatán kívül minden más jogszabályt is a nép közvetlen szavazásával fogadott el. A kolóniák többségében mihamarabb belátták, hogy a törvényhozás feladatát egyre nehezebb megoldani küldöttek választása, azaz képviseleti szervek nélkül. Kezdetben jóformán minden településen primitív demokratizmus alakult ki, mely végül egyre inkább feloldódott, és képviseleti rendszernek adta át a helyét.⁷

A függetlenségi harc során egyre inkább teret nyertek Locke, Montesquieu és Rousseau tanai. Az első amerikai alkotmányokat azonban csak kivételes helyzetben bocsátják népi jóváhagyás alá. Az első gyarmati alkotmányt, melyet népszavazás alá bocsátottak, Massachusetts államban készült, és 1778-ban tartottak felette referendumot. New Hampshire-ben szintén többször népszavazás alá bocsátották az alkotmánytervezetet 1779 és 1784 között.⁸

Az amerikai államok függetlenségi harcában születő, illetve megújuló demokratikus intézményeket a következő sajátosságok jellemzik:

1. írott jogi formában először rögzítik ténylegesen funkcionáló alkotmányba a közvetlen demokrácia állami szinten alkalmazott formáját, a nép közvetlen alkotmányozó hatalmát.
2. a közvetlen demokratikus formák a függetlenségi harc idején elsősorban a jogalkotás területén jelentkeztek.
3. az amerikai forradalmi alkotmányozás során a képviseleti szervek elsődlegessége a szorosan vett közvetlen demokratikus formákhoz viszonyítva hamarosan vitathatatlan tényé vált.

A képviselet tagjait, illetve a végrehajtó hatalom tisztviselőit a polgárok, ha munkájukkal nem voltak megelégedve, leválthatták, azaz visszahívhatták.⁹

1.2.1. A közvetlen demokrácia radikális polgári értelmezése és megvalósításának kísérlete a kontinens nagy forradalmaiban.

A közvetlen demokrácia rousseau elmélete

A korai kapitalizálódás vallási ideológiája után a felvilágosodás egyre inkább világi módon akart magyarázatot adni a társadalom keletkezésére, a politikai intézmények lényegére. A felvilágosodás irodalmának számos műve megpróbál feleletet adni arra, hogy miként vesztette el az ember a természetes állapotát, és hogyan alakulhatott ki a társadalomtól elvileg idegen hatalom. A görög-római szabadság titkait vizsgálta, másrészt érdeklődéssel fordult a korabeli primitív társadalmakról szóló leírások felé. A kiemelkedő Rousseau, aki abban a törekvésben, hogy az embert visszahelyezze a természetes jogaiba, megalkotta a közvetlen demokrácia egyik legnagyobb hatású újkori koncepcióját. E tételek igen fontos, központi helyet foglaltak el. Rousseau a polgári forradalmi radikalizmus mondhatni legnagyobb hatású demokratikus alapvetését végezte el a nagy francia forradalom előtt. A közvetlen demokrácia lényegéről legteljesebben A társadalmi szerződés c. művében ír. ¹⁰

A társadalmi fejlődés menetét három periódusra osztotta: 1. az első korszak a „törvények és a tulajdonjogok megalapítása volt”. 2. a második fokozat az „előljáróság” intézményének kialakulása. 3. harmadik fokozatban a hatalom önkényé fajulása, mely szükségszerűen elvezet a forradalomig. A társadalmi szerződés c. művében a hatalom gyakorlásának organizmusában is kimutatja azt, hogy milyen hatással volt az ősi társadalom felbomlása. ¹¹

Rousseau a közvetlen demokratikus formákhoz a történelmi múlt példái, a görög és római társadalom demokratikus intézményinek ismeretében nyúlt vissza. Figyelembe kell vennünk azonban azt is, hogy svájci volt, és jól ismerte szülőföldjének közvetlen demokratikus intézményeit. Gondolatmenetében központi helyet foglal el a legfőbb hatalom kérdése. A főhatalom birtokosa a nép. A közakarát kétféleképpen nyilvánítható ki: közvetlen, és képviseleti rendszer. Rousseau a társadalmi rend dezorganizálódását, a civilizáció visszásságainak kezdeteit a képviseleti rendszerrel hozza összefüggésbe. ¹²

A kormányzás területén a nép közvetlen részvételét maga is illúzióknak tartja, elképzelhetetlen, hogy szakadatlanul gyűlésezzen a nép. A népnek azonban kizárólagos jogköre van a kormányt illetően. Az ellenőrzést a nép rendszeres időközönként végezné, s döntene tagjainak sorsa felől. A nagy francia forradalom azonban megmutatta, hogy végeredményben lehetetlen feladat Rousseau közvetlen demokratikus elképzeléseinek gyakorlati kivitelezése.

1.2.2. A nagy francia forradalom közvetlen demokráciája

A francia forradalom volt az, mely a legjelentősebb kísérletet tette a közvetlen demokratikus formák megvalósítására. Az egymást váltó vezető pártok és csoportok eltérő módon értékelték a közvetlen demokratikus formák lényegét, tartalmát, illetve alkalmazási területét, sőt az egyes pártok felfogása is változott a forradalmi események menetében. A forradalmi felkelés népi akcióiban a közvetlen demokrácia bizonyos értelmű megvalósulásának lehetünk tanúi, a felfegyverzett nép ekkor valóban maga gyakorolta a hatalmat. A forradalmi lelkesedés első nagy hulláma idején még tömegesen hittek abban, hogy eljön a közvetlen néphatalom. A forradalom fő mozgató ereje a párizsi nép. A forradalmi felkelés napjaiban a párizsi nép közvetlen hatalmát kifejező szervek döntő módon befolyásolni tudták a nemzetgyűlés

munkáját. A vidék szerveződése hasonlóan spontán módon, a nép közvetlen kezdeményezése alapján indult el, és ment végbe. Az 1791-es alkotmánytól a jakobinus diktatúra bukásáig terjedő szakaszában a társadalmi szervezetek között folyó harcok színtere a politika. A közvetlen demokratikus nézeteket a kispolgárság tette magáévá. A nép közvetlen akarat kifejezésének legfontosabb formája a megújuló népgyűlés volt. Ezek számos formában működtek. A politikai hatalmat alakító gyűlések közül elsőként az ösgyűlések álltak. A népgyűléseken formálódtak ki a fontos és kevésbé fontos politikai kérdésekben az álláspontok, s pusztán a keretük között lezajló viták alapján is a közvélemény demokratikus átalakításának fontos eszközei voltak. Az ösgyűlések természetes joguknak tartották azt, hogy a képviseleti szerv tagjait, illetve az egyes, külön feladatok megoldására delegált személyeket munkájukról beszámoltassák, és belátásuk szerint felelősségre vonják. Ez adott esetben a visszahívás volt. A népgyűlés mellett a közakarat kifejezésének formátlanabb módszere a tömegtüntetés, felvonulás és demonstráció.

Az említett közvetlen demokratikus formák azonban az 1791-es alkotmány elfogadása után hosszabb ideig csak helyenként működtek, és nem fogták át a politikai akarat alakításának alkotmányban rögzített, és ténylegesen funkcionáló egészét. Robespierre szerint a nemzetgyűlésben mindenekelőtt azzal lehet megakadályozni a népellenes intézkedéseket, ha az szigorúan a nyilvánosság előtt zajlik. A jakobinusok minél hamarabb a király elítélését szerették volna, ezzel szemben a Gironde viszont a közvetlen demokráciához nyúlt, népszavazáshoz. A jakobinus alkotmány haladó hagyományainak felszámolására csak 1795-ben érkezett el az idő. Az új alkotmányt népszavazásra bocsátották.¹³

1.2.3. A közvetlen demokrácia fejlődési irányai Svájcban

Svájcban a közvetlen demokratikus intézmények fejlődése az általános polgári viszonyoktól különösen eltérő körülmények között ment végbe. Svájcot méltán nevezik a polgári államok közül a demokrácia mintaállamának. Svájcnak történelmi szerepe is volt a közvetlen demokrácia továbbfejlesztésében, a többi állam ezt a mintát követte a későbbiekben.

A közvetlen demokratikus intézmények svájci fejlődésének sajátos útja múltjában keresendő. A nemzetiségi demokrácia hagyományai, természeti feltételek, melyek a feudalizmus idején olyan intézménnyé váltak, melyek nem lettek a nemesi osztályuralom eszközei. A kanton államok a legfőbb akarat-kifejezés formái voltak. A svájci társadalom nem különült el élesen rendekbe. A régi patriarchális szabadság intézményei többé-kevésbé a polgárosulás időszakáig éltek. A közvetlen demokrácia hagyományos formáinak gyakorlata csak a politikai tartalomtól eltekintve látszott olyan magasrendűnek. A svájci intézményrendszer azonban rendkívüli értékeket rejtett magában. Pusztán az a tény, hogy a polgári fejlődés szempontjából milyen jelentős személyek gondolkodását termékenyítette meg. az 1794 évi alaptörvény is kimondja, hogy a nép gyakorolja a szuverenitást.¹⁴

Az 1830-as években kezdődő megújulási mozgalom megkezdte a hagyományos svájci közvetlen demokratikus intézmények modern polgári viszonyok követelményeinek megfelelő reformálását. Megnőtt a képviseleti szervek jelentősége, másrésztől azonban a nép közvetlen törvényhozásának modern formái jelentek meg, az iniciatíva és a referendum.

Svájc volt az egyetlen polgári állam, ahol a közvetlen demokratikus formák a polgári állami fejlődés első szakaszában elterjedtek, sőt általánossá váltak. A konföderáció alkotmánya intézményesítette a kötelező alkotmányi referendumot minden alkot-

mánymódosítással kapcsolatban. A népi kezdeményezési jogot az alkotmány teljes revíziója érdekében, a fakultatív törvényi referendumot. A kantonok közvetlen demokratikus formái között szerepelt: kötelező alkotmányi referendum, kantonok egy része ismerte a kötelező törvényi referendumot, a népi kezdeményezési jog elsősorban a kantoni alkotmány teljes revíziójának esetében törvényesítik.

A közösségek közvetlen demokratikus formáihoz tartozott: a polgárok közgyűlése, a nagyobb helységekben a népi kezdeményezés. ¹⁵

1.2.4. A népi alkotmányozó hatalom az USA-ban.

A közvetlen demokratikus formák elterjedésének feltételei korlátozott mértékben forogtak fenn. Az Egyesült Államok megalakulásakor sokkal nagyobb területű és lakosságú államokból tevődött össze, mint Svájc. A függetlenségi harc alatt végbemenő társadalmi változások során kiderült, hogy a polgári államot nem lehet teljesen megszilárdítani, az addig közvetlen demokratikus formák alkalmazása nem ajánlatos, még ha erre lehetőség van is. az alkotmányok népi jóváhagyása a New England-i területekhez tartozó hagyományosan puritán demokrata szellemű államokban vált először jogintézménnyé. Az úttörő kezdeményezés után az USA többi államában is elfogadottá vált. 1776 és 1821 között 25 alkotmánytörvényt alkottak meg. Az 1820-as években pl. Virginiában Thomas Campbell és fia által irányított hívő mozgalom, mely vallási színezetet is vitt a politikába. Az 1831-től számított négy évtized alatt két állam kivételével már minden északi állam újonnan keletkező alkotmánya felett referendumot tartott. A déli államokban azonban nem. Az USA 47 tagállamából a századforduló körül már 41 kimondta, hogy az alkotmányok megváltoztatására népszavazás kell. A szó szerint vett törvényi referendum eseteivel, Svájccal ellentétben, az USA államaiban csak egészen elvétve találkozhatunk. Erre példa az államterület megváltoztatása Massachusettsben 1816-ban. Az iniciatíva is csak egészen különleges esetekben jelent meg. A közvetlen demokrácia a városi önkormányzatokban működött szélesebb körben. ¹⁶

1.2.5. A közvetlen demokrácia Németországban az I. Világháború után

A háború után széles tömegmozgalmak alakultak ki. Hogy enyhítsék a forradalmi helyzetet erre alkalmasnak látszottak a közvetlen demokrácia Svájcban és az USA-ban elért eredményei. A forradalmak kezdetén, a hajdani állami egységeire bomló német birodalomban a polgári radikalista és szociáldemokrata pártok egyaránt kiálltak a régi közvetlen demokratikus követeléseik mellett, s kormányra kerülésük után megkezdték ennek gyakorlati megvalósítását. A birodalom egyes államaiban a közvetlen demokratikus formák szabályozása azonnal megindult. Az egyes államok alkotmányai a következő közvetlen demokratikus formákat ismerték:

– Népközdeményezési jog: közönséges törvények kezdeményezésénél általában a szavazati joggal rendelkező polgárok 1/10-ének aláírását kívánták meg. Az állami parlament felosztatásának kezdeményezése. A népi kezdeményezés harmadik fajtájánál az alkotmánymódosításokra irányuló iniciatívánál nagy számú aláírást követeltek.

– Referendum.

A weimari alkotmány a közvetlen demokratikus intézmények jogi szabályozása során olyan specialitásokat teremtett meg, melyeket a közvetlen demokrácia klasszikus államai alig vagy egyáltalán nem ismertek. Ezek azonban nem a demokratizmus

fejlesztését szolgálták. Az alkotmány a közvetlen demokrácia következő formáit ismerte:

– Iniciatíva jog, referendumok.

Az egyetlen népdöntés, amelyik valamennyire hasonlított a klasszikus referendumhoz akkor állt volna elő, ha a választójogosult polgárok 1/20-a kezdeményezett volna népszavazást olyan Reichstag által elfogadott törvénnyel szemben, amelynek kihirdetését 1/3-a ellenezte. Ismeretes volt az ún. államfői referendum is. Végezetül a parlamenti referendumok egy formája is helyet kapott az alkotmányban. A weimari alkotmány érintett rendelkezései sejtetni engedik, hogy a törvényhozás eredményes munkája mily sok tényező együttesétől függött. ¹⁷

Utószó

Nem tudom, hogy a tárgyalt dolgok így és ekként valósulnak-e meg, de a felvázolt tendenciák és lehetőségek valós alternatívák. Olyan dolgokról szólt ugyan is ez az értekezés, melyek szükségszerűek. Részleteiben biztosan megvalósulnak, de hogy együttesen is-e az kérdés. A Neuralizmus létrejöttéről van szó. Arról, hogy az álmóból valóság lesz-e? Minden álom kezdetben szép, minden rendszer jó. Az ember azonban, amint a gyakorlatba ülteti az ideát, az hajlamos eltorzulni, megromlani. Ezekről a dolgokról szó volt. Gondoljuk csak az imperátor személyének kettősségére. A létrejövő rendszer lehet diktatúra is, mely minden eddigi képzeletünket felülmúlja. Juthatunk olyan sorsra is, mint a Mátrix vagy a Terminátor című filmek hősei. Nem tudni. A jövő elrejtje előlünk ezeket, noha mint lehetőséggel tisztában vagyunk. Nagyon sok múlik azonban az emberi tényezőn.

A világ egységesülésének fejlődési vonalai egyértelműen a nemzetek feletti hatalom felé mutatnak. Ezt támogatja az egységesülő világgazdaság is. A társadalmi és technikai fejlődés is a mellett szól, hogy létre fognak jönni azok a jelenségek, melyeket tárgyaltam. Az elektrokrácia, a neuralizmus megvalósítható. Arról van szó inkább, hogy akarjuk-e megvalósítani?

Én magam számtalan sci-fi novellát írtam. Ezeknek általában alaptémája valami hasonló társadalmi rendszer, mint amit most tudományos igénnyel mutattam be. A szépirodalom keretei csak korlátozott lehetőséget nyújtanak, ezért szükségét éreztem annak, hogy elmeséljem mindazt, ami novelláról novellára érlelődött és alakult bennem.

Ez a könyv, mint ahogy a bevezetésben is írtam inkább egy gondolkodás, elmélkedés azokról a tendenciákról, melyeket tapasztalni lehet. Továbbgondolása a már megindult folyamatoknak. Néha híven sci-fi gyökereimhez egy kissé elrugaszkodom, de ebben az esetben sem sértem a megvalósíthatóság határait. Csak arról van ilyen esetben szó, hogy elméletileg lehetséges, de nem biztos, hogy a gyakorlatban megvalósul. Emberek vagyunk, nem egyformán gondolkodunk. Egyesek számára vonzó és kedves lehet az, amikről írtam, míg mások gyűlölettel fognak talán rá gondolni. Nem is az volt a célom, hogy olyat alkossak, mely mindenkinek kedves, hanem, hogy olyat, amely bemutatja a lehetséges jövőképet. Részint azért, hogy „mozgalmat” indítsak azáltal, hogy a köztudatba ültetem a neuralizmus gondolatát. A kicsiny mag lassan kicsírázik, és gyökeret ereszt majd az emberek lelkében, hogy egy napon erős fává nőjék...

Lábjegyzék:

1. Bayer József: Posztmodern és az új társadalmi mozgalmak, Bp. Osiris, 1998, 385. oldal (összefoglalva)
2. Bayer József: Posztmodern és az új társadalmi mozgalmak, Bp. Osiris, 1998, 388. oldal (összefoglalva)
3. Bayer József: Posztmodern és az új társadalmi mozgalmak, Bp. Osiris, 1998, 388-390. oldal (összefoglalva)
4. Bayer József: Posztmodern és az új társadalmi mozgalmak, Bp. Osiris, 1998, 390-393. oldal (összefoglalva)
5. Bayer József: Posztmodern és az új társadalmi mozgalmak, Bp. Osiris, 1998, 393-395. oldal (összefoglalva)
6. Bayer József: Posztmodern és az új társadalmi mozgalmak, Bp. Osiris, 1998, 395-401. oldal (összefoglalva)
7. Pethő Bertalan: A Posztmodern, a 90-es évek, Platon, Bp. 1997, 51. oldal (lényegileg kiemelve)
8. Pethő Bertalan: A Posztmodern, a 90-es évek, Platon, Bp. 1997, 56-68. oldal (összefoglalva)
9. Pethő Bertalan: A Posztmodern, a 90-es évek, Platon, Bp. 1997, 91. oldal (összefoglalva)
10. Pethő Bertalan: A Posztmodern, a 90-es évek, Platon, Bp. 1997, 100. oldal (lényegileg kiemelve)
11. Pethő Bertalan: A Posztmodern, a 90-es évek, Platon, Bp. 1997, 137-140. oldal (összefoglalva)
12. Pethő Bertalan: A Posztmodern, a 90-es évek, Platon, Bp. 1997, 158-162. oldal (összefoglalva)
13. Pethő Bertalan: A Posztmodern, a 90-es évek, Platon, Bp. 1997, 168. oldal (lényegileg kiemelve)
14. De Donk, WBHJ-Tops: Informatizálás és demokrácia, Eszmélet, 27. sz. Bp. 95. oldal (összefoglalva)
15. De Donk, WBHJ-Tops: Informatizálás és demokrácia, Eszmélet, 27. sz. Bp. 96. oldal (összefoglalva)
16. De Donk, WBHJ-Tops: Informatizálás és demokrácia, Eszmélet, 27. sz. Bp. 96. oldal (összefoglalva)
17. De Donk, WBHJ-Tops: Informatizálás és demokrácia, Eszmélet, 27. sz. Bp. 97. oldal (összefoglalva)
18. De Donk, WBHJ-Tops: Informatizálás és demokrácia, Eszmélet, 27. sz. Bp. 98. oldal (összefoglalva)
19. Bihari M. –Pokol B. Politológia, Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 1998, 80. oldal (sz. sz. összefoglalva)
20. De Donk, WBHJ-Tops: Informatizálás és demokrácia, Eszmélet, 27. sz. Bp. 92-94. oldal (összefoglalva)
21. De Donk, WBHJ-Tops: Informatizálás és demokrácia, Eszmélet, 27. sz. Bp. 111. oldal (összefoglalva)
22. De Donk, WBHJ-Tops: Informatizálás és demokrácia, Eszmélet, 27. sz. Bp. 103. oldal (összefoglalva)
23. Albert Ducrocq: Az ember regénye, Kossuth Kiadó, 1979, 119-120. oldal (összefoglalva)

24. Albert Ducrocq: Az ember regénye, Kossuth Kiadó, 1979, 120-120. oldal (összefoglalva)
25. Emberiség Krónikája, Officina Nova, 1984, 1096-1105. oldal (kiemelve)

Függelék:

1. Antalffy György: Állam és alkotmány az Athéni Demokráciában, KJK Kiadó, Bp. 1962. 17. oldal (kiemelve)
2. Antalffy György: Állam és alkotmány az Athéni Demokráciában, KJK Kiadó, Bp. 1962. 36. oldal (kiemelve)
3. Antalffy György: Állam és alkotmány az Athéni Demokráciában, KJK Kiadó, Bp. 1962. 219-277. oldal (lényegileg összefoglalva)
4. Szentpéteri István: A közvetlen demokrácia fejlődési irányai, Akadémiai k. 1965. 17-18. oldal (szó szerint összefoglalva)
5. Szentpéteri István: A közvetlen demokrácia fejlődési irányai, Akadémiai k. 1965. 17-18. oldal (szó szerint összefoglalva)
6. Szentpéteri István: A közvetlen demokrácia fejlődési irányai, Akadémiai k. 1965. 33-38. oldal (szó szerint)
7. Szentpéteri István: A közvetlen demokrácia fejlődési irányai, Akadémiai k. 1965. 44-49. oldal (szó szerint összefoglalva)
8. Szentpéteri István: A közvetlen demokrácia fejlődési irányai, Akadémiai k. 1965. 53-56. oldal (szó szerint összefoglalva)
9. Szentpéteri István: A közvetlen demokrácia fejlődési irányai, Akadémiai k. 1965. 60. oldal (szó szerint)
10. Szentpéteri István: A közvetlen demokrácia fejlődési irányai, Akadémiai k. 1965. 65-67. oldal (szó szerint összefoglalva)
11. Szentpéteri István: A közvetlen demokrácia fejlődési irányai, Akadémiai k. 1965. 67-69. oldal (szó szerint összefoglalva)
12. Szentpéteri István: A közvetlen demokrácia fejlődési irányai, Akadémiai k. 1965. 71-73. oldal (szó szerint összefoglalva, kiemelve)
13. Szentpéteri István: A közvetlen demokrácia fejlődési irányai, Akadémiai k. 1965. 79-108. oldal (összefoglalva)
14. Szentpéteri István: A közvetlen demokrácia fejlődési irányai, Akadémiai k. 1965. 133-137. oldal (összefoglalva)
15. Szentpéteri István: A közvetlen demokrácia fejlődési irányai, Akadémiai k. 1965. 141-148. oldal (szó szerint összefoglalva)
16. Szentpéteri István: A közvetlen demokrácia fejlődési irányai, Akadémiai k. 1965. 150-154. oldal (összefoglalva)
17. Szentpéteri István: A közvetlen demokrácia fejlődési irányai, Akadémiai k. 1965. 174-183. oldal (szó szerint összefoglalva)